

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ
УКРАЇНИ

НЕОЛІМПІЙСЬКИЙ СПОРТ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
для студентів вищих
навчальних закладів фізичного
виховання і спорту

КИЇВ
НУФВСУ
«ОЛІМПІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА»
2015

УДК 796.03
ББК 75.4(0)
Н 52

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Національного університету фізичного виховання
і спорту України як навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів
(протокол № 10 від 24 червня 2014 року)*

Авторський колектив

ІМАС Є. В., МАТВЄЄВ С. Ф., БОРИСОВА О. В.,
КОГУТ І. О., МАРИНИЧ В. Л., ГОНЧАРЕНКО Є. В.,
КРОПИВНИЦЬКА Т. А.

Рецензенти:

Ю. П. Мічуда, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри менеджменту і економіки Національного університету фізичного виховання і спорту України;

Ю. А. Бріскін, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри теоретико-методичних основ спорту Львівського державного університету фізичної культури;

Ю. О. Павленко, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор кафедри історії спортивного та олімпійського руху Національного університету фізичного виховання і спорту України

Н 52   **Неолімпійський спорт:** навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / [Є. В. Імас, С. Ф. Матвєєв, О. В. Борисова та ін.]. – К.: НУФВСУ, вид-во «Олімп. л-ра», 2015. – 184 с.

ISBN 978-966-8708-81-7

У навчальному посібнику подано інформацію про місце і роль неолімпійського спорту у системі міжнародного спортивного руху; історію виникнення, організаційну структуру і правове регулювання неолімпійського спорту на сучасному етапі; виникнення, організацію та проведення Всесвітніх ігор та інших міжнародних змагань у неолімпійському спорті; актуальні проблеми і перспективи розвитку неолімпійського спорту в Україні і світі.

Для студентів та викладачів ВНЗ фізичного виховання і спорту.

ББК 75.4(0)

ISBN 978-966-8708-81-7

© НУФВСУ, видавництво
«Олімпійська література, 2015

ЗМІСТ

ВСТУП	6
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	9
Розділ 1. НЕОЛІМПІЙСЬКИЙ СПОРТ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОГО СПОРТИВНОГО РУХУ	11
1.1. Соціальна сутність спорту	11
1.2. Виникнення нових форм рухової активності та місце неолімпійського спорту в загальній структурі сучасного спорту	13
1.3. Мета, завдання та функції неолімпійського спорту	15
1.4. Сучасні аспекти взаємовідносин неолімпійського та олімпійського спорту	16
Контрольні завдання	20
Розділ 2. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ НЕОЛІМПІЙСЬКИХ ВИДІВ СПОРТУ	21
2.1. Джерела зародження неолімпійських видів спорту	21
2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх ігор	28
Контрольні завдання	58
Розділ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ	59
3.1. Загальна система організації та управління розвитком неолімпійського спорту	59
3.2. Правове регулювання сучасного неолімпійського спорту	61
3.3. SportAccord: історія, структура, функції	66
3.4. Міжнародна асоціація Всесвітніх ігор: історія, структура, функції	71
3.5. Асоціація міжнародних спортивних федерацій, визнаних МОК: історія, структура, функції	73
3.6. Міжнародна асоціація інтелектуального спорту: історія, структура та основні напрямки діяльності	75
3.7. Розвиток етноспорту і національних видів спорту	77
Контрольні завдання	80

Розділ 4. ВСЕСВІТНІ ІГРИ: ВИНИКНЕННЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ	82
4.1. Всесвітні ігри та їх характеристика	82
4.2. Спільні та відмінні риси Всесвітніх та Олімпійських ігор	85
4.3. Формування програми Всесвітніх ігор	86
4.4. Організація та проведення Всесвітніх ігор	90
Контрольні завдання	93
Розділ 5. МІЖНАРОДНІ ЗМАГАННЯ У НЕОЛІМПІЙСЬКОМУ СПОРТІ	94
5.1. Загальна характеристика міжнародних змагань у системі неолімпійського спорту	94
5.2. Характеристика ігор, що проводяться під патронатом SportAccord	94
5.2.1. Характеристика Всесвітніх інтелектуальних ігор	95
5.2.2. Характеристика Всесвітніх ігор єдиноборств	97
5.2.3. Всесвітні пляжні та артистичні ігри	99
5.3. Характеристика ігор, що проводяться за національними, релігійними, професійними та іншими ознаками	99
Контрольні завдання	106
Розділ 6. РОЗВИТОК НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ	108
6.1. Історичні передумови розвитку неолімпійського спорту в Україні	108
6.2. Етапи розвитку неолімпійського спорту в Україні та їх характеристика	112
6.3. Участь спортсменів України у Всесвітніх іграх	118
6.4. Проблеми і перспективи розвитку неолімпійського спорту в Україні	120
Контрольні завдання	127
Розділ 7. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ	128
7.1. Організаційна структура вітчизняного неолімпійського спорту	128
7.2. Правове регулювання неолімпійського спорту в Україні	130
7.3. Основні напрямки діяльності Міністерства молоді та спорту України з розвитку неолімпійського спорту	133
7.4. Спортивний комітет України: структура, функції, напрямки діяльності	139
7.5. Вимоги щодо надання спортивним федераціям України з неолімпійських видів спорту статусу національних спортивних федерацій	143
7.6. Визнання неолімпійських видів спорту в Україні	146
Контрольні завдання	150

Розділ 8. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ	152
8.1. Класифікація проблем у неолімпійському спорті	152
8.2. Організаційні та економічні аспекти розвитку неолімпійського спорту	154
8.3. Допінг як проблема та методи боротьби з ним	158
8.4. Сучасні тенденції розвитку неолімпійського спорту у світі	161
Контрольні завдання	162
ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ	163
ДОДАТКИ	166
ЛІТЕРАТУРА	180

Міжнародний спортивний рух разом із уболівальниками охоплює сьогодні більше половини населення світу, що складає близько 4,5 млрд. осіб. У структурі сучасного спорту неолімпійський напрямок посідає досить вагоме місце.

У посібнику термін «неолімпійський спорт» використовується на підставі його існування в Законі України «Про фізичну культуру та спорт» у редакції від 17 листопада 2009 р., де зазначено, що це напрямок спорту, який пов'язаний з організацією та проведенням спортивних змагань з неолімпійських видів спорту і підготовкою до них спортсменів. В інших країнах світу такий термін майже не застосовується, тому немає і пояснення сутності цього соціального явища. Вважаємо, що причина полягає у тому, що не існує чітких меж між напрямками сучасного спортивного руху. Наприклад, футбол є популярним у професійному спорті, включений до олімпійської програми, представлений у змаганнях осіб з обмеженими можливостями та культивується у масовому напрямку. Нерідко одні й ті ж спортсмени беруть участь у різних спортивних змаганнях: олімпійських, професійних та неолімпійських. Такі види спорту, як тхеквондо, софтбол, триатлон, бадмінтон та інші, що входили до програми Всесвітніх ігор, пізніше було включено до олімпійських турнірів. Тому можна з упевненістю стверджувати, що неухильне зростання популярності неолімпійського напрямку призведе до поширення терміну «неолімпійський спорт».

Слід зазначити, що розвиток олімпійського та неолімпійського спорту відбувався майже одночасно. Комплексний характер Олімпійських ігор з можливістю задоволення уподобань широкою глядацької аудиторії, універсальність принципів олімпізму, які перевірені у сприятливих та кризових періодах – все це стимулювало процес становлення неолімпійського спорту як складової міжнародного спортивного руху.

Пропаганда здорового способу життя, що активно розпочалася у світі у ХХ ст., співробітництво країн у різних сферах діяльності, в тому числі спортивній, збереження національних традицій та популяризація форм рухової активності за межі конкретної країни призвели до бурхливого розвитку неолімпійських видів спорту. За різними джерелами, сьогодні налічується близько 3500 видів рухової активності, значна частина з яких вже має статус «вид спорту» або в перспективі може його отримати. Цей показник у 70 разів перевищує кількість видів спорту, що входять до програм Олімпійських ігор. Кількість осіб, які систематично займаються неолімпійськими дисциплінами, мінімум на порядок більша за тих, хто тренуються на всіх рівнях олімпійського спорту.

Головним завданням багатьох федерацій вважається включення своїх видів спорту до олімпійської програми, однак реалізація цього, за об'єктивними причинами, є малоімовірною. Через те основні напрямки діяльності спортивних структур необхідно пов'язувати з популяризацією видів спорту у світі, участю в спортивних, освітніх, наукових та культурних заходах тощо.

Кількість видів спорту постійно зростає, збільшується й число змагань у неолімпійському спорті, у тому числі комплексного характеру. Започатковано Всесвітні ігри з груп видів спорту (інтелектуальних, пляжних, артистичних, єдиноборств); зростає популярність екстремальних ігор (Гравітаційних та X-ігор), окремі федерації організують міжнародні комплексні турніри тощо. Більшість спортивних дисциплін, що формують програми змагань, відносяться до системи неолімпійського спорту. Керівні структури даного спортивного напрямку у своїй діяльності користуються принципами чесної гри, популяризують спорт без дискримінації, на засадах миру та протидії негативним наслідкам сучасного постіндустріального суспільства.

Таким чином, сучасний неолімпійський спорт – соціокультурне явище, один з напрямків спортивного руху, де реалізуються взаємопов'язані між собою процеси спортивної підготовки, організації та проведення спортивних змагань переважно з тих видів спорту, які не входять до олімпійської програми. Факт існування великої кількості неолімпійських видів спорту, що розвиваються в різних країнах світу, свідчить про масштаби його поширення. Зміцнення здоров'я, вдосконалення рухових здібностей, виховання характеру, визнання в соціумі – такі завдання вирішує цей напрямок спорту, створюючи умови для розвитку фізичних і морально-вольових якостей молодого покоління.

Довгий час неолімпійський спорт знаходився поза увагою науковців. Проте інтенсивний розвиток в останні десятиліття, визнання та підтримка з боку Міжнародного олімпійського комітету свідчать про доцільність аналізу передумов виникнення та становлення неолімпійського спорту як соціального явища, визначення місця і ролі у міжнародному спортивному русі та сучасному суспільстві.

Перспективи подальшого розвитку неолімпійського спорту у світі і в Україні багато в чому залежать від рівня кваліфікації кадрів, які володіють необхідними знаннями та компетенцією для вирішення актуальних завдань в сучасних політичних та соціально-економічних умовах сьогодення. У зв'язку з цим у процес підготовки бакалаврів та магістрів має сенс включити навчальні дисципліни, що розкривають сутність неолімпійського спорту, його історичні, організаційні, правові засади розвитку на міжнародному та національному рівнях.

У навчальному посібнику авторами зроблено спробу створення системного уявлення про неолімпійський спорт як складову міжнародного спортивного руху, його соціальну значущість та особливість функціонування у сучасному світі.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

MCO	– міжнародне спортивне об'єднання
MCF	– міжнародна спортивна федерація
МОК	– Міжнародний олімпійський комітет
НКЗ	– неофіційний командний залік
НАДЦУ	– Національний антидопінговий центр України
НКСІУ	– Національний комітет спорту інвалідів України
НОК	– Національний олімпійський комітет
НСФ	– Національна спортивна федерація
ООН	– Організація Об'єднаних Націй
СКУ	– Спортивний комітет України
ASOIF	– англ. Association of Summer Olympic International Federations (Асоціація міжнародних олімпійських федерацій з літніх видів спорту)
AIOWF	– англ. Association of International Olympic Winter Sports Federations (Асоціація міжнародних олімпійських федерацій з зимових видів спорту)
ARISF	– англ. Association of the IOC Recognized International Sports Federations (Асоціація міжнародних федерацій, що визнані МОК)
ADAMS	– англ. Anti-Doping Administration & Management System (Система антидопінгового адміністрування та менеджменту)
CAS	– англ. Court of Arbitration in Sport (Спортивний арбітражний суд)
ESPN	– англ. Entertainment and Sports Programming Network (американський кабельний спортивний телевізійний канал)
FIDE	– фр. Federation Internationale des Echecs (Міжнародна шахова федерація)
FILA	– фр. Federation Internationale des Lutttes Associees (Міжнародна федерація об'єднаних стилів боротьби)
FILA	– фр. Federation Internationale de Lutte Amateur (Міжнародна федерація аматорської боротьби)
FMJD	– фр. Federation Mondiale du Jeu de Dames (Всесвітня федерація шашок)
GAISF	– англ. General Association of International Sports Federations (Генеральна асоціація міжнародних спортивних федерацій)
IGF	– англ. International Go Federation (Міжнародна федерація го)
IFP	– англ. International Federation of Poker (Міжнародна федерація покеру)

Перелік умовних скорочень

- IMSA – англ. International Mind Sports Association (Міжнародна асоціація інтелектуального спорту)
- IWGA – англ. International World Games Association (Міжнародна асоціація Всесвітніх ігор)
- MSI – фр. Maison du Sport International (Міжнародний будинок спорту)
- NBC – англ. National Broadcasting Company (Національна широкомовна компанія)
- TAFISA – англ. The Association For International Sport for All (Міжнародна асоціація «Спорт для всіх»)
- UCI – англ. Union Cycliste Internationale (Міжнародний союз велосипедистів)
- UNESCO – англ. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури)
- WADA – англ. World Anti-Doping Agency (Всесвітнє антидопінгове агентство)
- WBF – англ. World Bridge Federation (Всесвітня федерація бриджу)
- WMSG – англ. World Mind Sports Games (Всесвітні інтелектуальні ігри)

НЕОЛІМПІЙСЬКИЙ СПОРТ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОГО СПОРТИВНОГО РУХУ

1.1. Соціальна сутність спорту

Масштабні перетворення у сучасному світі впливають на різні соціальні інститути, серед яких одним з найбільш потужних виступає спорт.

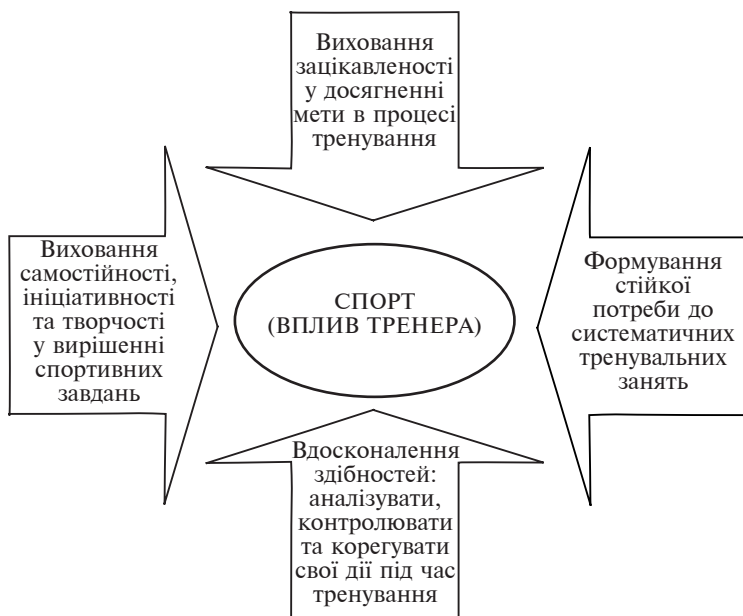
Протягом багатьох століть спорт функціонально пристосовується до потреб суспільства та його структури, що постійно змінюється. Спорт відображає специфіку життя сучасної людини. З'являються нові види змагальної діяльності, в яких проявляється характер соціальних змін у суспільстві: технологічний прогрес, високий ритм життя, підвищені навантаження на функціональні системи організму людини. Це суттєво впливає на динаміку форм фізичної активності і призводить до створення різних варіантів змагань. Різноманітністю рухової діяльності пояснюється збільшення арсеналу неолімпійських видів спорту. Таким чином, діяльність людей невід'ємна від систем суспільних відносин, які створюються нею і детермінують її. З урахуванням цього, аналіз спорту як сукупності специфічних соціальних відносин дозволяє визначити його сутність і знайти місце спорту в суспільному житті.

Спорт містить у собі цілеутворюючі цінності суспільства. Спорт існує як соціальний феномен, оскільки в спортивних змаганнях активну участь беруть безліч спортсменів та уболівальників. Тому змагальну функцію спорту, що виражає в концентрованому вигляді його соціокультурну сутність, органічно доповнює функція соціалізації. Особливість соціальної природи спорту полягає в тому, що всі люди (спортсмени і уболівальники), спілкуючись один з одним, вступають в особливі стосунки. Формування соціальних відносин та їх сумісність регулюється цивільними інститутами. У спорті є своя преса і література, свої спортивні

товариства, навчальні заклади. Спорт крім змагальної діяльності виступає як певна система суспільних відносин. Спорт – дієвий засіб формування ділових контактів та соціальних зв'язків. Спортивні відносини повинні бути впорядкованими, тому створюються відповідні організаційні структури спорту.

Спорт не тільки віддзеркалює систему орієнтацій конкретного суспільства, а й сам активно впливає на процеси соціалізації її членів, особливо молодого покоління. Часто спортсмен стає соціально значущим, особистістю, кумиром для багатьох молодих громадян нашої держави (рис. 1.1).

Всі види спорту розвиваються по-різному. Так звана «мода» на спорт залежить від багатьох причин: економічних, технічних і соціально-політичних. У спорті концентрується і розвивається все цінне, що було надбано суспільством на історичних етапах розвитку. На спорт впливають естетичні погляди людей, мораль, економічний стан суспільства, рівень розвитку науки, технічний прогрес. Але і спорт також впливає на стан і перспективи розвитку різних сторін сучасного життя будь-якого суспільства.

Рисунок 1.1 – Технологія соціалізації людини засобами спорту

1.2. Виникнення нових форм рухової активності та місце неолімпійського спорту в загальній структурі сучасного спорту

Неолімпійський спорт у сучасній структурі спорту посідає достатньо вагоме місце (рис. 1.2). «Як відомо, кожен народ світу незалежно один від одного створював певні форми фізичних вправ, ігор, єдиноборств, які згодом ставали самостійними видами спорту. Так, світову популярність отримали англійська гра з м'ячем, японське дзюдо, корейське тхеквондо і багато інших видів. Це пояснюється тим, що будь-яка національна фізична вправа, забава або гра в результаті свого розвитку рано чи пізно отримує статус виду спорту і тим самим виходить за межі національних, етнічних кордонів, бо стає досягненням всього людства. Спорт не знає кордонів» (Захаров, 2011).

Протягом століть людство створювало різноманітні форми рухової активності, що згодом склали основу варіантів спортивної діяльності. Особливо потужний сплеск виникнення нових видів спорту спостерігається останні 30–50 років. Науково обґрунтувати цей феномен можна з позиції трьох основних концепцій (рис. 1.3).

Перша концепція обґрунтовує процес створення нових видів спорту шляхом механічного поєднання тих, що існують (наприклад, фрістайла – лижного чи ковзанярського спорту з акробатикою).

Друга концепція пояснює виникнення нових видів спорту комбінуваннями споріднених елементів рухової діяльності за формою, структурою та механізмом впливу на організм людини (наприклад,

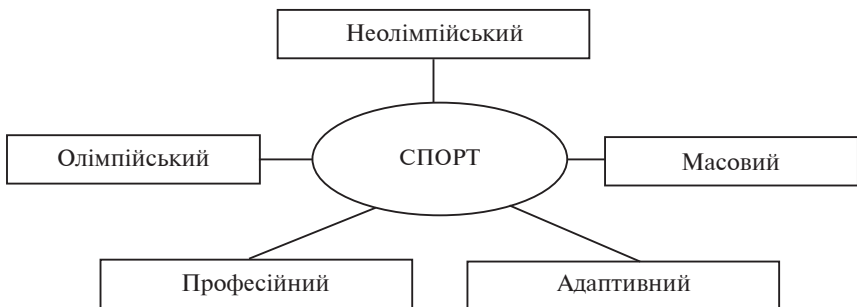
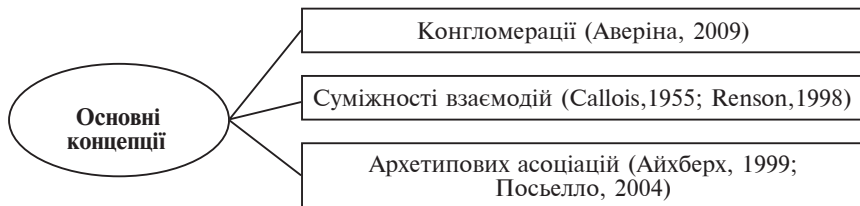
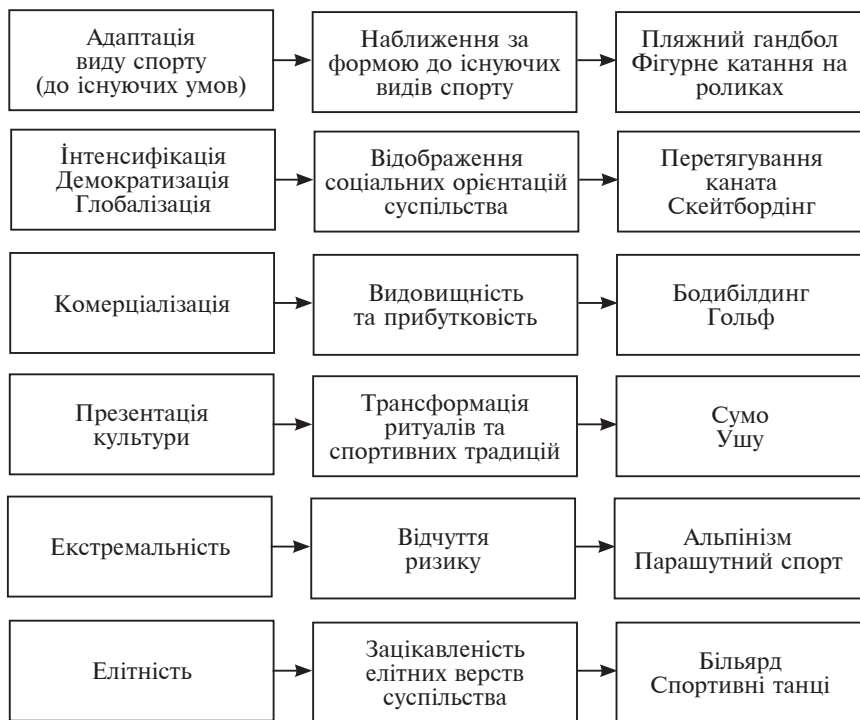

Рисунок 1.2 – Загальна структура сучасного спорту

Рисунок 1.3 – Концепції виникнення нових форм рухової активності

Рисунок 1.4 – Передумови виникнення форм рухової діяльності (видів спорту)

слембол – це компоненти баскетболу, регбі, хокею та гімнастики; підводне регбі – поєднання підводного плавання та регбі).

Третя концепція архетипових асоціацій трактується впливом на сучасну людину явища під назвою «постіндустріальна цивілізація», що призводить до виникнення бажання протидіяти її наслід-

кам за допомогою нових технічних засобів, демонструвати силу, розширювати сферу розваг та ін. (наприклад, паркур).

Спочатку нові форми рухової діяльності мають маргінальний статус. До незвичності цих форм згодом відбувається звикання, що сприяє їх становленню (структуруванню, інституціоналізації), тобто вони набувають магістрального статусу. Ці процеси можуть відбуватися у трьох основних часових вимірах: швидко (революційно), мати затяжний чи латентний характер.

До основних причин виникнення нових форм рухової діяльності (видів спорту) слід віднести такі: адаптацію видів спорту до умов і традицій країни; інтенсифікацію сучасного життя; компенсацію недостатньої рухової активності; демократизацію суспільства, гендерну політику, права особистості, дух свободи; мілітаризацію; екстремальність; глобалізацію; презентацію культури і поширення її в світі; комерціалізацію тощо (рис. 1.4).

Сьогодні кількість неолімпійських видів спорту, офіційно визнаних у різних країнах світу, за різними даними, перевищує 3000. Умови виживання, в яких знаходиться сучасне людство, диктують доцільність пристосування до цих умов, у тому числі за рахунок виникнення нових (нерідко – екзотичних варіантів спортивних вправ (наприклад, паркур тощо).

1.3. Мета, завдання та функції неолімпійського спорту

Основна мета неолімпійського спорту, як і олімпійського, – досягнення максимально можливого для конкретного спортсмена спортивного результату.

Оскільки сутністю спорту є змагальна діяльність, а метою виступу – найвищий результат, серед основних завдань, що вирішуються в цих процесах, слід виділити такі: зміцнення здоров'я; вдосконалення рухових якостей; виховання волі і характеру; досягнення високої працездатності та ін. (рис. 1.5).

У сучасному світі зростає соціальна цінність спорту, захоплення їм стає все більш престижним. Піддається зміні і тип особистості спортсмена, який все більше інтернаціоналізується, вбирає в себе і, в свою чергу, віддзеркалює цінності цивілізації.

Специфічність спорту, що виявляється у формі соціально-ціннісної системи, дозволяє виділити в ньому шість істотних ознак (Лук'янов, Мазов, 2008):

Рисунок 1.5 – Основні завдання спорту, в тому числі неолімпійського

- зверненість до світу, тобто земний, світський характер спорту;
- рівність шансів і можливостей для всіх, хто займається спортом;
- рольова спеціалізація;
- бюрократизація;
- орієнтація на якісні показники і критерії;
- прагнення до рекордів.

Водночас суспільство може реалізувати гуманістичні засади в спорті у разі, якщо воно створює умови для розвитку творчих можливостей своїх громадян. Тоді спортивна нагорода сприймається не вузькопрагматично, а втілює в собі соціально-ціннісний компонент. Це запобігає загальному зміцненню акцентів, підміні всіх речей, що відбувається тоді, коли гроші досягають стадії всемогутності.

1.4. Сучасні аспекти взаємовідносин неолімпійського та олімпійського спорту

Сучасний спорт є складним і багатограним соціальним інститутом, що вирішує низку актуальних проблем. Популярність та імідж спорту у світі спонукає інші соціальні інститути тісно співпрацювати з ним (рис. 1.6). Взаємовідносини спорту з політикою, економікою, бізнесом, релігією, засобами масової інформації, науковими інститутами мають як позитивні, так і негативні аспекти. Розвиток спорту неможливий без державної й приватної підтримки, уваги теле- та радіокомпаній, інтернет-ресурсів, наукового забезпечення, проте спорт у той же час є інструмен-

том, за допомогою якого досить часто політики, підприємці та бізнесмени вирішують власні питання, використовуючи спорт лише як засіб досягнення мети.

Наприклад, у церемонії відкриття Всесвітніх ігор 2009 р., що проходили у м. Гаосюн (о. Тайвань), не брали участь представники Китайської Народної Республіки (материкова частина Китаю). Це було зроблено з метою демонстрації розбіжностей у політичних поглядах між Республікою Китай та Китайською Народною Республікою.

Неолімпійський спорт, що інтенсивно почав розвиватися у другій половині ХХ ст., зіткнувся з характерними проблемами, що властиві олімпійському руху. Проте ототожнювати і порівнювати їх масштаби та значущість на сучасному етапі розвитку спорту не є доцільним та своєчасним, тому що це обумовлено істотною «молодістю» неолімпійського спорту як цілісного соціального явища, порівняно з олімпійським міжнародним спортивним рухом.

Неолімпійські види спорту розвиваються під егідою міжнародних організацій SportAccord (SportAccord International federations union; Міжнародний союз федерацій) та IWGA. Ці структури тісно співпрацюють з МОК та іншими олімпійськими організаціями. Так, членами SportAccord є міжнародні спортивні федерації з олімпійських та неолімпійських видів спорту, міжнародні спортивні організації для осіб з особливими потребами та інші спортивні організації. Більш того, IWGA теж є членом SportAccord.

Організація змагань з неолімпійських видів спорту на всіх рівнях (міжнародному, національному, регіональному тощо) відповідає олімпійським стандартам. На змаганнях є обов'язковими

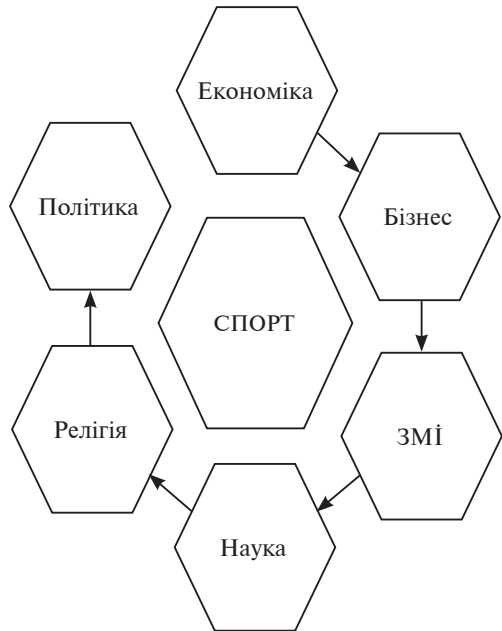

Рисунок 1.6 – Спорт та інші соціальні інститути

Рисунок 1.7 – Основні відмінні риси неолімпійського і олімпійського спорту

церемонії відкриття, закриття, нагородження переможців і призерів. Спортивні організації з неолімпійських видів спорту функціонують та координують свою діяльність відповідно до сучасних принципів олімпізму.

Незважаючи на досить схожі моделі розвитку спортивного руху, неолімпійський спорт має певні відмінності від олімпійського руху в організаційних, ідеологічних, економічних аспектах (рис. 1.7). Серед основних доцільно виділити такі відмінні риси.

1. Основна ідея олімпійського руху – поширення олімпізму в світі, пропаганда олімпійських ідеалів та принципів. Ідея участі в Олімпійських іграх полягає у демонстрації максимально можливих здібностей спортсменів та їх перемога у змаганнях.

Ідеологія неолімпійського спорту переплітається з олімпійськими цінностями та принципами. Проте поряд із спільними рисами неолімпійський спорт має притаманні лише йому специфічні завдання: соціалізація особистості (надає змогу спортсменам-олімпійцям, які з тих чи інших причин не досягли високих спортивних результатів або вичерпали власний потенціал в олімпійському спорті, реалізувати себе в багаточисельних неолімпійських видах спорту, часто схожих за структурою змагальної діяльності); підготовка до олімпійських змагань та безпосередня демонстрація власних можливостей і перемога на Всесвітніх іграх чи інших міжнародних комплексних змаганнях, чемпіонатах світу, континентальних першостях тощо.

2. Неолімпійський спорт – саме як цілісна система – є набагато молодшим, ніж олімпійський. Інтенсифікація процесів виникнення, розвитку та інтеграції неолімпійських видів спорту спричинена зростанням популярності олімпійського спорту у другій половині ХХ ст.

3. Чисельність неолімпійських видів спорту є набагато більшою, аніж в олімпійському русі.

4. Проведення Олімпійських ігор, як правило, відбувається у знаних у світі містах-мегаполісах: Афінах, Пекіні, Лондоні та ін. Організація Всесвітніх ігор часто проходить у менших за чисельністю населення містах і державах із менш розвинутою

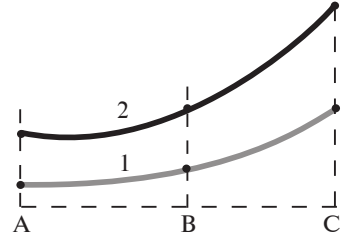
спортивною інфраструктурою з метою інтенсифікації розвитку спортивного руху у цих регіонах: Калі (Колумбія, 2013); Вроцлаві (Польща, 2017), тощо. Спортсмени на Олімпійських іграх представляють національні олімпійські комітети (НОК) держав. На Всесвітніх іграх атлети тривалий час представляли міжнародні федерації з видів спорту, а сьогодні – національні збірні країн.

5. В олімпійському русі є єдиний вищий керівний орган – Міжнародний олімпійський комітет (МОК). У неолімпійському спорті найбільш впливовими є Міжнародна асоціація Всесвітніх ігор (IWGA) – асоціація, що відповідає за організацію Всесвітніх ігор, та SportAccord, що об'єднує міжнародні спортивні організації та ініціює проведення міжнародних комплексних змагань з груп видів спорту.

Популярність олімпійського спорту в світі знаходиться у протиріччі з обмеженою кількістю видів спорту, які включено у програму Олімпійських ігор. Водночас очевидними факторами поширення спортивних дисциплін у сучасному світі є їх загальна кількість та масштаб охоплення населення, яке займається в різних країнах і на різних континентах (рис. 1.8).

Навіть тільки за цими показниками перевага неолімпійського спорту над олімпійським очевидна. Крім того, на Іграх Олімпіад з 204 країн-учасниць медалі спроможні завойовувати лише спортсмени не більше 80, тобто є фаворити. Проте зустрічаються і безнадійні аутсайдери, вони втішають себе девізом, що приписується П'єру де Кубертену, але який насправді належить його соратнику – Етельберту Телботу: «Головне – не перемога, а участь». На Всесвітніх іграх аутсайдерів немає. Путівки для участі в них отримують лідери світових рейтингів у своїх дисциплінах. Наприклад, на VII Всесвітні ігри у м. Дуйсбург кваліфікувався лише один представник «малої країни» – більярдист Арубел, і тільки тому, що його рівень підготовки надзвичайно високий. Учасники Всесвітніх ігор приїжджають з однією метою – стати чемпіоном або принаймні призером.

Слід зазначити, що МОК активно підтримує та стимулює розвиток неолімпійського спорту у світі. Підтвердженням цього є

Рисунок 1.8 –

Співвідношення показників олімпійського (1) та неолімпійського (2) спорту:

A – кількість видів спорту;

B – кількість видів змагань; C –

кількість спортсменів

слова восьмого президента МОК Жака Рогге: «Олімпійські ігри – це вершина спорту. Виступити на Олімпіаді – мрія будь-якого спортсмена. Втім, програма Олімпіад не може розширюватись до безмежності, вмістити у собі всі прекрасні види спорту».

Керівництво МОК зазначає про доцільність та необхідність розвитку неолімпійських видів спорту, що сприятиме подальшому поширенню та популяризації як олімпійського руху, так і спорту загалом.

? КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

- 1. Розкрийте роль спорту у процесі соціалізації людини.*
- 2. Охарактеризуйте спорт як соціально-цілісну систему.*
- 3. Назвіть концепції виникнення нових форм рухової активності.*
- 4. Розкрийте основні причини виникнення сучасних форм рухової діяльності.*
- 5. Визначіть мету та основні завдання неолімпійського спорту.*
- 6. Охарактеризуйте місце і роль неолімпійського спорту в міжнародному русі.*
- 7. Розкрийте взаємозв'язок спорту та інших соціальних інститутів.*
- 8. Вкажіть спільні та відмінні риси неолімпійського та олімпійського спорту.*

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ НЕОЛІМПІЙСЬКИХ ВИДІВ СПОРТУ

2.1. Джерела зародження неолімпійських видів спорту

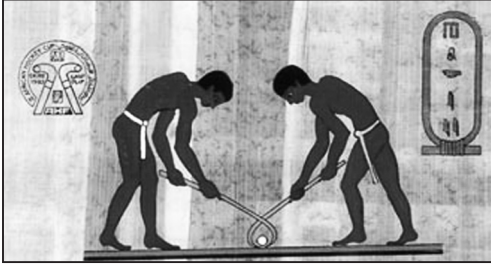
Вивчення історії фізичної культури свідчить про існування різних форм рухової активності ще у Стародавньому світі. Доказами цього є наскальні зображення, предмети образотворчого мистецтва, писемні та літературні джерела. Їх вивчення дозволило науковцям стверджувати про те, що в ті часи вже були такі види діяльності, що сучасною мовою мають назву «спорт».

Перші свідчення, що дають можливість стверджувати про існування фізичної культури у давні часи, було знайдено на території Месопотамії. Вони належать до III тисячоліття до н. е. Саме тут створюються перші міста-держави, виникає розуміння ролі фізичної культури для суспільства. Первісні її форми спочатку розвивають шумери, потім вавилоняни, асирійці. Територія Месопотамії протягом 500 років була головним центром світової культури та у подальшому вплинула на розвиток різних країн Європи та Сходу. Парфяни, скіфи, халдеї, перси, греки, римляни, араби – всі вони є послідовниками давньої цивілізації Міжріччя.

Аналіз історичних відомостей про культуру країн Стародавнього світу дозволяє виділити держави з найбільш різноманітними формами рухової активності. Серед них – країни Стародавньої Месопотамії (Шумер, Вавилон, Асирійське царство, Персія), Єгипет, Індія, Китай, Греція та Рим. Порівняння фізичної культури населення зазначених територій дозволяє виділити загальні її риси:

- виникнення у III–II тисячоліттях до н. е. (у Стародавньому Римі – у VIII ст. до н. е.);

- схожі форми рухової активності (ритуальні танці, біг, різні види метання, кулачний бій, боротьба, верхова їзда, перегони на колісницях, стрільба з луку, плавання, фехтування, ігри з м'ячем);

Рисунок 2.1 – Гра з м'ячем та ключками (Єгипет, II тис. до н.е.)

Рисунок 2.2 – Чауган (Персія, III тис. до н.е.)

•фізичні вправи та первісні змагання використовуються під час культових обрядів, ритуалів, релігійних свят; військової підготовки; переважно у межах фізичного виховання (XI–III ст. до н. е.); організації дозвілля;

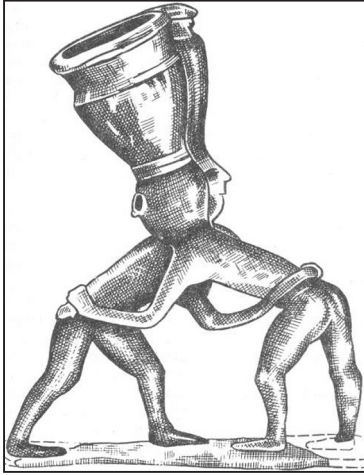
- заняття фізичною культурою – прерогатива чоловіків;
- відповідність певних форм фізичної культури кожному соціальному класу.

Всі форми рухової активності Стародавнього світу стали підґрунтям для виникнення у подальшому різних видів спорту, у тому числі тих, що сьогодні є неолімпійськими та популярними у багатьох країнах. Так, у II тис. до н.е. у Єгипті (рис. 2.1) існувала гра з м'ячем та ключками (прототип сучасного хокею на траві). Сьогодні у системі неолімпійського спорту розвиваються різні види хокею: бенді (хокей з м'ячем), хокей на роликах та флорбол.

На території Месопотамії вперше в історії фізичної культури виникла гра з м'ячем та палкою (битою), а пізніше таке спорядження стало використовуватись у грі «чауган» (кінне поло), змагання з якого проводилися давніми персами (рис. 2.2). Після завоювання Єгипту персидським царем Камбюзесом II (529–522 рр. до н.е.) гра стала популярною і у єгиптян.

У різних куточках Землі – Центральній Америці, Африці, Європі, Азії – сьогодні практично у кожного народу існує влас-

2.1. Джерела зародження неолімпійських видів спорту

Рисунок 2.3 – Бронзова скульптура борців на поясах (Месопотамія, III тис. до н. е.)

Рисунок 2.4 – Рукопашний бій без зброї (VIII–V ст. до н. е.)

ний стиль боротьби на поясах. Зустрічаються наскальні малюнки, що увіковічили цей вид єдиноборства. Проте найдавнішим пам'ятником культу боротьби на поясах є бронзова статуя (рис. 2.3), яку виготовлено приблизно у 2800 р. до н. е. та знайдено на території Давньої Месопотамії.

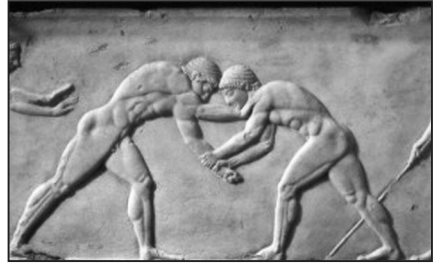
Основи більшості східних єдиноборств, що є популярними у сучасному спорті, закладені у Стародавніх Індії та Китаї. У давньоіндійських текстах вперше зустрічаються згадування про такі поєдинки, для яких характерне нанесення ударів рукою чи ногою по частинах тіла супротивника, що найбільш чутливі до болю (рис. 2.4). У Давньому Китаї з метою військової підготовки використовувався рукопашний бій без зброї. Пізніше, вже в епохи Середньовіччя та Нового часу виникають такі види єдиноборств, що поєднали різні техніки самооборони: ушу (Китай, VI ст.), джиуджитсу (Японія, XVI ст.), карате (Китай, XVII ст.) та ін.

За даними санскритських рукописів, у VII ст. до н. е. в Індії існував культ ігор на дошках, що вимагали роздумів та концентрації уваги. Серед них виділялася попередниця сучасних шахів – чатуранга (рис. 2.5), що мала на меті розвиток стратегічного мислення.

За легендою, ідея виникнення шахів належить одному браміні. За свій винахід він попросив у раджи зовсім малу, на перший погляд, плату: кожній клітинці дошки відповідав еквівалент у зернах пшениці: за першу клітинку – одне зерно, за другу – два зерна, за третю – чотири і т. д. Коли раджа почав розраховува-

Рисунок 2.5 – Чатуранга (Індія, VII ст. до н.е.)

Рисунок 2.6 – Поединок у панкратіоні (Давня Греція, II тис. до н.е.)

тись, виявилось, що такої кількості пшениці немає на всій Землі. Сьогодні важко стверджувати про правдивість цієї історії, проте батьківщиною шахів є Індія. Пізніше гра поширилася на Давню Персію, а у Китаї, під впливом культурних особливостей регіону, вона суттєво змінилася та придбала нові риси. Так виникла китайська гра «сянці».

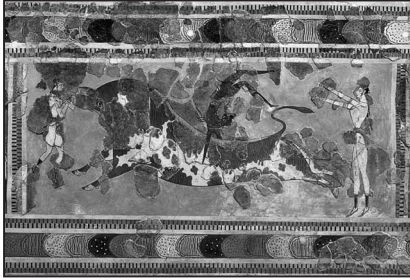
До програми давньогрецьких Олімпійських ігор входив один з найдавніших видів єдиноборств – панкратіон – вид спорту, що поєднав прийоми боротьби та кулачного бою (у сучасному спорті – бої без правил). У жорсткому двобої без засобів захисту, з відсутністю вагових категорій та обмеження часу, програвав той, хто не мав сил продовжувати сутичку або визнавав власну поразку (рис. 2.6).

У Давньому світі (Греція, Рим, Єгипет, II тис. до н.е.) популярністю серед аристократичних кіл користувалися акробатичні вправи (рис. 2.7–2.8). Складність рухів, як можна стверджувати за настінними малюнками, свідчить про наявність тривалої спеціальної підготовки.

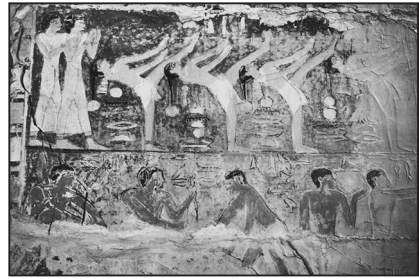
У багатьох країнах Давнього світу (Китай, Єгипет, Греція) популярними були змагання з перетягування каната. Так, в ті часи існувала легенда про Сонце та Місяць, що під час гри в такий спосіб змінювали світло на темряву, та навпаки. У Китаї змагання з перетягування каната були наймасштабнішими: використовувався канат довжиною до 167 м, який тягнули в різні боки команди по 500 осіб у кожній.

У Середньовіччі (V–XVII ст.) у найбільш розвинених країнах світу визначна роль належала феодалізму. Фізична культура азійських народів ґрунтувалася на традиційних формах рухової актив-

Рисунок 2.7 – Акробатичні вправи з биком у Кносі (о. Крит, II тис. до н.е.)

Рисунок 2.8 – Акробатичні танці Давнього Єгипту (II тис. до н.е.)

ності. На відміну від європейських країн, тут релігія не стала супротивником фізичній культурі, навпаки, вона активно впливала на розвиток її практичних систем.

В Індії розвивається мистецтво танцю, боротьба з метою самооборони. Звідси до Європи потрапляють та стають популярними перська гра у м'яч палками (сучасний хокей на траві) та шахи.

У Китаї формується техніка ушу як спосіб беззбройного самозахисту селян, купців та дрібних дворян; вищі верстви грають у кінне поло; міське населення змагається у перетягуванні каната, вправах з балансування на ходулях та бамбукових жердинах.

Японські самураї володіли мистецтвом фехтування одним та двома мечами (кендо), сумо, пізніше (XVI ст.) – джиу-джитсу. Система фізичної культури включала запозичені форми рухової активності: кінне поло, танці, перетягування каната, ходьба на ходулях.

У Європі через відмову від язичницької релігії та прийняття більшістю країн християнства створюються несприятливі умови для розвитку фізичної культури. Деякі церковні діячі проголошують фізичні вправи та ігри витівками диявола. У школах, що знаходилися під впливом християнської церкви, відмінено заняття фізичною культурою. Проте різні групи населення використовують всілякі форми рухової активності з певною метою.

Міжусобні війни феодалів того часу вимагали від воїнів достатньої фізичної підготовленості, що сприяло розвитку інституту лицарства та застосування задля військової підготовки широкого арсеналу фізичних вправ.

Лицарі у XI – першій половині XIV ст. вдосконалювали свою майстерність у верховій їзді в латах, плаванні (переважно на коні),

стрільбі з лука (арбалета), фехтуванні. У другій половині XIV–XV ст. зміни у методах військової підготовки вплинули на застосування засобів фізичної культури. Через це фізичне виховання лицарів стало формувати ще й навички боротьби, самозахисту без зброї, лазіння по драбинах та жердинах. Водночас представники лицарських орденів повинні були вміти грати у шахи, а придворне життя розвивало їхню танцювальну культуру (саме в той час закладаються основи європейського парного танцю). Невід’ємною частиною підготовки військових у Середньовіччі стала організація та участь у лицарських турнірах. На територію Європи завдяки хрестовим походам поширилося кінне поло.

Міське населення того часу з метою оборони міст використовує такі види фізичних вправ, як фехтування, стрільба з лука, боротьба, кулачний бій, стрибки, метання каменів. Організуються об’єднання за професіями та проводяться змагання з плавання, веслування, стрибків у воду, поєдинки човнярів з жердинами. Свята супроводжуються іграми з м’ячем, танцями та іншими спортивними видовищами. Заможні городяни грають у шахи.

Сільське населення задля збереження вікових традицій та визначення найсильніших членів громади організовувало змагання з боротьби, різних видів метання, бігу, стрибків; використовувало танці, ігри з битою, м’ячем, опудалами; на території північної Європи – біг на ковзанах, лижах.

В епоху Відродження (XIV–XVI ст.) розпочато перехід від феодального суспільного устрою до буржуазного. Під впливом суспільно-політичних відносин та ідейних течій – гуманізму та реформації – змінюється відношення до фізичної культури. На зміну аскетизму проголошується ідеал різнобічно розвиненої людини.

Форми рухової активності суттєво відрізняються від періоду розквіту феодалізму своєю кількістю та різноманітністю. Лицарські турніри втрачають популярність. Значно поширюються ігри з м’ячем: кальчо, гарпастум (командні види спорту, схожі на футбол та регбі); же-де-пом, пергамон (прототипи сучасного тенісу); ручна пелота (прототип сквошу); клоспель (попередник крикету); англійська та італійська лапта (з ними пов’язано виникнення сучасних бейсболу та фістболу). Аристократи більше, ніж раніше, залучаються до фізичної культури. Окрім придворних танців (рис. 2.9) вони грають у триангулум (різновид футболу), шахи, більярд, змагаються у паліо (кінних перегонях). У навчальних закладах впроваджуються регулярні заняття фізичними вправами,

зароджуються системи фізичного виховання.

У період Нового часу (XVIII – початок XX ст.) створюються всі умови для інтенсивного розвитку фізичної культури та спорту. По-перше, з'являється термін «спорт» (англ. sport, скорочення від давньофранц. desport – «гра», «розвага»). По-друге, буржуазні та промислові революції багатьох розвинених країн Європи призвели до появи вільного часу різних верств населення, отже створили умови для масового розвитку спорту. Виникають перші спортивні об'єднання, друковані видання з навчання техніки та правил видів спорту; проводяться змагання за участю атлетів різних країн; у другій половині XIX ст. починають створюватися міжнародні федерації.

Серед головних рис видів спорту, що з'явилися в цьому періоді і сьогодні є неолімпійськими та популярними у світі, можна виділити:

- зародження їх переважно у країнах Європи та США;
- домінування ігрових видів спорту;
- утворення нових видів спорту відбувалось переважно шляхом трансформації вже існуючих.

Так, з англійського регбі у 40-ві роки XIX ст. виникає американський футбол (США, 1902), з бейсболу – софтбол (США, 1880), з баскетболу – нетбол (США, 1902) та корфбол (Нідерланди, 1902). Зростання популярності хокею та поява роликів ковзанів дає поштовх для розвитку хокею на роликах (XIX – початок XX ст.) тощо. Крім того, у Великій Британії у XVIII ст. починають грати у сквош, у Франції з'являється боул-спорт (1907), розвиваються прикладні види спорту – кастинг (Велика Британія, 1860) та спортивне орієнтування (Норвегія, 1897).

В останній історичний період розвитку людства – Новітній час (з 1918 р. до сьогодні) – на виникнення та подальше функціонування неолімпійських видів спорту впливають такі чинники: глобалізація та комерціалізація спорту, демократизація та гуманізація суспільства, зростання економіки багатьох країн, науково-техніч-

Рисунок 2.9 – Танцювальне європейське мистецтво (XV ст.)

ний прогрес, підвищення популярності олімпійського руху. Саме останній чинник стає істотним стимулом для популяризації неолімпійських видів спорту, керівні структури яких намагаються представити їх у програмі Олімпійських ігор, отримати визнання МОК.

Трансформація вже відомих видів спорту з утворенням нових продовжилася у ХХ ст. Так, із джиу-джитсу формується техніка айкідо (Японія, 1925), пауерліфтинг у 1940–1950 рр. із засобу підготовки важкої атлетики стає окремим видом спорту, в гандбол починають грати на пляжах (Італія, 1990-ті роки) та принцип цієї гри використовується у чукболі (Швейцарія, 1970-ті), шляхом поєднання веслування на байдарках та водного поло виникає каноеполо (Велика Британія, 1970-ті) тощо.

Саме у ХХ ст. відбувається інтенсивне формування міжнародних спортивних федерацій неолімпійських видів спорту. Результатом цих процесів стало об'єднання найбільш популярних з них у міжнародні комплексні змагання – Всесвітні ігри (1981).

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх ігор

Авіаційний спорт (англ. *air sports*, від *air* – «повітря», *sport* – «спорт») – вид спортивної діяльності, що об'єднує все різноманіття видів спорту, які розрізняються типом (видом) застосованого літального апарату, а також

порядком використання повітряного простору в межах атмосфери Землі. Ним опікується Міжнародна федерація авіаційного спорту (*Federation Aeronautique Internationale, FAI*), що заснована у 1905 р. на Олімпійському конгресі у Брюсселі.

Авіаційний спорт до програми Всесвітніх ігор входить з 1997 р. Сьогодні він представлений у групі трендових видів спорту двома дисциплінами: парашутним спортом та парапланеризмом.

Ідея створення парашута належить Леонардо да Вінчі. У його рукописах є текст: «Якщо у людини є намет з накрохмаленого

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх...

полотна, кожна сторона якого має дванадцять ліктів завширшки і стільки ж у висоту, він може кинутися з будь-якої висоти, не піддаючи себе при цьому якійсь небезпеці». Інший італійський вчений Фауст Веранчіно на початку XVII ст. описав спускальний апарат, дуже схожий на винахід Леонардо да Вінчі. У 1720-х роках уперше скористався подібною конструкцією француз Лавен. Він був заарештований, відбував покарання у фортеці та вирішив тікати. Для досягнення власної мети пошив намет із простирадл, прикріпив до нього пластини з китового вуса і мотузки, стрибнув зі стіни фортеці в річку і залишився живим.

Мета і завдання парашутизму з плином часу постійно змінювалися. Якщо спочатку парашут призначався для порятунку життя, пізніше він став важливим елементом підготовки десанту. Сучасний парашутний спорт включає в себе не тільки дії, що пов'язані з точним пілотуванням купола, точністю приземлення, а й різні артистичні дисципліни: фристайл, перестроювання у вільному падінні, групову акробатику, фрифлаїнг та ін.

Парапланеризм (від об'єднання слів «парашут» та «планерувати») – це польоти на параплані з використанням енергії висхідних потоків повітря. Під час Другої світової війни польоти на парапланах застосовувалися у США з військовою метою. Лише у 1970-ті роки парапланеризм став засобом відпочинку та розваги. Перший Чемпіонат світу з парапланеризму відбувся у 1989 р. у Кессені (Австрія).

Айкідо (англ. *aikido*, від яп. 合 – ай – «гармонія», 気 – кі – «енергія духу», 道 – до – «шлях») – японське бойове мистецтво, що має суто захисний характер та спрямоване на використання атакуючих дій нападника проти нього самого. В давні часи досконале володіння прийомами нападу і захисту як зі зброєю, так і без неї, було життєво необхідне кожному японському воїну.

Айкідо виникло з різних шкіл джиу-джитсу у 1925 р. завдяки зусиллям Уесіба Моріхея. Міжнародна федерація айкідо (International Aikido Federation, IAF) створена у 1976 р.

В айкідо використовується система ступенів, спільна для бойових мистецтв Японії (карате, кендо, дзюдо): спочатку ідуть учнівські (кю), після чого присвоюються ступені майстра (дан).

Найнижчий ступінь у айкідо – шостий кю (хоча у деяких федераціях ступені можуть починатись і з десятого).

Айкідо акцентує увагу на злитті з атакою супротивника і спрямуванні енергії атакуючого на нього самого. Техніка виду спорту складається переважно з кидків і захватів. Крім фізичного тренування айкідо передбачає навчання релаксації, контролю розуму й духу. Техніка в айкідо – це спосіб досягти максимального ефекту за мінімальних зусиль.

З 1989 до 2005 р. майстри айкідо брали участь у Всесвітніх іграх.

Американський футбол (англ. *american football*, від *american* – «американський», *foot* – «нога» та *ball* – «м'яч») – командний вид спорту з м'ячем, що виник з англійського регбі. Завезений до Америки у XIX ст. емігрантами з Англії, він поступово трансформувався в якусь подобу і футболу, і регбі, але зі

своїми нововведеннями. Грала в нову гру переважно студенти. Правила її як виду спорту було запропоновано Уолтером Кампом, який працював тренером в Єльському університеті.

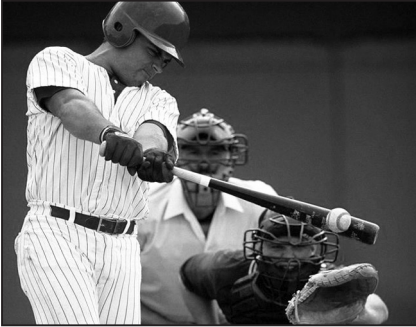
Американський футбол з 1960-х років став одним із найпопулярніших видів спорту у США. Національна футбольна ліга (National Football League, NFL) – єдина професійна ліга американського футболу. Фінал чемпіонату NFL – Супербол (Super Bowl) щорічно дивиться переважна частина американців. NFL раніше керувала європейською лігою «NFL Європа», яка складалася з шести команд. Європейська ліга припинила існування у 2007 р.

Міжнародна федерація американського футболу (International Federation of American Football, IFAF) створена у 1998 р. та з 1999-го раз на чотири роки проводить чемпіонат світу.

Мета гри в американський футбол – просувати м'яч у бік залікової (або кінцевої) зони на половині поля суперника, за що нараховуються очки. М'яч можна нести в руках, кидати та передавати гравцям по команді. Очки заробляють різними способами, включаючи занесення м'яча в залікову зону, успішний пас в залікову зону або забитий м'яч між стійками воріт (над поперечною). Перемагає у грі команда, яка набрала більшу кількість очок після закінчення відведеного часу.

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх...

До програми Всесвітніх ігор американський футбол входив лише раз – у 2005 р. як показовий вид спорту.

Бейсбол (англ. *baseball*, від *base* – «база, основа» та *ball* – «м'яч») – спортивна гра з м'ячем та битою. Простежити еволюцію від старовинних ігор з битою і м'ячем до сучасного бейсболу важко. Свідчення схожих ігор зустрічаються ще у Стародавньому Єгипті та Індії у II тис. до н.е. Проте історики спорту вважають, що сучасний бейсбол

походить від англійської лапти XVI ст.

Бейсбол найбільш популярний у США. У 1845 р. засновано перший професійний клуб, а у 1850 р. – Національну асоціацію бейсболістів.

Міжнародну федерацію бейсболу (International Baseball Federation, IBAF) створено у 1938 р. Станом на 2014 р. вона об'єднує 118 національних спортивних федерацій.

У кожній грі беруть участь дві команди, які по черзі грають у нападі та захисті. Мета гри – набрати більше очок (пробіжок), ніж команда супротивника. Очко зараховується, коли гравець команди, що грає в нападі, пробігає по черзі всі бази (квадратні подушечки розміром 30 × 30 см, прикріплені до землі), розташовані в кутах квадрата зі сторонами 90 футів (27,4 м).

Бейсбол 12 раз входив до програми Ігор Олімпіади: вперше у 1904 р. як показовий вид спорту, а з 1992 до 2008 р. – як офіційний.

У програму Всесвітніх ігор був включений всього один раз у 1981 р.

Більярд (англ. *billiards*, від фр. *bille* – «куля» або *billette*, *billart* – «палиця») – один з найпопулярніших видів спорту у світі, що полягає у забиванні шарів у лузи на спеціально обладнаному столі. Є підстави стверджувати, що його основи було закладено у Середньовічній Європі. Сьогодні більярд поділяють на чотири

основні види: російський більярд, американський пул, англійський снукер і французький карамболь. Більярдний спорт відомий на п'яти континентах у більш ніж 100 країнах світу.

Американський більярд, або пул, – найпоширеніший у світі варіант більярдної гри. У пул грають 16 кулями різних кольорів. Щоб перемогти, необхідно забивати кулі в лузи згідно зі встановленими правилами. Розмір столу для гри становить 9 футів (2,74 м). Розміри луз – 130 мм.

Снукер – варіант більярду, що користується популярністю у Великобританії та інших європейських країнах. Відрізняється більш складними правилами гри і вимагає від гравців високої техніки виконання ударів. Гра в снукер ведеться 22 кулями, п'ятнадцять з яких червоного кольору, шість різнобарвних і останній шар – биток. Залежно від кольору кулі мають різну «ціну» і при потраплянні в лузу приносять певну кількість очок. Мета гри – набрати більше очок і випередити суперника. Снукер грається на столах у 12 футів (3,66 м) з лузами розміром 120 мм.

Карамболь – особливий вид більярду, що грається на столі без луз. Найбільш поширений в Японії, Південній Америці та Європі. У грі беруть участь всього три кулі – дві білі і одна червона. Мета гри – набрати найбільшу кількість очок, змушуючи биток стикатися з прицільними кулями.

Існує безліч міжнародних організацій у більярдному спорті, головною з яких довгий час залишалась Міжнародна федерація більярду та снукеру (International Billiards and Snooker Federation, IBSF), що була створена у 1973 р. Пізніше, у 1992 р., відбулося об'єднання деяких керівних структур даного виду спорту у єдину організацію – Всесвітню конфедерацію більярдного спорту (World Confederation of Billiards Sports, WCBS), якій підпорядковано 148 національних спортивних федерацій.

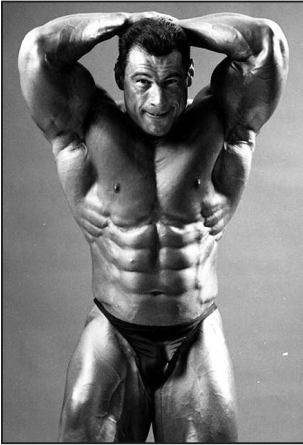
Вперше у 2001 р. більярд був включений до програми IV Всесвітніх ігор у Японії. На сьогоднішній день три дисципліни більярду (карамболь, пул і снукер) є постійними видами в програмі Всесвітніх ігор.

Бодибілдінг, або культуризм (англ. *bodybuilding*, від *body* – «тіло», *building* – «будівництво») – вид спорту, що полягає у нарощуванні та подальшій демонстрації атлетом своїх м'язів на змаганнях.

Розвиток бодибілдінгу розпочався наприкінці ХІХ ст. Більшість фахівців вважають його засновником Євгена Сандова

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх...

(Юджина Сендоу), який під час постановок вистав у театрі демонстрував розвинене тіло та силу м'язів. Саме він у 1901 р. організував перші змагання з бодибілдінгу.

Міжнародну федерацію бодибілдерів (International Federation of Bodybuilders, IFBB) організовано у 1946 р. у Канаді. У 2004 р. вона змінила назву на Міжнародну федерацію бодибілдінгу та фітнесу (International Federation of BodyBuilding & Fitness, IFBB). Станом на 2014 р. об'єднує 184 національні федерації.

Популярність цього виду спорту у світі зросла у 1950–1960 роки. Саме тоді керівники Міжнародної федерації розпочали діяльність з визнання МОК бодибілдінгу олімпійським видом спорту та включення його до програми Ігор Олімпіади. Одним із головних популяризаторів бодибілдінгу у 1970–1980 роки був Арнольд Шварценеггер, який після завершення кар'єри спортсмена обіймав посаду голови професійного комітету IFBB.

Змагальна діяльність у бодибілдінгу полягає в демонстрації спортсменами перед суддівською колегією серії обов'язкових положень тіла, намагаючись показати розвиток власної мускулатури, рельєф м'язів, естетику та гармонію будови тіла.

Бодибілдінг з 1981 р. входив до програми Всесвітніх ігор. Проте через допінгові скандали виключений з неї й у 2013 р. представлений на Іграх не був.

Боулінг (англ. *bowling*, від *to bowl* – «кочити») – один із найпоширеніших, простих і водночас захоплюючих видів спорту у світі, мета якого – влучити кулею у кеглі та збити їх якомога більше. Щорічно з боулінгу проводиться понад 100 тис. турнірів серед професіоналів та аматорів. Прототипи куль і кеглів були виявлені археологами при розкопках Стародавнього Єгипту і датуються приблизно III тис. до н.е.

Перша професійна організація боулінгу (American Bowling Congress, ABC)

з'явилася у 1895 р. З метою розвитку десяти- і дев'ятикегельного боулінгу у 1952 р. було створено Всесвітню федерацію боулінгу (Federation International de Quillers, FIQ). Нараховуючи понад 100 млн гравців, 10 млн спортсменів і 250 тис. доріжок для боулінгу, FIQ є однією з найбільших спортивних федерацій у світі.

Гра в боулінг за системою десяти кеглів складається з десяти фреймів. У кожному фреймі у гравця є дві спроби кинути шар. Кидок, при якому гравець збиває одразу десять кеглів, називається «страйк». Якщо гравець збиває всі кеглі за два кидки, така комбінація має назву «спер». При умові, що в результаті першого у фреймі кидка залишаються несусідні кеглі, комбінація називається «спліт». Якщо після двох кидків залишаються незбиті кеглі, такий фрейм має назву «відкритий».

Боулінг включений до програми Всесвітніх ігор з 1981 р. і сьогодні є одним з видів спорту на влучність.

Боулспорт (англ. *boules sports*, від фр. *boules* – «кулі», англ. *sport* – «спорт») – загальна назва, що об'єднує кілька видів ігор, спільною метою яких є кинути або покотити важкі кулі якомога ближче до прицільної маленької кулі.

Кидки куль у ціль є найстарішою грою, відомою людству. Вже за 5000 р. до н.е. єгиптяни грали кулями з полірованого каменю. Пізніше подібна гра стала поширеною на території Римської імперії. Різновидами боулспорту є петанк (фр. *petanque*), бочче (італ. *bocce*) та ін.

У сучасному вигляді бочче з'явився в Італії та розповсюдився по всій Європі та інших континентах, куди потрапив з італійськими мігрантами. Петанк у сучасній формі виник у 1907 р. на півдні Франції в Провансі.

В даний час петанк та бочче представлені Всесвітньою конфедерацією боулспорту (Confederation Mondiale des Sports de Boules, CMSB), що заснована у 1985 р. та станом на 2014 р. об'єднує 75 національних федерацій.

Згідно з правилами, гравець у петанк, стоячи в середині кола, кидає порожнисті металеві кулі якомога ближче до маленької

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх...

дерев'яної кулі. Грають, як правило, на жорсткому ґрунті або гравії.

У грі в бочке кулі не кидають, а котять; зроблені вони з дерева, пластику або епоксидної смоли (подібні до більярдних). Маленька куля виготовлена зі шкіри або іншого подібного м'якого матеріалу.

Боулспорт входить до програми Всесвітніх ігор з 1985 р. (група видів спорту на влучність).

Воднолижний спорт (англ. *waterskiing*, від *water* – «вода», *skiing* – «катання на лижах») – вид спорту, що полягає у пересуванні спортсмена по поверхні води на водних лижах за допомогою катера.

Водні лижі вперше з'явилися у 1922 р., коли американець зі штату Міннесота Ральф Самуельсон вирішив випробувати звичайні зимові лижі на воді. Дві соснові широкі дошки він обладнав кріпленням для ніг, після чого успішно випробував лижі на озері біля міста Лейк-Сіті.

Воднолижний спорт почав свій розвиток в середині 1920-х років у США, де практично відразу було засновано Федерацію водних лиж. Пізніше і в Європі з'явилася необхідність у створенні певного об'єднання для підтримки розвитку нового виду спорту. У 1946 р. у Женеві (Швейцарія) створено Міжнародний союз воднолижного спорту (International Waterski Union, IWSU). До дисциплін цього спорту відносяться: слалом, стрибки з трампліна, фігурне катання, а також різні багатоборства.

Виникнення та популяризація вейкбордингу (від англ. *Wakeboard*: *wake* – «кільватер», *board* – «дошка») – екстремального спорту, що поєднує в собі елементи воднолижного слалому, акробатику і стрибки та являє собою комбінацію водних лиж, сноуборду, скейта і серфінгу, призвели до зміни назви керівної структури воднолижного спорту. З 1957 р. вона стала називатися Міжнародною федерацією вейкбордингу та воднолижного спорту (International Waterski & Wakeboard Federation, IWWF).

Дисципліни воднолижного спорту входять до групи трендових видів програми Всесвітніх ігор з 1981 р.

Джиу-джитсу (англ. *ju-jitsu*, від яп. 柔 – *дзю* – «м'який, гнучкий» та 術 – *дзюцу* – «техніка, спосіб») – найбільш стародавній вид японської боротьби, що бере початок у XVI ст. Основний принцип джиу-джитсу – не йти на пряме протистояння, щоб перемогти, а поступатися натиску супротивника, спрямовуючи його дії в потрібну сторону до тих пір, поки той не

опиниться у пастці, і тоді звернути силу і дії ворога проти нього самого. Деякі історики вважають, що японське мистецтво джиу-джитсу бере свій початок від дзен-буддистського ченця на ім'я Бодхидхарма (у Японії – Дарума). На їх думку, саме він приніс техніку рукопашного бою (шаолінський бокс) з Індії до Китаю.

Німецька, італійська та шведська федерації джиу-джитсу у 1977 р. ініціювали заснування відповідної Європейської федерації (European Ju-Jitsu Federation, EJFF). Поширення виду спорту у світі та створення нових національних спортивних структур призвели до утворення у 1987 р. на основі EJFF – Міжнародної федерації джиу-джитсу (International Ju-Jitsu Federation, IJJF; з 1998 р. – Ju-Jitsu International Federation, JJIF).

З 1997 р. змагання з джиу-джитсу включено до офіційної частини програми Всесвітніх ігор (групи єдиноборств).

Каное-поло (англ. *canoe polo*, від ісп. *canoas* – «човен», англ. *polo* – «поло») динамічний командний контактний вид спорту з м'ячем на воді, учасники якого знаходяться в байдарках-одиночках («каяках»). Ця гра виникла у 1970-ті роки у Лондоні (Велика Британія). Перший Чемпіонат світу був проведений у 1994 р. в Шеффілді. Сьогодні десятки країн світу зі всіх континентів практикують цей вид

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх...

спорту. Підтверджує це велика кількість міжнародних змагань: щороку проводяться європейські, азійські, африканські, північно- та південноамериканські чемпіонати, а також один раз на два роки – чемпіонати світу. Керівництво видом спорту покладається на Міжнародну федерацію веслування на каное (International Canoe Federation, ICF), яку було засновано у 1924 р.

Згідно з правилами, команда повинна складатися з восьми гравців, з яких п'ять – основні, три – запасні. Розмір поля 35×23 м. Ворота (1,5×1 м) розташовані на висоті 2 м над водою. Кількість замінів необмежена. Гравець може володіти м'ячем не більше 5 с, після чого він має віддати пас або вдарити по воротах. Гра складається з двох таймів по 10 хв. Якщо це фінальний матч, і він впливає на розподіл місць, то при однаковому рахунку призначається додатковий час до першого гола.

З VII Всесвітніх ігор, що відбулися у Німеччині 2005 р., каное-поло включено до офіційної частини програми змагань (група ігор з м'ячем).

Карате-до (англ. *karate*, від яп. 空手 – *karate* – «порожня рука», *до* – «шлях») – бойове мистецтво, що розвинулося на острові Окінава та увібрало японську та китайську культуру. Виникло як засіб захисту безбройного сільського населення від японських самураїв.

Карате – це мистецтво ударів, що наносяться як руками (кулаками, ребром долоні, відкритою рукою, ліктями), так і ногами (стопами, колінами). У різних стилях карате також навчають ударам у больові точки та життєво важливі ділянки, використанню захватів, викручуванню суглобів, замкам, утримуванням та кидкам.

Одну з перших організацій з карате було створено у Японії у 1950 р. під назвою «Японська асоціація карате» (Japan Association Karate, JKA); 26 жовтня 1957 р. відбувся I Національний чемпіонат Японії з карате-до; 27 вересня 1974 р. на засіданні у Нью-Йорку засновано Міжнародну аматорську федерацію карате (International Amateur Karate Federation, IAKF), що сьогодні має назву «Всесвітня федерація карате» (World Karate Federation, WKF).

У змаганнях з карате команди складаються або тільки з чоловіків, або тільки з жінок. Індивідуальні турніри також проводяться окремо.

З перших Всесвітніх ігор карате як вид єдиноборств входить до їхньої програми.

Кастинг (англ. *casting* – «кидок приманки спінінгом») – вид спорту, де за допомогою спінінгу треба вразити якомога більше мішеней, або закинути приманку на дальність. Зародився у Великій Британії у 1960-ті роки.

Найбільш популярна дисципліна у кастингу – метання на точність. Складається з двох вправ. У першій потрібно за п'ять хвилин якомога більше ра-

зів потрапити в мішені, що нагадують кришки каналізаційних люків, тільки зроблені з пластику. Друга вправа – метання в так звану мішень Аренберга, що дуже схожа на ті, що стоять у звичайних тирах. П'ять «вогневих» позицій, по два кидки на кожную. Спортсмени повинні не просто влучити в центр мішені, але з кожної позиції зробити це по-різному, демонструючи свій технічний арсенал.

Друга дисципліна – метання на дальність однією рукою. Перед тим, як закинути блешню, «рибалка» довго стоїть на місці і розкручує волосінь, після чого кидає її на дальність.

Міжнародну спортивну федерацію з кастингу (International Casting Sport Federation, ICSF) засновано у 1955 р.

Кастинг входив до програми I, II, IV–VII Всесвітніх ігор.

Корфбол (англ. *korfbal*, від голланд. *korf* – «корзина», англ. *ball* – «м'яч») – командна гра, схожа на баскетбол кінця XIX ст., метою якої є закинути м'яч у кошик, розташований на жердині заввишки 3,5 м.

У 1902 р. голландський вчитель фізкультури Ніко Брукхуїсен винайшов цей вид спорту.

Міжнародну федерацію корфболу (International Korfbal Federation, IKF) створено у 1993 р. Сьогодні у корфбол грають на всіх населених континентах. Найбільшу

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх...

популярність гра отримала у Нідерландах, де більше ніж 100 тис. гравців, та функціонує близько 580 клубів. Збірна команда цієї країни виграла вісім чемпіонатів світу з дев'яти та всі чемпіонати Європи (станом на 2014 р.).

У грі беруть участь дві команди по вісім осіб: чотири чоловіки та чотири жінки. Тривалість гри – два тайми по 30 хв. Розміри майданчика для гри: на відкритому просторі – 30×60 м, у закритому приміщенні – 20×40 м. Очко нараховується команді, яка закинула м'яч до кошика іншої команди. Після здобуття двох очок настає зміна зон: захисники стають атакуючими гравцями, а нападаючі гравці – захисниками. По закінченню першого тайму команди міняються зонами. Це неконтактна гра, тому блокування, штовхання та утримання суперника заборонено. Також забороняється доторкатися руками до жердини чи кошика.

Корфбол був демонстраційним видом спорту на Олімпійських іграх 1920 і 1928 рр. Починаючи з 1985 р., цей вид спорту постійно входить до програми Всесвітніх ігор.

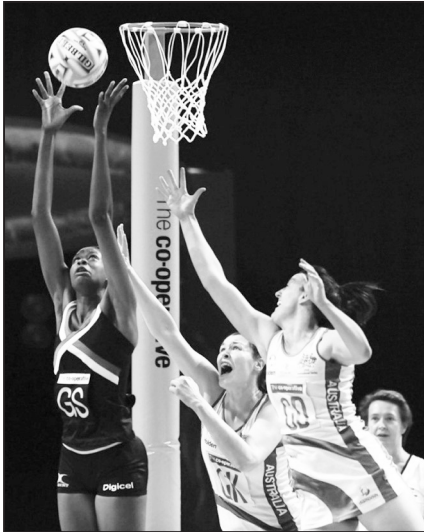
Літаючий диск (англ. flying disc) – вид спорту, який поєднує дисципліни з використанням спортивного снаряда, що представляє собою пластиковий диск діаметром 20–25 см із загнутими краями. Диск зроблений таким чином, щоб при його польоті створювалася піднімальна сила, що дозволяє кидати цей предмет на значні відстані й з високою точністю.

Сьогодні цей вид спорту поєднує сім дисциплін: фрисбі, пляжну гру, диск-гольф, гру по прямій, командну гру 2×2, гру на точність, фрістайл.

Спочатку, у 1967 р., Ед Хедрик у Лос-Анджелесі заснував Міжнародну асоціацію фрисбі (International Frisbee Association, IFA). Після появи інших дисциплін у 1984 р. на Чемпіонаті Європи у Люцерні (Швейцарія) Чарлі Мід запропонував перейменувати її на Всесвітню федерацію літаючих дисків (World Flying Disc Federation, WFDF).

Вперше змагання з цього виду спорту увійшли до показової програми Всесвітніх ігор у 1989 р., а до офіційної програми – з

2001 р. (групи трендових видів спорту). З 2005 по 2013 рр. спортивні турніри проводилися лише з фрісбі.

Нетбол (англ. *netball*, від *net* – «сітка», *ball* – «м'яч») з'явився як різновид баскетболу та з часом перетворився на самостійний вид спорту для жінок. Мартіна Вергман-Йостерберг у 1893 р. ознайомила студенток коледжу у Хемпстеді (Лондон) з новою грою. Нетбол швидко поширювався Британською імперією, на початку XX ст. досяг Австралії, а у 1906 р. – Нової Зеландії.

Перший Чемпіонат світу пройшов у 1963 р. Сьогодні нетбол – один із найпоширеніших видів спорту у світі. Згідно з даними Міжнародної федерації нетболу (International Netball Federation, INF), що було створено у 1960 р., у цей вид спорту грають більш ніж 20 млн жінок у 70 країнах світу. В Австралії нетбол посідає перше місце за масовістю, в Новій Зеландії – друге, після гольфу.

Гра проходить між двома командами, які намагаються закинути м'яча до кошика суперника. Кошик знаходиться на висоті 3,05 м. Розмір майданчика для гри 15,25×30,5 м. Він розділений на три окремі зони, або «третини». По боках майданчика знаходяться площі воріт – напівкруглі зони радіусом 4,9 м. У кожній країні різна кількість гравців: у середньому від 7 до 9 спортсменів беруть участь у змаганнях. Гру розподілено на чотири чверті по 15 хв. М'яч передається вздовж майданчика від гравця до гравця, які мають торкнутись м'яча у кожній третині поля. Слід враховувати, що гравці можуть тримати м'яч не більше 3 с. Пересуватись з м'ячем заборонено.

Нетбол з 1985 до 1993 р. входив до офіційної частини програми Всесвітніх ігор.

Пауерліфтинг (англ. *powerlifting* від *power* – «сила», *lifting* – «піднімання») – силовий вид спорту з піднімання штанги. Як вид спорту він зародився у Великій Британії в 1950 р. Спочатку це

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх...

був вид силової підготовки у важкій атлетиці. Перші міжнародні змагання проходили між Великою Британією та Францією у 1968 р.: команду з шести французьких пауерліфтерів було запрошено до м. Брістоль (Велика Британія). Після проведення серії подібних змагань прийнято рішення про створення Міжнародної федерації пауерліфтингу (International Powerlifting Federation, IPF), яку і було засновано 11 липня 1972 р. у м. Нью-Орлеан (США). Перший офіційний чемпіонат світу відбувся у листопаді 1973 р. у м. Харрісберг (США) та, починаючи з цього чемпіонату, змагання проводяться у трьох дисциплінах: присідання, жим лежачи, тяга. Через це пауерліфтинг називають силовим триборством. Під час виступу порівнюються показники спортсменів в одній ваговій категорії і оцінюються за сумарною максимально взятою вагою у всіх трьох вправах.

Пауерліфтинг входить до програми I Всесвітніх ігор з 1981 р. (Санта-Клара, США).

Перетягування каната (англ. *tug of war*) – силовий вид спорту, в якому дві команди безпосередньо міряються силою. Він має глибокі історичні корені: так, його прототипи мали місце серед змагань населення Стародавніх Єгипту, Греції, Китаю. Був популярним і в епоху Середньовіччя (в Англії, Франції, Індії та ін.).

Перетягування каната входило до програми Олімпійських ігор 1900–1920 рр. як дисципліна легкої атлетики, а у 1920 р. МОК ухвалив рішення виключити його з програми Ігор у зв'язку зі скороченням кількості командних видів спорту, що загальмувало розвиток цього виду спорту.

Міжнародну федерацію перетягування каната (Tug of War International Federation, TWIF) утворено у 1960 р. Станом на 2013 р. до неї входить 51 національна федерація.

Відповідно до правил, вісім учасників кожної з команд, чия загальна вага не має перевищувати максимальної для даної вагової категорії, розташовуються по різних кінцях каната (завтовшки від 10 до 12,5 см і завдовжки не менше 33,5 м). Посередині каната знаходиться «центрально позначка» і на відстані 4 м від неї – дві бічні позначки. Перед початком змагання команди встають так, щоб центральна позначка знаходилася над проведеною на землі рисою. За сигналом судді кожна команда починає тягнути канат, намагаючись зробити так, щоб позначка, найближча до суперників, перетнула межу на землі (тобто необхідно перетягнути канат на 4 м). Якщо хоч один гравець з команди сяде або впаде, зараховується фол.

Перший європейський чемпіонат TWIF організувала та провела у 1965 р. у Лондонському Кристал Палас (Велика Британія). З того часу чемпіонати Європи стали регулярними.

До програми Всесвітніх ігор перетягування каната входить з 1981 р.

Плавання в ластах (англ. *fin swimming*) – вид підводного спорту, що полягає в подоланні дистанції по воді або під водою із застосуванням моно- або біластів. Існує дуже велика кількість змагальних дистанцій. Деякі з них проходять з використанням маски або автономного дихального апарата.

Всесвітню конфедерацію підводної діяльності (Confédération Mondiale des Activités Subaquatiques, CMAS) було створено у 1959 р. Першим її президентом став Жак-Ів Кусто. Сьогодні CMAS об'єднує наступні дисципліни: акватлон, апное, дайвінг, підводне орієнтування, плавання в ластах, підводне полювання, підводний хокей, підводну фотозйомку, підводне регбі.

Перший чемпіонат світу з плавання в ластах відбувся у 1976 р. До програми Всесвітніх ігор постійно входить з 1981 р. і сьогодні належить до групи трендових видів спорту.

Пляжний гандбол (англ. *beach handball*, від англ. *beach* – «пляж», *hand* – «рука» и *ball* – «м'яч») – аналог звичайного ганд-

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх...

болу, проте гра проходить на піщаній поверхні. Зародився у 1990-ті роки. Історія пляжного гандболу бере свій початок із маленького острова Понца на півдні Італії, де у липні 1992 р. був проведений перший у світі турнір.

Міжнародна федерація гандболу (International Handball Federation, IHF) у 1994 р. офіційно визнала пляжний гандбол та взяла його під свій патронат. У вересні цього ж року на конгресі IHF у Нідерландах було затверджено міжнародні правила з цього виду спорту.

Нині пляжний гандбол розвивається більш, ніж в 40 країнах. На відміну від звичайного гандболу у пляжному використовується зменшений майданчик – розміром 27×12 м. Його поверхня засипана піском завтовшки не менше 40 см. Під час гри кожна команда на ігровому майданчику повинна мати чотири гравця (три польових і воротар). Гра складається з двох періодів по 10 хв, рахунок в яких ведеться роздільно. Перерва між періодами становить 5 хв.

Пляжний гандбол був включений з 2001 до 2009 р. в демонстраційну частину програми Всесвітніх ігор як показовий вид спорту, а у 2013 р. на Всесвітніх іграх у Калі (Колумбія) він зайняв місце вже в офіційній частині програми змагань.

Польова стрільба з лука (англ. *Field archery*) – дисципліна стрільби з лука, де спортсмени влучають по мішенях, що знаходяться на різній відстані, часто в лісах і пересіченій місцевості.

Історичні знахідки свідчать, що первісні люди використовували лук як засіб полювання 64 тис. років тому, пізніше – як зброю. Стрільба з лука як вид

спорту зародилася у Швейцарії у XV ст. Сучасні правила змагань було розроблено наприкінці XIX ст.

У 1931 р. засновано Міжнародну федерацію стрільби з лука (Fédération Internationale de Tir à l'Arc, FITA), яка сьогодні має назву «Всесвітня федерація стрільби з лука» (World Archery Federation, WAF).

У змаганнях з цієї дисципліни беруть участь стрільки з усіх трьох типів луків: класичного, олімпіка і компаунда. Статевих відмінностей зазвичай немає. У команді три спортсмени, кожен зі своїм типом лука. Змагання проводяться на природі (наприклад, у парку). Стрільки йдуть по дистанції і вражають мішені, що можуть бути приховані кущем, стояти на різних відстанях (до 80 м) і різній висоті. Стрілок повинен вміти визначати дистанцію до мішені, далекоміри і кутоміри заборонені. На кожному мішені дається кілька стріл.

Польова стрільба з лука є видом спорту на влучність та входить до програми Всесвітніх ігор з 1985 р.

Ракетбол (англ. *racquetball*, від *racquet* – «ракетка», *ball* – «м'яч») – спортивна гра з м'ячем проходить на прямокутному закритому корті. Вигадав цей вид спорту у 1949 р. американець Джо Собек.

Міжнародну аматорську федерацію ракетболу (сьогодні – Міжнародна федерація ракетболу, International Racquetball Federation, IRF) засновано у 1979 р., а з 1981-го один раз на два роки проводяться чемпіонати світу.

У ракетбол грають поодиноці (дві особи) або парами (дві команди). Кожна сторона вдаряє по м'ячу по черзі. М'яч треба відбити до другого відскоку від підлоги, і він може торкнутися всіх стін до того, як впаде на підлогу. М'яч потрібно подати або прийняти так, щоб супротивник не зміг утримати його у грі. Між спортсменами відбуваються два сету, до 15 очок кожний. Якщо рахунок рівний, призначається третій сет до 11 очок, що визначає переможця. Тільки гравець, який подавав м'яч, може виграти очко. Якщо у розігравші перемагає спортсмен, який приймав м'яч, право на подачу переходить йому.

Ракетбол входить до програми Всесвітніх ігор, починаючи з 1981 р. (за винятком III, V–VII Ігор).

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх...

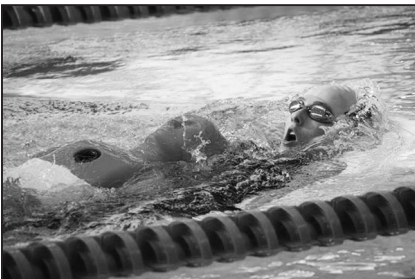

Регбі-7 (англ. *rugby sevens*) – контактний командний вид спорту, що виник у ХІХ ст. в Англії. Назва гри походить від міста Регбі, де її винайшли у коледжі. Перші змагання з регбі-7 відомі з 1883 р. Чемпіонати світу почали проводитися з 1993 р. Крім того, щороку від-

буваються змагання світової серії: низка турнірів у восьми містах світу, у кожному з яких бере участь 16 збірних команд. Розвитком виду спорту опікується Міжнародна рада регбі (International Rugby Board, IRB), що створена у 1886 р.

Метою гри є приземлення м'яча у заліковому полі чи удар його ногою над перекладиною воріт у межах, що визначені двома стійками. Змагання з регбі-7 складаються з двох таймів по 7 хв. Для фінальних ігор можуть бути встановлені більш тривалі тайми – 10–12 хв. Гра проходить на прямокутному трав'яному полі розміром 100×70 м. До ліній, на яких розташовані ворота, приликають прямокутні залікові зони завширшки 10–22 м. Регбійні ворота мають Н-подібну форму і складаються з двох вертикальних стійок, що розміщені на відстані 5,6 м одна від одної, та перекладки, що зафіксована на висоті 3 м над землею. Відмінною рисою регбі-7 є те, що після «спроби» чи «голу» м'яч вводиться у гру командою, яка щойно забила (для вирівнювання шансів супротивників). Команда на полі складається з семи гравців: чотири захисники та три нападники.

Регбі-7 входив до програми Всесвітніх ігор з 2001 до 2013 р. Проте на 121-й сесії МОК (2009) в Копенгагені було вирішено включити цей вид спорту до програми Олімпійських ігор 2016 р. в Ріо-де-Жанейро.

Рятувальний спорт (англ. *lifesaving sport*, від *life* – «життя», *saving* – «рятування») – вид спорту, де учасники демонструють навички рятування життя людини. Змагання проводяться у басейнах, на пляжах та на відкритій воді. Спортсмени-рятувальники борються не лише з

суперниками, але також із чималими хвилями, вітром і всілякими негараздами з метою за якомога коротший час «врятувати життя» ляльці-манекену.

Міжнародну федерацію з рятувального спорту (рятування життя) (International Life Saving Federation, ILS) засновано 24 лютого 1993 р. шляхом об'єднання Міжнародної федерації рятування на воді (Fédération Internationale de Sauvetage Aquatique, FIS), що функціонувала з 1910 р., та Всесвітньої організації рятування життя (World Life Saving, WLS), створеної у 1971 р. Федерація має підтримку з боку Всесвітньої організації здоров'я (World Health Organization, WHO).

Починаючи з 1985 р., рятувальний спорт входить до програми Всесвітніх ігор (група трендових видів спорту). У 2005 р. востаннє медалі розігрувалися у дисциплінах, пов'язаних із рятуванням життя на пляжі. На Всесвітніх іграх 2013 р. спортсмени змагалися за комплекти нагород у таких дисциплінах: рятування на поверхні води (дистанції 50, 100, 200, 400, 800, 1500, 4×100, 4×200 м), рятування в ластах (50, 100, 200 м) та 50 м у ластах під водою.

Сквош (англ. *squash*) – гра з м'ячем і ракеткою в закритому приміщенні. Назва виду спорту пов'язана з використанням відносно м'якого порожнистого м'яча діаметром близько 40 мм, а його попередником вважається гра ракеткою (rackets, або gasquets – американський варіант назви), де, на відміну від

сквошу, вибирають досить жорсткий м'яч.

Історія сквошу сягає своїм корінням в далеке минуле Англії, де він досі є одним з самих престижних та популярних видів спорту. У 1860 р. було зведено перший ігровий корт, підготовлений спеціально для цієї гри.

Перша Асоціація сквошу з'явилася у 1907 р. у США. В даний час вирішенням питань з проведення міжнародних змагань займаються три організації – асоціація професійних гравців чоловіків (Professional Squash Association, PSA), жінок (Women's International Squash Player Association, WISPA), а також Всесвітня федерація сквошу (World Squash Federation, WSF). Гра поширена в Східній Європі, Австралії, Арабських Еміратах, Північній Аме-

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх...

риці, Єгипті, Південно-Східній Азії. Сьогодні понад 15 млн гравців зі 130 країн світу беруть участь у різноманітних змаганнях, чемпіонатах та міжнародних турнірах.

Гра ведеться спеціальними ракетками на корті, оточеному з чотирьох сторін стінами. Матч складається з трьох або п'яти геймів. Гравець, який переміг у більшості геймів, стає переможцем гри. Кожний гейм триває до 11 очок. Спортсмен, який першим набере 11 очок, виграє, за винятком рахунку 10:10. У цьому випадку гра продовжується, поки один із гравців не досягне переваги в два очки. На відміну від свого молодшого американського родича «ракетболу» (racquetball), тут використовуються менші за розміром корти і м'ячі з меншим відскоком, що ускладнює процес гри. Крім того, м'яч повинен потрапити вище «тину» і не може бути легко «погашений». Тому гра триває зазвичай довше, ніж у ракетболі.

Сквош був включений до програми Всесвітніх ігор у 1997 р. За винятком 2001 р. змагання зі сквошу входять до офіційної частини програми.

Софтбол (англ. *softball*, від *soft* – «м'який», *ball* – «м'яч») – спортивна командна гра з м'ячем, свого роду аналог бейсболу, у яку грають більшим та значно м'якшим, на відміну від бейсбольного, м'ячем. З'явився у США у 1980-ті роки. У цьому

виді спорту змагаються як чоловіки, так і жінки.

Міжнародну федерацію софтболу (International Softball Federation, ISF) було засновано у 1965 р., і сьогодні вона об'єднує більше 120 національних федерацій. Чемпіонати світу серед жінок проходять з 1965-го, чоловіків – з 1966 р. Гра особливо поширена у США, Китаї, Японії, Австралії.

Софтбол – гра між двома командами по дев'ять гравців на полі. Мета кожної команди набрати більшу кількість очок. Команди по черзі виступають в ролі захисників та нападників. Суть гри полягає в тому, щоб відбивати подачі пітчера, і за час, коли захисники ловлять відбитий м'яч і доставляють його на базу, встигнути оббігти три бази і повернутися на «домашню». У цьому випадку команда нападників отримує очко.

Жіночий софтбол у 1981–1985 рр. був представлений у програмі Всесвітніх ігор, а з 1996 р. цей вид спорту увійшов до олімпійської програми, та до 2008 р. жіночі команди на Іграх Олімпіад розігрували комплект нагород. Рішенням МОК від 9 лютого 2006 р. софтбол був виключений з програми Олімпійських ігор 2012 р.

Таким чином, софтбол знову повернувся до програми Всесвітніх ігор: у 2009-му увійшов до показової її частини, а з 2013-го року є офіційним видом спорту.

Спортивна аеробіка (англ. *aerobic gymnastics*) – безперервне виконання під музику складних рухів високої інтенсивності.

Дисципліна бере свій початок від традиційної аеробіки з багатьма технічно виконаними елементами різного ступеню складності. Крім того, вона акумулює в собі елементи спортивної акробатики та художньої гімнастики. Спортсмени повинні продемонструвати творчий потенціал з

ідеальним поєднанням рухів і музики. Змагання проводяться на майданчику розміром 7×7 м.

Виступ складається з таких елементів: динамічних та статичних вправ, стрибків, утримання балансу і прояву гнучкості. Підрахунок очок проводиться з урахуванням художньої майстерності, творчості та складності виконання.

Спортивною аеробікою опікується Міжнародна федерація гімнастики (Federation Internationale de Gymnastique, FIG). Вид спорту входить до програми Всесвітніх ігор з 1997 р. (група акробатичних і танцювальних видів спорту).

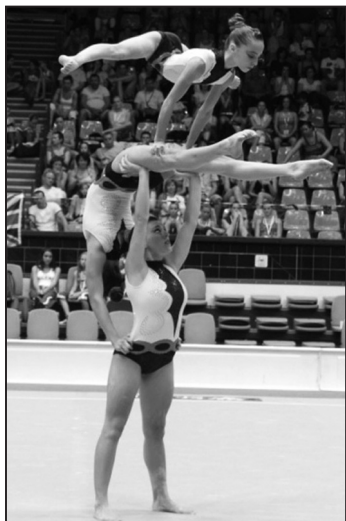
Спортивна акробатика (англ. *acrobatic gymnastics*) – вид спорту, де виконуються комплекси спеціальних фізичних вправ (стрибкових, силових та ін.), що пов'язані зі збереженням рівноваги і обертанням тіла з опорою і без опори.

Виникла у Радянському Союзі у 1930-ті роки, а проведення чемпіонатів світу розпочалося у 1974 р.

У змагання входять: вправи жіночих, чоловічих і змішаних пар, групові вправи жінок (утрьох) і чоловіків (учотирьох). У кож-

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх...

ному виді програми спортсмени виконують по дві обов'язкові і довільні вправи.

Акробатичні вправи поділяються на дві великі групи: акробатичні стрибки (перекати, перекиди, перевороти тощо) і вправи на збереження власної рівноваги і урівноваження партнера (балансування).

Розвиток виду спорту на міжнародному рівні очолює Міжнародна федерація гімнастики (Federation Internationale de Gymnastique, FIG). Спортивна акробатика входить до програми Всесвітніх ігор з 1993 р. (група акробатичних і танцювальних видів спорту).

Спортивне орієнтування (англ. *orienteering*) – вид спорту, сутність якого полягає в орієнтуванні на місцевості за допомогою карти та компаса та найшвидше знаходження визначених контрольних пунктів.

Перші масові змагання з орієнтування було проведено у 1897 р. спортивним клубом «Тьялве» поблизу м. Осло (Норвегія). Проте сучасне спортивне орієнтування має завдячувати майору Ернсту Кілландеру, президенту Стокгольмської аматорської спортивної асоціації. Він вирішив ви-

користовувати природне довкілля шведської сільської місцевості для нового виду спорту, заснованого на військовому досвіді, та придумав і провів змагання (1918 р.) по пересіченій місцевості, де учасники не просто бігли, а й повинні були знайти і вибрати власні маршрути зі застосуванням карти й компаса.

До 1934 р. орієнтування як спорт поширилося у Швейцарії, СРСР та Угорщині. До початку Другої світової війни в Швеції, Норвегії та Фінляндії стали проводитися щорічні національні першості для чоловіків і жінок. У 1946 р. був створений Сканди-

навський комітет орієнтувальників, який відкрив шлях до міжнародної співпраці. У 1960 р. в районі Стокгольму проведено Відкриті міжнародні змагання, в яких взяли участь спортсмени семи країн.

Міжнародну федерацію спортивного орієнтування (International Orienteering Federation, IOF) було засновано 21 травня 1961 р. на конгресі у Копенгагені (Данія). Федерація культивує чотири дисципліни: орієнтування бігом, орієнтування на велосипедах, лижне орієнтування та орієнтування за тропами.

Змагання зі спортивного орієнтування проводяться у різних групах, що можуть бути сформовані як за віковим принципом, так і за рівнем майстерності учасників. Складність дистанції та її довжина залежать від віку учасників і місцевості. Результати змагань, як правило, визначаються за часом проходження дистанції (у певних випадках з урахуванням штрафного часу) або за кількістю набраних очок.

До програми Всесвітніх ігор з 2001 р. входять змагання з орієнтування бігом (група трендових видів спорту).

Спортивне скелелазіння (англ. *sport climbing*) – вид спорту, що полягає у вільному лазінні (найчастіше – сходженні) по природному (скеля) або штучному (скеледром) рельєфу. Це самостійний вид спорту, що виник з альпінізму й нерозривно пов'язаний з ним.

У Франції у 1986 р. вперше було проведено змагання у закритому приміщенні. Перший чемпіонат світу відбувся у 1988 р. з дисциплін на швидкість та складність, а Кубок світу – у 1989 р.

У 2007 р. у Франкфурті (Німеччина) 48 національних спортивних структур утворили Міжнародну федерацію спортивного скелелазіння (International Federation of Sports Climbing, IFSC).

Серед найпопулярніших дисциплін спортивного скелелазіння – боулдерінг (серія коротких однак складних трас з п'яти–восьми перехоплень, де оцінюється висота та техніка сходження), змагання на швидкість (одночасно змагаються два спортсмени) та складність дистанції.

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх...

Спортивне скелелазіння у приміщенні з 2005 р. включено до програми Всесвітніх ігор (група трендових видів спорту).

Спортивні танці (англ. *dance sport*) – вид спорту, в якому пари учасників виконують серію танців. Бере початок з XV ст., однак перший неофіційний Чемпіонат світу відбувся лише у 1909 р.

Особливістю проведення змагань є те, що спортсмени не знають, під яку саме музику вони будуть танцювати. Це відомо лише організаторам турнірів.

Розрізняють європейську та латиноамериканську програми. До європейської програми входять: повільний вальс, віденський вальс, танго, повільний фокстрот, квікстеп; до латиноамериканської – самба, ча-ча-ча, румба, пасодобль, джайв. Кожен з танців триває півтори хвилини. Спортсмени можуть брати участь окремо в кожній програмі.

Розвиток виду спорту на міжнародному рівні очолює Всесвітня федерація танцювального спорту (World Dance Sport Federation, WDSF), що заснована у 1957 р.

Спортивні танці входять до програми Всесвітніх ігор з 1997 р. (група акробатичних і танцювальних видів спорту).

Стрибки на батуті (англ. *trampoline*) – вид спорту, що включає в себе такі спортивні дисципліни: індивідуальні та синхронні стрибки, акробатичні стрибки на доріжці (tumbling), подвійний мінітрамп.

Прототип батута виник у 1930-ті роки у США та застосовувався у цирку з метою страхівки. Пізніше почав використовуватися у спортивній гімнастиці як головний навчальний засіб. У 1948 р. у США відбувся перший національний чемпіонат зі стрибків на батуті. У 1964 р. створено Міжнародну федерацію стрибків на батуті (Federation

Internationale de Trampoline, FIT), а у Лондоні пройшов перший чемпіонат світу, програма якого складалася зі стрибків на батуті та акробатичних стрибків.

Федерація FIT у 1999 р. стала складовою Міжнародної федерації гімнастики (Federation Internationale de Gymnastique, FIG), що сьогодні опікується і стрибками на батуті. З 1981 р. дві дисципліни даного виду спорту – синхронні стрибки та акробатичні стрибки на доріжці – входять до програми Всесвітніх ігор (група акробатичних і танцювальних видів спорту).

Змагання у синхронних стрибках проводяться між парами, що складаються з двох чоловіків або двох жінок (чоловічі й жіночі пари змагаються окремо). Спортсмени виконують дві довільні вправи у попередніх змаганнях і одну у фінальних. Партнери повинні виконувати однакові елементи в один і той же час (не мають більш, ніж на половину елемента випереджати свого партнера) і починати вправу, стоячи обличчям в одну сторону.

Акробатичні стрибки відбуваються на доріжці довжиною 30 м, не враховуючи розбіг. Спортсмени виконують два підходи, кожен з яких містить вісім елементів, включаючи виконання сальто, обертів вздовж доріжки, приземлення. Судді оцінюють виступ за кількома критеріями: складністю елементів, якістю виконання та приземлення.

Сумо (англ. *sumo*, від яп. 相撲 – «боротьба») – вид єдиноборств, що зародився в Японії приблизно у I ст. Проте тільки у XVII ст. сумо стало видом спорту. Для підвищення його популярності, яку воно почало втрачати після Першої світової війни та потужного землетрусу Канто, у 1925 р. було створено єдину Асоціацію сумо Великої Японії. В тому ж році було впроваджено систему індивідуальної перемоги. Сприяли популярності й радіотрансляції, розпочаті у 1928 р.

Міжнародну федерацію сумо (International Sumo Federation, IFS) було засновано 10 грудня 1992 р. В цьому ж році під її егідою був проведений чемпіонат світу, в якому взяли участь спортсмени з 25 країн. До складу IFS входять 87 національних федерацій (станом на 2013 р.).

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх...

Поєдинки в сумо динамічні та видовищні, з простими для розуміння правилами. Торкатися підлоги на рингу (дохе) можна тільки підшвами стоп. Мета сутички полягає в тому, щоб змусити суперника торкнутися підлоги будь-якою іншою частиною тіла або виштовхнути його за межі рингу. Існує 82 прийоми, за допомогою яких можна домогтися перемоги: різні види кидків, підйомів, поштовхів.

Змагання з сумо у 2005 р. було включено до показової частини програми VI Всесвітніх ігор, що відбулися у м. Акіта (Японія). На наступних іграх сумо було представлено як офіційний вид спорту.

Фігурне катання на роликах (англ. *artistic roller skating*) – вид спорту, вперше офіційно визнаний у Британії наприкінці 1970-х років.

Перші відомості про роликові ковзани відносяться до 1743 р., коли вони були застосовані у сценічній виставі у Лондоні. Задокументованим винахідником роликових ковзанів із металевими колесами став Жан-Жозеф Мерлін, який продемонстрував свій винахід у 1760 р. Вперше патент на роликові ковзани отримав М. Петіт-блед у Франції у 1819 р. Французький актор Луї Лагранж у 1849 р. викорис-

тав ролики для імпровізованого катання на льоду в театральній виставі. Він зробив їх із звичайних ковзанів, прикріпивши до них маленькі коліщатка.

Сьогодні видом спорту керує Міжнародна федерація ролер-спорту (International Federation of Roller Sports, FIRS).

Використовуються різні конструкції ковзанів: дворядні та однорядні ролики. Змагання проводяться у довільних чоловічому, жіночому, парному катанні, танцях на роликах, синхронному катанні, виконанні обов'язкових фігур. Система оцінок нагадує суддівство у фігурному катанні, проте тут вона 10-бальна.

Фігурне катання на роликах входить до програми Всесвітніх ігор з 1981 р. (група акробатичних і танцювальних видів спорту).

Фістбол (англ. *fistball* – фістбол, від *fist* – «кулак», *ball* – «м'яч») – популярний командний вид спорту, що є одним з найстародавні-

ших видів спорту у світі. Аналог фістболу вперше був згаданий у 240 р. н. е. в промові римського імператора Гордіана III. Перші офіційні правила гри було опубліковано в Італії у 1555 р.

Чемпіонат світу з фістболу проводиться з 1958 р. один раз на чотири роки. У 1960 р. виникла Міжнародна асоціація фістболу (International Fistball Association, IFA).

Змагання з фістболу проводяться на відкритому повітрі. Гра проходить на трав'яному майданчику розміром 50×20 м, розділеному навпіл сіткою або стрічкою на висоті 2 м для чоловіків та 1,9 м для жінок. Команди складаються з п'яти гравців. Мета кожної команди полягає в тому, щоб вдарити по м'ячу через сітку таким чином, щоб суперник не зміг повернути його. Гра ведеться до перемоги в трьох сетах, кожен з яких триває до 20 очок.

Фістбол входить до програми Всесвітніх ігор з 1985 р.

Флорбол (англ. *floorball*, від *floor* – «підлога» та *ball* – «м'яч») – командний вид спорту, схожий на хокей, тільки проводиться в закритих приміщеннях на твердій рівній підлозі пластиковим м'ячем та спеціальною ключкою. Мета гри – забити м'яч у ворота суперника.

Ігри, аналогічні флорболу, були відомі у багатьох місцях земної кулі. Сучасний флорбол почав зароджуватися у 1958 р., коли в американському місті Лейквілль (штат Міннесота) почали випускати пластикові ключки під брендом Cosom. Протягом наступних років Cosom-хокей завоював популярність у США та Канаді, але в основному серед дітей і підлітків. У цей же час ключки Cosom потрапили до Швеції, де отримали величезну популярність, особливо в університетах, школах і дитячих спортивних клубах. Однак гра була відома під різними назвами: пластиковий бенді, софт-бенді, бенді в залі. Вважається, що сучасний флорбол з'явився у Швеції, тому що саме тут було розроблено правила гри.

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх...

Перша національна асоціація – Шведська федерація флорболу з'являється у 1981 р., а в 1986 р. у шведському місті Хускварна було засновано Міжнародну федерацію флорболу (International Floorball Federation, IFF). Перший чемпіонат світу серед чоловічих команд відбувся у 1996 р.

У програмі Всесвітніх ігор флорбол був представлений один раз у показовій її частині у 1997 р.

Хокей на роликах (англ. *roller hockey*, існує ще назва *in-line hockey*) – аналог хокею на льоду, в який грають на майданчику м'ячем або шайбою на роликових ковзанах.

Популярність роликових ковзанів зростала наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. Перші команди з ролер-хокею з'явилися у Великій Британії. У 1878 р. у Лондоні пройшов перший чемпіонат з цього виду спорту (тоді називали ролер-поло), а у 1882 р. у США організували Національну лігу ролер-поло.

У 1878 р. у Лондоні пройшов перший чемпіонат з цього виду спорту (тоді називали ролер-поло), а у 1882 р. у США організували Національну лігу ролер-поло.

Слід зазначити, що цей вид хокею був знищений під час Першої світової війни, проте він швидко відродився, і вже у 1936 р. відбувся перший чемпіонат світу з ролер-хокею в Штуттгарті (Німеччина).

Розвиток виду спорту у світі очолює Міжнародна федерація з ролер-спорту (International Roller Sports Federation, FIRS), що була заснована у 1924 р. і на той час проводила лише змагання з хокею на роликах.

Команда на майданчику складається з воротаря, захисника, центрального гравця та двох нападників. Запасні гравці та воротар можуть мінятися в будь-який час. Гра складається з двох таймів по 20 хв, перерва між першим і другим періодами – 1 хв.

У 1992 р. хокей на роликах був представлений як показовий вид спорту на Іграх Олімпіади у Барселоні (Іспанія).

До програми Всесвітніх ігор цей вид спорту входив з 1981 до 1993 р. та у 2001 р. З VII Всесвітніх ігор ролер-хокей був замінений на інлайн-хокей.

Різниця між цими видами хокею на роликах полягає у використанні різного спорядження: у ролер-хокеї застосовуються дворядні роликові ковзани, спортсмени грають м'ячем; в інлайн-хокеї – ролики однорядні, а гравці забивають пластикову шайбу. Крім того, відрізняється екіпіровка хокеїстів.

Художня гімнастика (англ. *rhythmic gymnastics*) – вид спорту, що полягає у виконанні під музику різних гімнастичних і танцювальних вправ без предмета, а також з предметом (скакалкою, обручем, м'ячем, булавою, стрічкою). Кожна вправа повинна тривати не більше півтори хвилини.

Художня гімнастика виникла у СРСР і своєю появою зобов'язана метрам балету прославленого Маріїнського театру. У 1913 р. на Вищих курсах П. Ф. Лесгафта було відкрито вищу школу художнього руху. Першими її педагогами стали Роза

Варшавська, Олена Горлова, Анастасія Невинська, Олександра Семенова-Найпак. Всі вони до цього вже мали досвід у роботі з викладання: «естетичної гімнастики» Франсуа Дельсарта, «ритмічної гімнастики» Еміля Жака Делькроза, «танцювальної гімнастики» Жоржа Деміні і «вільного танцю» Айседори Дункан. Злиття всіх цих напрямків сприяло появі нового витонченого виду спорту.

Розвиток виду спорту у світі очолює Міжнародна федерація гімнастики (Federation Internationale de Gymnastique, FIG), що визнала його та включила до свого складу у 1960-ті роки.

Художня гімнастика – один із небагатьох видів спорту, що з 1984 р. представлений у програмі Ігор Олімпіад, а з 2001 р. входить до програми Всесвітніх ігор (група акробатичних і танцювальних видів спорту). Проте в останніх змаганнях комплекти нагород розігруються за кожною вправою, що виконуються спортсменками.

2.2. Характеристика видів спорту, що представлені у програмі Всесвітніх...

Чукбол (англ. *tchoukball*, від *tchouk* – «звук», що виникає при потраплянні м'яча у рамку, *ball* – «м'яч») – спортивна гра з м'ячем, під час якої команди намагаються кинути його по «воротах» суперника так, щоб після відскоку він вдарився об майданчик до того, як його зловлять гравці іншої команди.

Ця гра зародилася у 1970 р. в Європі. Її родоначальником був швейцарський біолог Герман Брандт. Вона нагадує гандбол (в неї грають гандбольним м'ячем), але без воротаря. Кількість гравців в команді залежить від розміру майданчика: дев'ять (при 40×20 м) або сім (24–30×4–17 м). Замість воріт – рама розміром 1×1, затягнута пружною сіткою.

Розвиває цей вид спорту Міжнародна федерація чукболу (Federation Internationale de Tchoukball FITB), що заснована у 1971 р.

Чукбол був включений до показової програми VIII Всесвітніх ігор 2009 р.

Швидкісний біг на роликах (англ. *roller sports skating*) – вид роллер-спорту, в якому необхідно якнайшвидше подолати дистанцію на треку або на шосе з використанням роликових ковзанів.

Дуже схожий на ковзанярський спорт, і багато спортсменів-ковзанярів із закінченням зимового сезону переходять на роликові ковзани, а з настанням нового сезону повертаються назад. Змагання міжнародного рівня включають кілька дисциплін на коротких (200, 300, 500 м), середніх (1000, 1500 м) і довгих (5000 м і більше) дистанціях на треку і шосе.

Перший чемпіонат світу зі швидкісного бігу на роликах відбувся у 1937 р. в Італії. Розвиток виду спорту у світі очолює Міжнародна федерація з ролер-спорту (International Roller Sports Federation, FIRS), що була заснована у 1924 р. На той час вона проводила лише змагання з хокею на роликах.

Швидкісний біг на роликах постійно входить до програми Всесвітніх ігор, починаючи з 1981 р. (група трендових видів спорту).

? КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

---

1. *Визначте вплив фізичної культури Стародавнього світу на виникнення сучасних неолімпійських видів спорту.*

2. *Надайте характеристику форм рухової активності різних верств населення у період Середньовіччя.*

3. *Вкажіть неолімпійські види спорту, які виникли у період Нового часу, та фактори, що зумовили цей процес.*

4. *Розкрийте чинники виникнення та розвитку неолімпійських видів спорту у ХХ–ХХІ ст.*

5. *Назвіть єдиноборства у програмі Всесвітніх ігор.*

6. *Надайте характеристику іграм з м'ячем як складової програми Всесвітніх ігор.*

7. *Згадайте види спорту на влучність у програмі Всесвітніх ігор та надайте їх характеристику.*

8. *Охарактеризуйте артистичні та танцювальні види спорту у програмі Всесвітніх ігор.*

9. *Вкажіть силові види спорту у програмі Всесвітніх ігор та надайте їх характеристику.*

10. *Опишіть трендові види спорту у програмі Всесвітніх ігор.*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ

3.1. Загальна система організації та управління розвитком неолімпійського спорту

Організаційно-управлінські основи сучасного спорту протягом останніх двох десятиліть зазнали істотних змін під впливом як зовнішніх факторів, властивих світовому спорту (професіоналізації, комерціалізації, зближення професійного та олімпійського спорту, інтенсивних темпів розвитку неолімпійських видів спорту, розширення міжнародного календаря змагань тощо), так і внутрішніх, характерних для конкретної країни (місця спорту, законодавства, фінансування, матеріально-технічної бази тощо).

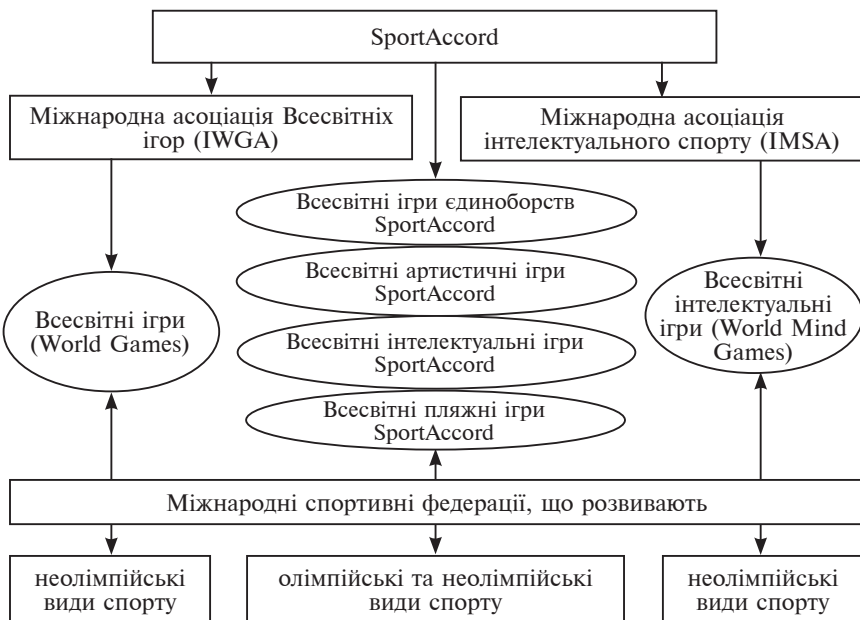
Сьогодні 70 % видів спорту відносять до неолімпійських. Вони динамічно розвиваються, відповідають сучасним вимогам та є базою для розвитку олімпійського спорту.

Аналізуючи соціальну сутність, протиріччя функціонування й історію розвитку організацій неолімпійського спорту, можна зробити висновок, що появу цього явища, його сучасну структуру визначили такі основні причини: прагнення та неможливість потрапити до олімпійської програми; необхідність взаємодії з МОК; швидкий розвиток спортивного руху; неминуча зміна інститутів спорту і його структури шляхом розширення видів спорту в світі, що глобалізується; розвиток традиційних видів фізичної активності різних народів. Отже, сучасний неолімпійський спорт еволюціонує у тісній взаємодії з сучасним олімпійським рухом (рис. 3.1), а саме – формуючи єдине організаційно-правове поле функціонування, визначене ідентичністю керівних організацій.

Сьогодні в неолімпійському спорті сформована багаторівнева міжнародна структура, що об'єднує організації не тільки різних напрямів спорту (олімпійського, неолімпійського, професійного, адаптивного тощо), а й різної спрямованості, які виконують чітко розділені функції (діяльність національних організацій та

Розділ 3. Організаційно-правові основи неолімпійського спорту

Рисунок 3.1. – Олімпійський і неолімпійський спорт у міжнародній системі

Рисунок 3.2 – Керівні органи та комплексні змагання неолімпійського спорту

міжнародних спортивних федерацій). Крім того, у цій структурі відсутній єдиний керівний орган, обов'язки якого частково бере на себе SportAccord, який координує діяльність щодо проведення міжнародних комплексних змагань, як системоутворюючого чинника сучасного неолімпійського спорту (рис. 3.2).

Отже, система організації та управління неолімпійським спортом на міжнародному рівні – відкрита система, що знаходиться на стадії формування, багаторівнева структура, діяльність якої спрямована на організацію та проведення комплексних змагань, координацію діяльності міжнародних спортивних федерацій та інших спортивних організацій, а також розвиток видів спорту у відповідності до ідеалів олімпізму.

3.2. Правове регулювання сучасного неолімпійського спорту

Міжнародний спортивний рух є невід'ємною частиною сучасного життя суспільства й міждержавних відносин та характеризується інтегративними функціями. Саме адекватність правового регулювання обумовлює ефективність системи організації й управління неолімпійським спортом, а глобалізація спорту визначає формування системи міжнародного права, що має свої напрямки, принципи, джерела тощо. Сьогодні в розвитку спорту беруть участь понад 200 країн світу, кожна з яких відрізняється суспільним і політичним ладом, національними ознаками, правовими та організаційними системами. Фахівці галузі виділяють декілька напрямів діяльності з розвитку спорту, у рамках яких і виникають правові взаємини між суб'єктами права:

- участь міжнародних організацій загальної компетенції в міжнародному спортивному русі (ООН, Рада Європи тощо);
- діяльність міжнародних спортивних організацій, взаємодія їх з національними спортивними структурами (МОК, МСФ та ін.);
- діяльність держав, національних спортивних організацій, спортсменів та інших внутрішніх суб'єктів у міжнародних спортивних відносинах;
- організація й проведення міжнародних спортивних змагань, спортивних і спортивно-видовищних заходів, конференцій, симпозіумів;
- міжнародні трудові й пов'язані з ними відносини в сфері спортивного бізнесу: міжнародний рух трудових ресурсів – тран-

сфер, оренда, інші види переходу спортсменів (тренера) з одного клубу (спортивного товариства) до іншого, а також діяльність спортивних агентів;

- міжнародна матеріальна підтримка й іноземні інвестиції у сфері спорту;

- міжнародна комерційна діяльність у спортивній промисловості (організація спільних підприємств, що виробляють товари фізкультурно-спортивного та туристичного призначення, торгівля);

- відносини, пов'язані з міжнародною охороною прав інтелектуальної власності (права на товарні марки, спортивну й олімпійську символіку, радіо- і телеправа на спортивні заходи);

- міжнародні податкові відносини у сфері спорту;

- травматизм, спортивна медицина та страхування у міжнародному спорті;

- всесвітня антидопінгова політика й протидія застосуванню допінгу;

- міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю в сфері спортивних відносин;

- урегулювання міжнародних спортивних суперечок тощо.

Отже, виникає об'єктивна необхідність вирішення завдань оптимального функціонування й розвитку спорту на міжнародному рівні за допомогою організаційно-правових відносин. Для підвищення його ефективності доцільно виділити об'єкт і предмет. Об'єктом виступає неолімпійський спорт на глобальному (міжнародному) і національному (окремих країн-учасниць) рівнях. Як предмет розглядаються: діяльність і поведінка людей – суб'єктів ринку (керівники, функціонери, спортсмени, тренери тощо); відносини між міжнародними й національними, суспільними і державними організаціями різної спрямованості (спортивної, комерційної, наукової, медичної тощо) країн світу (рис. 3.3).

Міжнародні спортивні відносини неоднорідні за своїм характером і можуть бути як внутрішньодержавними, до яких належить міжнародний (іноземний) елемент, так і міждержавними. Це обумовлює застосування норм міжнародного публічного права, які регулюють міждержавні відносини, і міжнародного приватного права, які охоплюють стосунки між приватними особами – організаціями та громадянами різної державної приналежності. У свою чергу, внутрішнє законодавство країни повинне сприяти зміцненню міжнародного спортивного правопорядку. Предметом регулювання міжнародного спортивного права є комплекс суспільних зв'язків, що складаються між різними суб'єктами спортивної ді-

3.2. Правове регулювання сучасного неолімпійського спорту

Рисунок 3.3 – Елементи нормативного компонента сучасного неолімпійського спорту

яльності. Міжнародні спортивні об'єднання (МСО) є основними суб'єктами міжнародного права і являють собою неурядові організації, насамперед, міжнародні спортивні федерації з видів спорту.

Важливе теоретичне й практичне значення має питання про взаємодію громадських організацій і державних органів. МСО відносяться до неурядових організацій, для яких характерні ознаки, загальні для всіх суб'єктів адміністративного права: самостійність цілей і завдань; організаційна єдність і внутрішня відособленість, правоздатність і дієздатність органів; право приймати управлінські рішення, реалізовувати свої права у повсякденній соціально-культурній діяльності.

Домінуюча правова риса в діяльності сучасних МСО полягає в тому, що їхні статuti й положення є договорами, що мають певні особливості. Наприклад, статут міжнародної організації, на відміну від звичайного багатостороннього міжнародного договору, створює діючий міжнародний механізм: визначає статус учасників договору, мету та завдання організації (об'єднання). Виходячи із цього, статuti спортивних об'єднань – це більш складне джерело права, ніж звичайний багатосторонній договір, а внутрішня діяльність МСО регулюється не законодавством, а організаційними нормами відповідно до моделі громадського управління. Отже, МСО – це неурядова структура, до якої входять національні спортивні федерації та інші організації, що представляють добровільну спілку осіб, які займаються спортом, фізичним вихованням, педагогічною й олімпійською освітою для задоволення своїх потреб, захисту прав та інтересів на основі статутних документів.

Джерелами міжнародного права є внутрішньодержавні (національні) і міжнародні. *Внутрішньодержавні*: внутрішньодержавне законодавство (сукупність чинних на території даної держави нормативно-правових актів: законних й підзаконних актів); внутрішньодержавний правовий звичай; акти національних спортивних організацій, що задіяні в регулюванні спортивних відносин з міжнародним (іноземним) елементом; судовий прецедент (у країнах англо-американського права). *Міжнародні джерела*: міжнародний договір (двосторонній та багатосторонній); регіональні (діють у межах регіону, регіональної інтеграційної групи) і універсальні (держави, що належать до різних регіонів, соціально-політичних і правових систем); міжнародні міжвідомчі угоди-декларації у сфері спорту, документи міждержавних конференції тощо (рекомендаційний характер, морально-політичні зобов'язання); міжнародно-правовий звичай (неписаний характер: Міжнародні правила тлумачення торговельних термінів, 1990 р.; юридичну чинність має не збірник, а норми, що визначені у ньому); акти міжнародних спортивних організацій; нормативні (прецеденти) рішення міжнародних судів; норми професійної, спортивної етики (Кодекс спортивної етики, 1985 р.).

Організаційно-правовими аспектами системи соціального захисту спортсменів є:

- система матеріальної підтримки – програми надання допомоги спортсменам; джерела фінансування – державний бюджет (заробітна плата, стипендії, премії тощо) і кошти громадських і комерційних організацій (субсидії, стипендії, премії тощо); забезпечується міністерствами, НОК, НСФ, національними спортивними фондами, благодійними товариствами, приватними фірмами й фізичними особами;

- охорона здоров'я – міжнародні рекомендації (Рекомендація № 1292 «Молодь і спорт вищих досягнень», прийнята ЄС у 1996 р.) та інші міжнародні нормативні документи (Європейський маніфест «Молоді люди й спорт», 1995 р.; контракти спортсменів; у країнах СНД прийнятий Модельний закон про студентський спорт (2003);

- система страхування – державні та недержавні страхові організації, закріплена в законодавстві й контрактах;

- працевлаштування – програми зайнятості спортсменів, тобто працевлаштування у фірми й корпорації, що створюють сприятливі умови для тренувань і участі у змаганнях;

- пенсійне забезпечення – у США здійснюють спеціалізовані недержавні фонди; у Європі – відбито у законах про спорт; у СНД – міжнародний «Модельний закон про національні види спорту».

Правовими аспектами організації й проведення міжнародних спортивних змагань (як основного системоутворюючого чинника діяльності у спорті) є їхня регламентація – правила й положення про змагання. Крім того, у спорті діють правові норми, що регулюють право інтелектуальної власності, оподаткування, протидію застосуванню допінгу, а також урегулювання міжнародних спортивних суперечок.

Сьогодні відзначається превалювання міжнародного права над національними законодавчими нормами, що найчастіше призводить до протиріч у законодавчій базі. Міжнародне право має рекомендаційний характер, але керівні національні спортивні організації, федерації, клуби у своїй діяльності керуються загальноприйнятими у світі правилами та статутами, законодавчими актами. Приклади такого роду положень і актів у спорті: Олімпійська хартія МОК, Антидопінговий кодекс олімпійського руху, статут МСФ, регламенти й правила проведення змагань тощо. Отже, міжнародне право необхідно розглядати як якісно іншу правову систему, відмінну від внутрішньодержавного права, у якому також виділяються: конституційне, господарське, трудове, адміністративне, цивільне, фінансове, цивільно-процесуальне, екологічне, кримінальне, кримінально-процесуальне, інтелектуальної власності.

Аналізуючи неолімпійський спорт, можна констатувати, що визначають його правове поле функціонування на міжнародному рівні такі основні організації: SportAccord, МОК, IWGA і спортивний арбітражний суд (Court of Arbitration in Sport, CAS). Правове регулювання базується на використанні: норм законодавства Швейцарії (що обумовлено знаходженням тут штаб-квартир); конституцій/статутів, інструкцій та директив федерацій і організацій; правил та регламентів проведення змагань та відповідності зазначених документів вимогам, відображеним у відповідних документах; Меморандуму про розуміння; антидопінгового законодавства та відповідності його Всесвітньому антидопінговому Кодексу (World Anti-Doping Code). Крім того, обов'язковим є визнання виняткової сфери повноважень Спортивного арбітражного суду. Згідно зі Статутом (Конституцією), Міжнародна асоціація Всесвітніх ігор IWGA підтримує й розвиває принципи та цінності, що визначені в Олімпійській хартії. Положення чесної гри (fair-play) і чистоти спорту застосовуються й у Всесвітніх іграх. IWGA визнає Всесвітній антидопінговий кодекс і реалізує на практиці його Антидопінгові правила (Anti-Doping Rules) згідно з нормами і стандартами WADA (World Anti-Doping Agency). Відповідно до практики олімпійського

руху розгляд та вирішення будь-якого конфлікту або суперечки у Всесвітніх іграх і/або інших діях здійснюється за допомогою Спортивного арбітражного суду. Діяльність IWGA реалізується та регулюється такими правовими документами.

- Конституцією Міжнародної асоціації Всесвітніх ігор (Constitution of the International World Games Association) – нормативним документом, що визначає (разом з постановами та іншими документами керівних органів) фундаментальні принципи, функції, роль, напрями діяльності та процедури IWGA.

- Правилами Всесвітніх ігор – документом, що регламентує всі аспекти їх організації та проведення, визначає роль і обов'язки IWGA, міста-організатора, їхнє співробітництво щодо підготовки Всесвітніх ігор.

- Антидопінговими правилами, які прийняті та реалізуються у відповідності до Всесвітнього антидопінгового кодексу, визначають напрями діяльності та процедури IWGA щодо боротьби з допінгом на Всесвітніх іграх.

- Меморандумом про розуміння, що визначає відносини та напрями співробітництва між МОК та IWGA.

Таким чином, комплекс суспільних зв'язків, які складаються між різними суб'єктами спортивної діяльності, являє собою предмет регулювання міжнародного спортивного права. Основні інститути міжнародного права у неолімпійському спорті: міжнародні трудові та соціальні відносини; правові основи організації та проведення міжнародних спортивних змагань; міжнародно-правова охорона інтелектуальної власності; міжнародні податкові відносини; регулювання протидії застосуванню допінгу; боротьба зі злочинністю; розгляд та вирішення міжнародних спортивних суперечок. Внутрішнє законодавство країни, у свою чергу, має сприяти зміцненню міжнародного спортивного правопорядку, а правове регулювання в країні – це процес впливу держави на суспільні відносини за допомогою юридичних норм (норм права).

3.3. SportAccord: історія, структура, функції

В історії розвитку асоціації SportAccord можна виділити кілька періодів (рис. 3.4).

Перший період (1920–1966 рр.). Під керівництвом Пола Руссо (Paul Rousseau), генерального секретаря Міжнародного союзу ве-

лосипедистів (Union Cycliste Internationale – UCI), у 1921 р. було створено постійно діюче Бюро міжнародних спортивних федерацій. Проте зустрічі з керівниками МОК мали безсистемний характер.

Швидкий розвиток спортивного руху в 1960-ті роки обумовив необхідність більш широкого визнання ролі міжнародних федерацій, про що уперше заговорив Роджер Кулон (Roger Coulon), президент Міжнародної федерації аматорської боротьби. Їстотне значення для розвитку неолімпійських федерацій мало формування форуму для обговорення проблем, а також створення постійної організації для регулювання відносин між МСФ, МОК та іншими спортивними організаціями. У результаті чого в 1966 р. почалася робота з підготовки до проведення Асамблеї.

Другий період (1967–1999 рр.). Розпочався цей період створенням 21 квітня 1967 р. у Лозанні (Швейцарія) Генеральної асамблеї міжнародних спортивних федерацій (General Assembly of International Sports Federations, GAISF) представниками 26 міжнародних спортивних організацій: авіаційного спорту, баскетболу, бобслею, боротьби, боулінгу, велосипедного спорту, волейболу, гандболу, гімнастики, веслування, дзюдо, каное, кінного спорту, лижного спорту, плавання, ролер-спорту, санного спорту, сучасного п'ятиборства, стрільцького спорту, важкої атлетики, фехтування, хокею, хокею на траві, а також Міжнародної федерації університетського спорту і Всесвітнього союзу Маккабі.

У 1976 р. назву було змінено на Генеральна асоціація міжнародних спортивних федерацій (General Association of International Sports Federations), а штаб-квартиру перенесено з Лозанни (Швейцарія) до Монте-Карло (Монако).

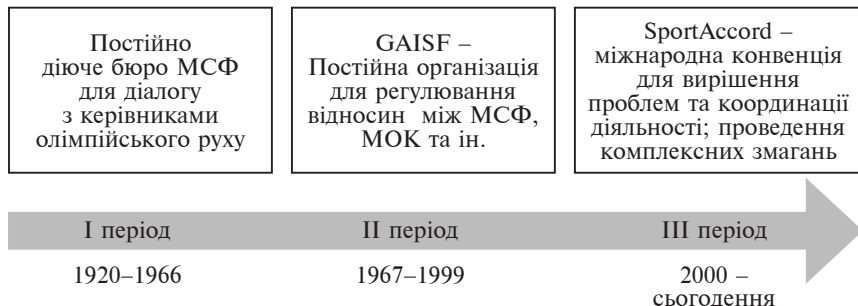

Рисунок 3.4 – Періоди розвитку SportAccord

Третій період (з 2000 р.). Це «нова ера» розвитку асоціації. У 2003 р. було проведено першу конвенцію за участю ASOIF, AIOWF та GAISF, що підтвердило необхідність створення єдиної міжнародної федерації для проведення щорічних зустрічей для обміну досвідом і вирішення проблем. У березні 2009 р. на VII Міжнародній конвенції у Денвері GAISF перейменували, і асоціація стала називатися SportAccord, а штаб-квартиру знову перенесли до Лозанни, що розташована у Міжнародному будинку спорту (Maison du Sport International, MSI).

Міжнародний будинок спорту – унікальний комплекс, що розміщує більше двадцяти міжнародних спортивних федерацій і організацій, включаючи кілька відділів МОК. Ця інфраструктура, що належить у рівних частинах місту Лозанна, кантону Валу й МОК, сприяє співробітництву міжнародних спортивних федерацій і SportAccord, а також збільшує значущість Лозанни як міжнародного спортивного центру.

Саме у третьому періоді розпочато проведення комплексних змагань: Всесвітні ігри єдиноборств SportAccord (2010), Всесвітні інтелектуальні ігри SportAccord (2011), Всесвітні пляжні ігри SportAccord та Всесвітні артистичні ігри SportAccord (плануються).

SportAccord – всесвітня організація, що об'єднує міжнародні федерації з олімпійських і неолімпійських видів спорту та спортивні асоціації, які розвивають певний напрямок спорту (наприклад, Міжнародний паралімпійський комітет, Міжнародна асоціація Всесвітніх ігор тощо).

Станом на 2014 р. членами асоціації є 109 організацій, з яких повне членство мають 93 (міжнародні спортивні федерації з видів спорту) і асоційоване – 16 (організації, що здійснюють діяльність, подібну міжнародним спортивним федераціям).

Членом SportAccord може стати будь-яка спортивна організація (міжнародна федерація), що об'єднує більшість національних федерацій (або організацій), діяльність якої спрямована на поширення виду спорту у світі й регулярне проведення міжнародних змагань. Асоційованим членом може бути спортивна організація, до якої входять декілька членів SportAccord або національних олімпійських комітетів з метою організації змагань та інших заходів, визнаних Радою як вигідні й для інших членів Асоціації. Федерація має бути некомерційною організацією.

Конституція (статут), інструкції й директиви федерації мають містити положення, що гарантують виконання Всесвітнього

антидопінгового кодексу (у тому числі деталізовану статистику з проведених тестів, кількість порушень антидопінгових правил і санкції), а також положення, що визнають виняткову сферу повноважень Спортивного арбітражного суду.

До числа її членів входять національні федерації, що мають таке континентальне представництво:

- для літніх видів спорту – не менш 40 діючих членів федерації, що представляють не менш трьох континентів;
- для зимових видів спорту – не менш 25 діючих членів федерації, що представляють не менш двох континентів; тільки ті види спорту, змагальна діяльність яких здійснюється на снігу або льоду, розглядаються як зимові.

Членом SportAccord може бути не більше однієї міжнародної федерації з виду спорту, що включає не більше однієї національної федерації від країни. На національному рівні вид спорту має включати одну з дисциплін, визнану членами національної федерації, яка є повноправним членом відповідної міжнародної федерації і претендує на членство у SportAccord. Будь-які категорії, крім повного членства в міжнародній федерації, не беруться до уваги.

Крім того, додається список національних федерацій, що брали участь у чоловічих та жіночих кваліфікаційних змаганнях, в останніх двох основних чемпіонатах – чемпіонатах світу та їхніх дисциплінах. Федерація повинна надати документ, у якому відбиті процедури, які гарантують високий рівень об'єктивності суддівства на змаганнях (включаючи відбір, навчання і кваліфікацію суддів); зроблені кроки, щоб представити спорт у цікавій і привабливій формі; конкретні приклади гарантування чесної гри, солідарності та відсутності дискримінації; копії ревізованих фінансових звітів, разом з детальним описом джерел прибутків та прозорої інформації щодо витрат; стратегічний план (середньо- і довгостроковий), схвалений зборами членів виконкому; документ, що представляє головні досягнення за останні три роки за різними показниками (спортсмени, тренери, антидопінг/медичина, участь жінок, спортивне управління, комунікації/маркетинг).

Відповідно до статуту SportAccord: 1) національною федерацією вважається організація, що представляє один або декілька видів спорту в країні та визнана НОК і/або найвищою спортивною владою цієї держави; 2) країна – це визнана міжнародним співтовариством незалежна держава, у якій існує національний олімпійський комітет, визнаний МОК.

Аналогічні критерії висуваються до асоційованих членів.

Зміна положень конституції/статутів, інструкцій і директив членів асоціації, або введення нових дисциплін до програми, можуть спричинити перегляд Генеральною Асамблеєю його членства у SportAccord.

Вищим керівним і законодавчим органом SportAccord є Генеральна асамблея, у якій беруть участь всі її члени. Вона скликається щорічно і має функції:

- затвердження та зміна статуту, інструкцій і директив;
- затвердження місця і термінів проведення Асамблеї;
- допуск, припинення повноважень членів або їх виключення;
- вибори президента;
- призначення незалежних аудиторів;
- затвердження бюджетів, фінансових звітів і звітів про діяльність;
- визначення суми членських внесків;
- подання щодо присвоєння, за пропозицією Ради, звань почесного президента або члена особам, які мають видатні заслуги перед SportAccord;
- здійснення діяльності відповідно до статуту, інструкцій та директив.

Виконавчим органом SportAccord є Рада, що реалізує політику, визначену Генеральною асамблеєю, яка обирається терміном на чотири роки.

Рада складається з восьми осіб:

- президент, обраний Генеральною асамблеєю;
- двоє представників Асоціації літніх олімпійських міжнародних федерацій (ASOIF);
- один представник Асоціації міжнародних олімпійських федерацій зимових видів спорту (AIOWF);
- двоє представників Асоціації міжнародних спортивних федерацій, визнаних МОК (ARISF);
- один представник міжнародних спортивних федерацій, які не належать жодній з вищезгаданих груп;
- один представник асоційованих членів, які не належать жодній з вищезгаданих груп.

Кожна організація/група застосовує власну процедуру щодо призначення своїх представників. Рада обирає двох віце-президентів і одного скарбника із числа представників. Офіційними мовами є англійська і французька.

Місія адміністрації SportAccord – реалізація рішень, прийнятих Генеральною асамблеєю та Радою, виконання всіх адміністративних

обов'язків. Керівництво здійснює президент, команда якого складається з дванадцяти осіб. Діючим президентом SportAccord (станом на 2014 р.) є Маріус Візер – румун за походженням і австрієць за громадянством, президент Міжнародної федерації дзюдо (IJF).

3.4. Міжнародна асоціація Всесвітніх ігор: історія, структура, функції

Міжнародна асоціація Всесвітніх ігор (World Games Association, IWGA) – неурядова, некомерційна міжнародна організація, заснована у 1981 р., діяльність якої регулюється законодавством Швейцарії.

Члени асоціації – міжнародні спортивні федерації, метою діяльності яких є організація й керівництво комплексними спортивними змаганнями – Всесвітніми іграми, що проводяться раз у чотири роки для підвищення значущості світових чемпіонатів, організованих окремо кожною федерацією. IWGA є членом SportAccord і має представника в його Раді.

Основна мета діяльності IWGA полягає у популяризації спортивних змагань, що організовуються та керуються федераціями – членами асоціації, зміцненні позицій шляхом високих спортивних досягнень і збереженні традиційних цінностей спорту за допомогою Всесвітніх ігор.

Міжнародна асоціація Всесвітніх ігор визнана МОК та є частиною олімпійського руху, що відображено у «Меморандумі про розуміння», укладеному у 2000 р. Підписання угоди про співробітництво зобов'язав МОК підтримувати IWGA, сприяти її розвитку у олімпійському русі, надавати патронат організаторам Всесвітніх ігор та технічну допомогу місцевим оргкомітетам.

Роль Всесвітніх ігор як комплексного заходу МОК визнає дуже важливою, що надає можливість атлетам об'єднатися в рамках національної команди та змагатися у олімпійському дусі на найвищому рівні в різних видах спорту. IWGA усвідомлює значущість участі атлетів та офіційних осіб у Всесвітніх іграх через представництво національних делегацій, а МОК сприяє підтримці делегацій національними олімпійськими комітетами.

Починаючи з 1981 р. і до сьогодні, кількість міжнародних спортивних федерацій–членів IWGA збільшилась з 12 до 33. Щоб стати членом IWGA, Міжнародна спортивна федерація має бути членом SportAccord, а спортивні змагання або дисципліни, запро-

поновані федераціями щодо включення до Всесвітніх ігор, – не входять до програми Ігор Олімпіад.

Вищим керівним органом IWGA є Генеральні збори, де кожна федерація–член асоціації має один голос. Головує на загальних Генеральних зборах президент. Федерації можуть представляти максимум двох делегатів: переважно президента й генерального секретаря/виконавчого директора. Генеральні збори проводять щорічно, а також збираються за необхідності. У наступний рік після проведення Всесвітніх ігор Генеральні збори IWGA обирають виконавчий комітет у складі семи осіб терміном на чотири роки. У період між сесіями Генеральних зборів виконавча влада переходить до виконавчого комітету, який приймає адміністративні рішення за винятком тих, які відносяться до повноважень Генеральних зборів.

До складу виконавчого комітету входить президент, виконавчий директор, скарбник, віце-президент та три інші члени. Засідання проходять під керівництвом президента – повновладного керівника поточними справами IWGA. Всі члени виконкому, за винятком виконавчого директора, обираються Генеральними зборами на чотирирічний строк після проведення Всесвітніх ігор. Виконавчий директор призначається виконкомом, що встановлює термін його роботи, умови зайнятості й функції. Виконавчий директор звітує перед виконкомом, проте не має права голосу.

Функціями виконавчого комітету є координація та контроль діяльності, пов'язаної зі Всесвітніми іграми: рекомендації щодо вибору міста-організатора, підготовка та організація ігор, проведення переговорів і контрактів між містами-організаторами та міжнародними спортивними федераціями–учасниками ігор; співробітництво зі спонсорами та/або громадськими організаціями у сфері засобів масової інформації й спортивних комунікацій, а також забезпечення взаємозв'язку між IWGA та організаторами ігор. Виконком діє від імені міжнародних федерацій–членів асоціації. Для реалізації функціональних обов'язків виконком може запропонувати створення додаткових постійних комісій, а також має право реформувати й розформувати спеціальні комітети.

Асоціація IWGA самостійно здійснює антидопінговий контроль на Всесвітніх іграх відповідно до політики й стандартів Всесвітнього антидопінгового агентства (WADA). Для реалізації зазначених функцій в структурі асоціації створено антидопінговий комітет як незалежний підвідомчий (підзвітний) орган IWGA, що реалізує антидопінгову політику, розглядає й ухвалює рішення

щодо порушень антидопінгових правил, визначених медичним комітетом IWGA і відображених у Антидопінгових правилах IWGA. Члени WADA не можуть бути членами виконкому або будь-якого іншого комітету IWGA. Медична комісія IWGA відповідальна за практичне проведення всіх тестів і процедур контролю за допінгом до і під час проведення Всесвітніх ігор.

3.5. Асоціація міжнародних спортивних федерацій, визнаних МОК: історія, структури, функції

Асоціація міжнародних спортивних федерацій, визнаних МОК (Association of IOC Recognised International Sports Federations, ARISF), є неурядовою некомерційною організацією, створеною у 1984 р. Вона активно підтримує та представляє інтереси 32 (станом на 2013 р.) міжнародних спортивних федерацій, види спорту яких не включені до програм Олімпійських ігор.

Асоціація є частиною олімпійського руху, а її діяльність базується на повазі та дотриманні цінностей і принципів, відбитих у Олімпійській хартії. Діяльність ARISF регулюється статтею 60 Цивільного кодексу та іншими правовими нормами законодавства Швейцарії. Штаб-квартира знаходиться у Лозанні (Швейцарія), а офіційною мовою є англійська. Напрями діяльності ARISF:

- обговорення та вирішення актуальних проблем міжнародних спортивних федерацій у олімпійському русі;
- координація та захист інтересів міжнародних спортивних федерацій;
- підтримка незалежності й автономії членів асоціації, а також гарантія виконання рішень, прийнятих Генеральною асамблеєю;
- співробітництво міжнародних спортивних федерацій–членів асоціації з МОК та іншими учасниками олімпійського руху;
- діяльність від імені членів асоціації у справах щодо виконання положень Олімпійської хартії, рішень Олімпійського конгресу, реалізації програми «Олімпійська солідарність», проведення Олімпійських ігор та розвитку олімпійського руху в цілому;
- представництво ARISF у міжнародних спортивних організаціях, у тому числі комісіях МОК;
- участь у конгресах і програмах МОК та інших проектах;
- включення видів спорту та змагань до олімпійської програми та ін.

Членами ARISF можуть бути міжнародні спортивні федерації, що визнані або тимчасово визнані МОК згідно зі статтею 29 Олімпійської хартії, але спортивні змагання яких не включено до програми Ігор Олімпіад або зимових Олімпійських ігор.

Федерації, що претендують на членство, мають надати письмові заяви президенту ARISF. Президент ARISF підтверджує запит щодо членства після перевірки статусу визнання у МОК. Спортивні федерації, що не визнані МОК, не можуть бути членами ARISF.

Учасник автоматично втрачає статус членства, якщо одна або більше дисциплін будуть включені до програми Ігор Олімпіад або зимових Олімпійських ігор, а також якщо з будь-якої причини він був позбавлений визнання МОК.

Керівні органи ARISF – Генеральна асамблея та Рада. Генеральна асамблея має вищу владу ARISF зі всіма повноваженнями відповідно до статуту та інших нормативних документів.

У засіданнях Генеральної асамблеї беруть участь:

- по двоє делегатів від кожного члена асоціації, одним із яких має бути голова делегації – член виконавчого комітету міжнародної федерації, яку він/вона представляє;
- члени Ради, які можуть бути присутнім за власним бажанням, але без права голосу, за винятком умови, коли вони є головами делегацій;
- почесний президент та почесні члени ARISF, але без права голосу;
- інші особи на вибір президента.

Президент керує засіданнями Генеральної асамблеї. На його прохання може бути призначений інший головуючий, а за його відсутності засіданням керує віце-президент. Кожний член має один голос. Рішення, прийняті Генеральною асамблеєю, набувають чинності невідкладно, якщо на засіданні не буде інших рішень. Генеральна асамблея визначає розмір членських внесків. Позачергова Генеральна асамблея скликається за рішенням Ради протягом чотирьох місяців після його ухвалення не менш ніж однією третиною її учасників або на вимогу президента.

Рада реалізує політику, визначену Генеральною асамблеєю, має повноваження та керує справами ARISF, включаючи формування штату для здійснення статутних функцій, діє на підставі Статуту й рішень. Рада скликається щорічно за рішенням президента.

До Ради входять: президент, віце-президент, генеральний секретар і три директори. Всі члени Ради мають бути членами виконавчого комітету визнаної міжнародної спортивної федерації.

Президент і віце-президент – це обов’язково президенти міжнародної федерації. Будь-яка міжнародна федерація представлена в Раді не більш ніж однією особою. Кандидати для виборів у члени Ради (або переобрання) призначаються їх власною міжнародною федерацією або Радою.

Члени Ради обираються терміном на чотири роки, якщо вони не призначені або обрані на вакансії, що закінчуються раніше терміну дії Ради. У цьому випадку вони обіймають посаду до кінця терміну їхніх попередників. За пропозицією Ради Генеральна асамблея може обмежити термін дії члена менш ніж чотирма роками. Члени Ради мають право на переобрання наприкінці будь-якого терміну повноважень.

3.6. Міжнародна асоціація інтелектуального спорту: історія, структура та основні напрямки діяльності

Міжнародна асоціація інтелектуального спорту (International Mind Sports Association, IMSA) – міжнародна організація, створена 19 квітня 2005 р. чотирма міжнародними спортивними федераціями, що входили до складу GAISF: Всесвітньою федерацією бриджу (World Bridge Federation, WBF), Міжнародною федерацією шахів (Fédération Internationale des Echecs, FIDE), Міжнародною федерацією шашок (Fédération Mondiale du Jeu de Dames, FMJD), Міжнародною федерацією го (International Go Federation, IGF). П’ятьма роками пізніше – у 2010 р. – одержала статус асоційованого члена-спостерігача Міжнародна федерація покеру (International Federation of Poker, IFP)

Ініціатором створення IMSA став президент Всесвітньої федерації бриджу Жозе Даміані. Спроби включити бридж та шахи, міжнародні федерації яких у 1999 р. отримали статус «визнаних МОК», до програми Ігор Олімпіад не були успішними. Саме тому Жозе Даміані провів низку консультацій з керівництвом МОК, після чого з’явилася перспектива отримання олімпійського статусу для міжнародних змагань з інтелектуальних видів спорту – Інтелімпійських ігор (Intelympic / Mindlympic Games) – за прикладом визнання МОКом Паралімпійських, Дефлімпійських ігор та Всесвітніх ігор Спеціальних Олімпіад.

Асоціація IMSA – некомерційна установа міжнародних спортивних федерацій і організацій, що сприяють розвитку інтелек-

туальних видів спорту на освітньому, науковому або технічному рівні шляхом регулярних зустрічей. Кожний член асоціації є автономним і незалежним.

Штаб-квартира IMSA знаходиться у Лозанні (Швейцарія). Діяльність IMSA регулюється Швейцарським законодавством у відповідності до статті 60 Цивільного кодексу Швейцарії. Офіційна мова IMSA – англійська.

Метою діяльності IMSA є об'єднання спортивних федерацій з інтелектуальних видів спорту для організації Всесвітніх інтелектуальних ігор та інших заходів. IMSA здійснює діяльність згідно зі Всесвітнім антидопінговим кодексом WADA.

Асоціація може визнавати національні спортивні асоціації з інтелектуальних видів спорту, що мають аналогічні цілі та інтереси для реалізації на національному рівні. Права й обов'язки національних асоціацій мають бути відбиті у статутах та інших підзаконних актах.

Членами IMSA можуть стати міжнародні спортивні федерації з інтелектуальних видів, що займаються розвитком мінімум одного виду спорту. Критерії членства у асоціації такі:

- поширення виду спорту мінімум на чотирьох континентах та 45 країнах;
- відсутність фактора «везіння»;
- наявність системи національних і міжнародних змагань;
- встановлені правила змагань і гарантоване їхнє виконання;
- наступність у системі змагань;
- виконання вимог технічного контролю й дотримання положень Всесвітнього антидопінгового кодексу;
- членство у SportAccord.

Кожний член IMSA має один голос при голосуванні. Організації, що прийняла рішення стати членом IMSA, виконавчий комітет може надати статус «спостерігача», що не передбачає право голосу або виступу – за винятком запрошення президента або голови.

Члени IMSA зобов'язані сприяти розвитку та просувати спортивні змагання з інтелектуальних видів спорту, а також докладати зусиль для розвитку IMSA. За допомогою одного делегата члени Асоціації мають право брати участь у виборах і вносити рекомендації щодо роботи виконавчого комітету.

Виконавчий комітет відповідно до статуту уповноважений діяти від імені IMSA. До цього комітету входять по одному представнику від кожної міжнародної спортивної федерації-члена IMSA.

Засідання виконкому проводяться два рази на рік. Поточне керування асоціацією здійснюють президент і генеральний секретар, а в разі потреби призначається радник від комісії спортсменів. Крім того, голосуванням можуть бути визначені представник президента й скарбник. Президент обирається виконавчим комітетом на чотири роки, термін повноважень членів виконавчого комітету такий самий.

До комісії спортсменів входять по двоє представників (переважно чоловік і жінка) від кожного виду спорту, які також беруть участь у консультаціях щодо місця проведення Всесвітніх ігор або інших заходів, що організуються IMSA.

Генеральна асамблея, до складу якої входять представники визнаних національних спортивних асоціацій з інтелектуальних видів, проводить засідання раз у чотири роки під головуванням президента IMSA з нагоди організації та проведення Всесвітніх інтелектуальних ігор. Кожна національна асоціація має право на представництво одного делегата. Всі члени IMSA відповідають за поширення інформації у своїх країнах про рішення, прийняті Генеральною асамблеєю.

3.7. Розвиток етноспорту і національних видів спорту

Сьогодні кордони між країнами та регіонами стають усе більше розмитими й прозорими через політичні, економічні і культурні процеси. Особливо це характерно для спорту. Глобалізація у спорті є об'єктивним наслідком загострення невирішених на державному рівні проблем і протиріч, розвивається незалежно від діяльності національних соціальних інститутів і обумовлюється зовнішніми для них причинами. Глобалізація сприяє подоланню географічних і політичних, економічних і юридичних, лінгвістичних, технологічних і методологічних бар'єрів, що призводить до постійно зростаючого взаємозв'язку й взаємозалежності у світовому співтоваристві. Те, що характерно й відбувається в окремо взятій країні, позначається на суспільстві в цілому. Завдяки кабельному та супутниковому телебаченню, Інтернету, спорт проникає практично в усі країни світу, незалежно від їхнього географічного положення. Глобалізація спорту стає свого роду культурною інтервенцією та часом приводить до зазіхання на національні традиції й підвалини. В організаційній структурі

сучасного спорту виразно проявляються процеси глобалізації, що характеризуються звуженням цивілізаційного та етнокультурного різноманіття, уніфікацією, гомогенізацією, введенням загальносвітових стандартів у змагальній діяльності. Відповіддю на ці тенденції стало формування інститутів етноспорту – створення національних федерацій з традиційних видів рухової активності різних народів, організація та проведення комплексних змагань з традиційних ігор, тобто збільшився інтерес до самотності народів, ідентифікації та самоідентифікації націй.

Для розуміння етноспорту як соціального явища звернімося до теорії культуролога Олексія Киласова, який визначає етносport як сукупність традиційних видів рухової активності, методів їхнього збереження й розвитку. Становлення інститутів етноспорту розвивається у двох напрямках.

1. Створення міжнародних спортивних федерацій (універсальна модель англосаксонського спорту) – індивідуалізація універсальних тенденцій, спрямованих на модернізацію традиційних видів фізичної активності. У результаті виникають нові універсальні види спорту, що мають яскраво виражені етнокультурні осередки походження: боротьба на поясах (Центральна Азія), керлінг (Скандинавія), тхеквондо (Корея);

2. Відкриття за кордоном регіональних етнокультурних центрів навчання та практики традиційних видів фізичної активності (так звана альтернативна глобалізація, «незахідна» за походженням). Найчастіше обов'язковою умовою цього тренду є використання оригінальних костюмів і вживання транскрибованої лексики (дія щодо запису транскрипції називається транскрибуванням) у вимові термінів і команд.

Координацією зусиль урядів для заохочення та збереження традиційних видів фізичної активності займається ЮНЕСКО, де створений відділ традиційних ігор і змагань у Департаменті спорту, секторі соціогуманітарних досліджень. Традиційні ігри проголошені ЮНЕСКО невід'ємною складовою частиною культурної спадщини людства та сприяють відтворенню етнокультурної ідентичності й культурного різноманіття. До співробітництва за програмою збереження Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО запрошено багато міжнародних організацій, серед яких – Міжнародна асоціація «Спорт для всіх», Міжнародна федерація об'єднаних стилів боротьби та інші.

Першою глобальною організацією, що здійснює розвиток традиційних ігор народів, Міжнародна асоціація «Спорт для всіх»

(The Association For International Sport for All, TAFISA), що з 1992 р. проводить Всесвітні ігри «Спорт для всіх» під патронатом ЮНЕСКО та МОК.

TAFISA (створена у 1991 р.) – міжнародна організація, діяльність якої спрямована на заохочення фізичної активності заради здоров'я, радості, соціальної взаємодії, інтеграції та спілкування людей в усьому світі шляхом розвитку традиційних видів фізичної активності та екстремальних видів спорту. Асоціація є провідною структурою у світовому русі масового спорту та налічує понад 200 членів із 130 країн-учасниць. Вона являє собою мережеву організацію, що поєднує національні асоціації, клуби й державні установи. З 2005 р. її штаб-квартира знаходиться у Франкфурті-на-Майні (Німеччина).

Більш концептуально впроваджує етноспорт Міжнародна федерація об'єднаних стилів боротьби (Fédération Internationale des Luttes Associées, FILA) – організація, що розвиває олімпійські види боротьби греко-римської, вільної та жіночої, а з 2006 р. об'єднує міжнародні федерації грепплінгу, панкратіону, пляжної боротьби, змішаних єдиноборств і традиційних видів боротьби. Для координації нових видів боротьби в структурі FILA створено такі складові:

- Об'єднаний середземноморський комітет боротьби (Comité Méditerranéendes Luttes Associées);
- Міжнародний комітет грепплінгу та панкратіону (Comité Mondialde Grappling&Pankration);
- Міжнародний комітет традиційних видів боротьби (Comité Mondial des Luttes Traditionnelles).

Міжнародний комітет традиційних видів боротьби FILA – структурний підрозділ Міжнародної федерації об'єднаних стилів боротьби, створений у 2007 р. для заохочення та збереження традиційних видів боротьби різних народів завдяки взаємодії з місцевими, національними й міжнародними організаціями. Положення про комітет затверджує президент FILA, який призначає членів комітету.

Основні напрямки діяльності Комітету: організація мульти-спортивних заходів, фестивалів боротьби і традиційних свят та співробітництво з їх оргкомітетами; розвиток мережі міжнародних федерацій.

Традиційні види боротьби являють собою форму етноспорту і широко поширені в усьому світі завдяки тому, що представлені в культурах всіх народів. Міжнародний комітет традиційних ви-

дів боротьби FILA постійно розширює сферу співробітництва, що здійснюється в рамках визнання FILA та партнерських угод з місцевими, національними й міжнародними організаціями.

Інноваційний досвід FILA сприяв проведенню з 28 серпня по 4 вересня 2010 р. у Пекіні перших Всесвітніх ігор єдиноборств SportAccord, основу програми яких склали традиційні види боротьби, єдиноборства та бойові мистецтва.

Організаційно-правовій системі сучасного неолімпійського спорту властиві такі особливості розвитку та функціонування:

- об'єднання керівними структурами олімпійських і неолімпійських видів спорту;
- обов'язкове визнання організацій НОК та МОК, а також патронат МОК;
- співробітництво з олімпійськими структурами;
- відповідність нормативних документів вимогам Олімпійської хартії та Всесвітнього антидопінгового кодексу;
- ідентичність правового регулювання з організаціями олімпійського спорту;
- ідентичність керівних органів в організаціях;
- інституалізація і прагнення до єдиного органу, що координує діяльність;
- вимоги до міжнародних федерацій щодо поширення видів спорту та об'єктивізації суддівства;
- глобалізація;
- проведення комплексних ігор та ідентичність їх організації;
- об'єднання спорту та культури, наявність освітніх програм;
- реалізація принципів «fair play»;
- розвиток етноспорту олімпійськими федераціями.

? КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

---

1. Розкрийте причини формування організацій неолімпійського спорту.
2. Охарактеризуйте взаємодію структур олімпійського та неолімпійського спорту на сучасному етапі.
3. Назвіть основні складові сучасного неолімпійського спорту та надайте їх характеристику.
4. Розкрийте основні правові документи, що регламентують діяльність організацій неолімпійського спорту на міжнародному рівні та надайте їх характеристику.
5. Розкрийте основні вимоги, що пред'являються до правових документів міжнародних організацій неолімпійського спорту.

3.7. Розвиток етноспорту і національних видів спорту

---

6. Зазначте етапи становлення Міжнародної асоціації SportAccord та охарактеризуйте їх.

7. Виділіть напрями діяльності та функції Міжнародної організації SportAccord.

8. Назвіть керівні органи SportAccord та їх функції.

9. Розкрийте вимоги до організації щодо здобуття членства у SportAccordі.

10. Назвіть комплексні змагання, що проводяться під керівництвом Міжнародної конвенції SportAccord та визначте їх філософію.

11. Визначте структуру та функції Міжнародної асоціації Всесвітніх ігор (IWGA).

12. Зазначте вимоги до організації щодо здобуття членства у Міжнародній асоціації Всесвітніх ігор (IWGA).

13. Вкажіть мету та функції Асоціації міжнародних спортивних федерацій, що визнані МОК (ARISF).

14. Розкрийте вимоги до організацій щодо здобуття членства у Асоціації міжнародних спортивних федерацій, визнаних МОК (ARISF).

15. Вкажіть керівні органи Асоціації міжнародних спортивних федерацій, які визнані МОК (ARISF), та їх функції.

16. Опишіть структуру та основні напрями діяльності Міжнародної асоціації інтелектуального спорту (IMSA).

17. Розкрийте вплив глобалізації на структуру сучасного спорту.

18. Охарактеризуйте особливості розвитку етноспорту та національних видів спорту.

19. Виділіть напрями діяльності Міжнародної асоціації «Спорт для всіх» (TAFISA) щодо розвитку традиційних ігор народів.

20. Визначте мету, структуру та основні напрями діяльності Міжнародного комітету традиційних видів боротьби FILA.

21. Розкрийте причини формування організацій етноспорту та національних видів спорту.

22. Охарактеризуйте напрями функціонування організацій етноспорту та національних видів спорту.

23. Визначте особливості розвитку та функціонування організаційно-правової системи сучасного неолімпійського спорту.

ВСЕСВІТНІ ІГРИ: ВИНИКНЕННЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ

4.1. Всесвітні ігри та їх характеристика

Міжнародні спортивні федерації (12 федерацій) вирішили об'єднати свої зусилля і у 1980 р. сформували Раду Всесвітніх ігор, пізніше перейменовану в Міжнародну асоціацію Всесвітніх ігор (International World Games Association – IWGA). Зустріч було ініційовано президентом Міжнародного олімпійського комітету Жаком Рогге і організовано членом Виконкому Міжнародного олімпійського комітету, президентом Міжнародної федерації тхеквондо доктором Кім Ун Йонгом. Метою нової організації було створення комплексних спортивних заходів для тих видів спорту, що не включені до програми Олімпійських ігор.

Всесвітні ігри (World Games) – це міжнародні комплексні змагання з різноманітних, популярних і видовищних видів спорту. Всесвітні ігри є головним стартом чотириріччя для спортсменів, які займаються з неолімпійських видів спорту. В даний час Всесвітні ігри є спортивним заходом Міжнародної асоціації Всесвітніх ігор, що проводяться під патронатом Міжнародного олімпійського комітету і, подібно до Олімпійських ігор, є міжнародною спортивною подією, що об'єднує спортсменів світу найвищого рангу. Ігри організовуються кожні чотири роки, на наступний рік після проведення Олімпійських ігор.

Слід відзначити, що у різних інформаційних джерелах відомості про кількісний склад спортсменів та країн–учасниць Всесвітніх ігор, кількість видів спорту та спортивних дисциплін дещо відрізняються. Це зумовлено відсутністю, особливо на початку проведення Всесвітніх ігор, уніфікованої системи обліку зазначених показників (табл. 4.1).

За аналогією з періодизацією Ігор Олімпіад, орієнтуючись на сукупність організаційних, політичних, суспільних та суто спортивних чинників, можна визначити періоди розвитку Всесвітніх

4.1. Всесвітні ігри та їх характеристика

Таблиця 4.1

Загальні відомості про Всесвітні ігри

Номер ігор	Дата проведення	Місце проведення	Кількість		
			спортсменів	країн	видів спорту
I	25.07–03.08.1981	Санта-Клара (США)	1265	34	16 (14+2)
II	25.07–04.08.1985	Лондон (Велика Британія)	1550	34	24 (20+4)
III	20.07–30.07.1989	Карлсруе (Німеччина)	1965	44	24 (19+5)
IV	22.07–01.08.1993	Гаага (Нідерланди)	2275	69	24 (21+3)
V	07.08–17.08.1997	Лахти (Фінляндія)	2600	78	29 (23+6)
VI	16.08–26.08.2001	Акіта (Японія)	3200	93	32 (27+5)
VII	14.07–24.07.2005	Дуйсбург (Німеччина)	3200	93	37 (31+6)
VIII	16.07–26.07.2009	Гаосюнь (Китай, Тайвань)	3235	90	36 (31+5)
IX	25.07–04.08.2013	Калі (Колумбія)	3870	109	37 (32+5)
X	2017	Вроцлав (Польща)	–	–	–
XI	2021	Бірмінгем (США, Алабама)	–	–	–

ігор. Слід зауважити, що межі періодів розвитку Всесвітніх ігор є досить умовними, основними є такі:

I – з 1981 по 1993 р. (I – IV Всесвітні ігри);

II – з 1997 по 2005 р. (V – VIII Всесвітні ігри);

III – з 2009 р. до сьогодні (IX – сьогодні).

Загальна характеристика I періоду розвитку Всесвітніх ігор. Всесвітні ігри позиціонуються як альтернатива Олімпійським іграм, про що свідчить комплексний характер, періодичність проведення, наявність основних церемоніалів, виконання гімну на честь переможців. Створення Всесвітніх ігор не обумовлене бажанням отримати прибутки, а розглядається як «трамплін» для видів спорту, щоб увійти до олімпійської програми.

Початок проведення Всесвітніх ігор для багатьох видів спорту став не тільки поштовхом для розвитку, а й можливістю органі-

зації перших міжнародних змагань. Стрімке збільшення кількості видів спорту в програмі Всесвітніх ігор (у 1981 р. – 16 видів спорту, у 1993 р. – 24) обумовлене значно коротшою, ніж в олімпійському спорті, процедурою визнання спортивних федерацій IWGA та сприяло росту популярності Всесвітніх ігор.

Команди–учасниці Всесвітніх ігор формуються за ініціативою відповідних Міжнародних спортивних федерацій, але не інтегровані на національному рівні.

Загальна характеристика II періоду розвитку Всесвітніх ігор. На V Всесвітніх іграх 1997 р. у м. Лахти (Фінляндія) Міжнародний олімпійський комітет активно підтримав IWGA, що стало результатом нового етапу розвитку видів спорту, які не входять до програми Олімпійських ігор.

Встановлення тісних взаємин між МОК та IWGA було зафіксовано 27 жовтня 2000 р. у м. Монте-Карло у Меморандумі про розуміння.

У результаті досягнутої угоди на VI Всесвітніх іграх в м. Акіта (Японія) з 16 по 26 серпня 2001 р. вперше всі спортивні команди-учасниці з різних видів спорту були об'єднані в єдині національні делегації і пройшли парадом під час офіційного відкриття та закриття Ігор в алфавітному порядку країна за країною.

Президент МОК Жак Рогге направляв листи в усі національні олімпійські комітети з проханням активно розпочати підготовку і сформувати єдину спортивну делегацію від своєї країни для участі у Всесвітніх іграх.

Загальна характеристика III періоду розвитку Всесвітніх ігор. Після перейменування GAISF на SportAccord у 2009 р. визначено нові пріоритети діяльності зазначеної організації, що призвело до нового етапу розвитку неолімпійських видів спорту та Всесвітніх ігор зокрема.

Для популяризації неолімпійських видів спорту SportAccord впроваджує такі заходи:

- ініціювання проведення Всесвітніх ігор з єдиноборств SportAccord, Всесвітніх інтелектуальних ігор SportAccord, Всесвітніх пляжних ігор SportAccord, Всесвітніх артистичних ігор SportAccord;
- популяризація неолімпійських видів спорту за рахунок створення розділу «Спортивний центр» на сайті соціальної мережі Youtube; у межах розділу кожна МСФ має можливість створити свій інтернет-відеоканал і транслювати важливі спортивні події.

IX Всесвітні ігри пройшли з 25 липня – 4 серпня 2013 р. в колумбійському місті Калі під гаслом «Fair play to the planet» («Чесна

гра для планети»). Основна ціль Ігор – пропаганда справжніх життєвих цінностей, здорового способу життя. Основним талісманом цих Ігор став представник південно-американської фауни – птах-крикун, жовтий з чорною маскою, якого назвали Бічофуе. Він став повноправним учасником усіх офіційних церемоній на Іграх (відкриття, закриття, нагородження переможців).

Змагання з 36 видів спорту зібрали 3870 спортсменів зі 109 країн світу. Звичайно, ця цифра поступається кількості учасників Олімпійських ігор, але – треба зауважити – з кожним роком інтерес до Всесвітніх ігор збільшується, як зростає і популярність багатьох неолімпійських видів спорту. З 109 країн, які взяли участь у Всесвітніх іграх, 53 змогли завоювати медалі. Спортсменам з 37 держав вдалося стати володарями золотих нагород. Перше місце в неофіційному командному заліку виборола збірна Італії, яка з 18 золотими медалями випередила на одну золоту нагороду сильну збірну Росії. Третіми стали французи, в їх активі 16 золотих нагород.

Змагання проходили на 26 спортивних майданчиках і спортивних комплексах. Щодня учасникам і гостям Всесвітніх ігор допомагали понад 3500 волонтерів.

4.2. Спільні та відмінні риси Всесвітніх та Олімпійських ігор

Міжнародний олімпійський комітет надає свій патронат Всесвітнім іграм, а IWGA, у свою чергу, визнає і дотримується всіх принципів Олімпійської хартії. Всесвітні ігри відрізняються від Олімпійських лише в одному важливому аспекті: місто–господар Ігор не повинно будувати об'єкти або розширювати наявну інфраструктуру для Всесвітніх ігор самостійно. Змагання найчастіше проводяться на існуючих майданчиках, що впливає на вибір видів спорту, які включаються до програми Всесвітніх ігор, але не всі види спорту представлено обов'язково в кожних іграх. Існуюча інфраструктура в місті–організаторі Ігор та навколо є основним фактором при визначенні спортивної програми.

У Всесвітніх іграх, на відміну від Олімпійських, можуть брати участь лише спортсмени, які є лідерами в світових рейтингах у своїх дисциплінах. На Олімпійських іграх в змаганнях виступають і фаворити, і безнадійні аутсайтери, і діє олімпійський девіз «Головне не перемога, а участь», на Всесвітні ігри приїжджа-

ють тільки з однією метою – стати чемпіоном або мінімум призером.

Церемонії відкриття та закриття Всесвітніх ігор узгоджуються Виконавчим комітетом IWGA та оргкомітетом міста-організатора. На парад учасників на церемонії відкриття команди виходять в алфавітному порядку мови тієї країни, що приймає Ігри. Делегація країни, що приймає Ігри, йде останньою. Кожна делегація, як і на відкритті Олімпійських ігор, йде під прапором своєї країни.

Проте престиж завоювати перше місце у Всесвітніх іграх значно нижчий порівняно з олімпійським золотом. Хоча деякі зрушення в цьому напрямку вже з'явилися. Наприклад, спортсмени України – переможці та призери Всесвітніх ігор, отримують від українського уряду фінансову винагороду (20, 15, 10 тис. доларів відповідно). Сума значно менша, ніж у переможців Олімпійських та Паралімпійських ігор, але це краще, ніж її відсутність взагалі.

Підсумовуючи, можна виділити спільні та відмінні риси Всесвітніх та Олімпійських ігор:

Спільні риси	Відмінні риси
<ul style="list-style-type: none"> • Визнають та дотримуються фундаментальних принципів • Представляють собою всесвітні комплексні змагання, у яких беруть участь представники з усіх континентів • Спортсмени на Іграх представляють свої національні збірні • Проводяться раз на 4 роки • Аналогічні церемонії	<ul style="list-style-type: none"> • Місто–організатор Всесвітніх ігор не будує спортивні об'єкти та не розширює інфраструктуру для проведення Ігор • На Всесвітніх іграх нестабільна програма, що формується з урахуванням можливостей та наявності спортивних споруд у місті–організаторі Ігор • Програма Всесвітніх ігор складається з офіційної та демонстраційної (показової) частин (визначаються переможці та має місце неофіційний командний залік і в офіційній, і демонстраційній програмах) • Учасниками Всесвітніх ігор можуть бути лише спортсмени, які займають перші місця у рейтингу МСФ • Не існує зимових Всесвітніх ігор

4.3. Формування програми Всесвітніх ігор

Види спорту чи спортивні дисципліни, що включаються до програми вперше, не мають бути дуже схожими на вже існуючі у програмі види спорту чи дисципліни. За рішенням МОК,

прийнятим 12 серпня 2004 р., до програми повинні входити лише ті види спорту, які мають потенційні можливості увійти до програми Олімпійських ігор. Зазвичай, види спорту, що входять до шорт-листа кандидатів на включення до олімпійської програми, представлені на Всесвітніх іграх. Отже, МОК має змогу уважно оцінити і переконатися у відповідності виду спорту олімпійським вимогам. Критеріями включення видів спорту чи дисциплін до програми Всесвітніх ігор є такі:

- існування міжнародної організаційно-управлінської структури;
- поширення мінімум на трьох континентах;
- регулярне проведення принаймні трьох чемпіонатів світу або подібних спортивних заходів;
- вид спорту має бути конкурентоспроможним, а результати змагань вимірними;
- вид спорту не може залежати виключно або головним чином від механічної сили для досягнення спортивного результату;
- вид спорту не повинен залежити від наявності льоду і/або снігу для проведення змагань.

Виконавчий комітет IWGA має повноваження затверджувати види спорту для включення їх до програми Всесвітніх ігор в кожному місті-організаторі. Тому комітет вибирає відповідні види спорту або дисципліни з урахуванням таких факторів:

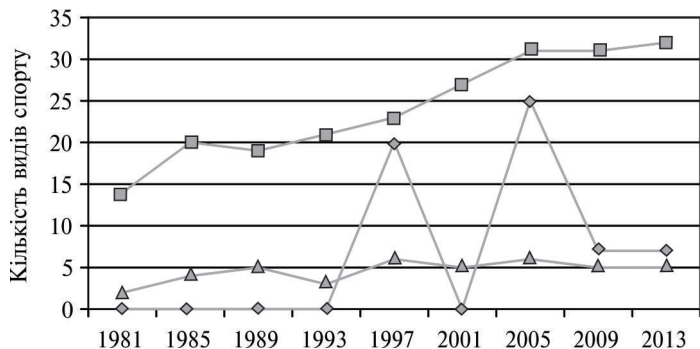
- інфраструктури об'єктів, а також географічних, метеорологічних та інших обмежень в місті, що проводить ігри;
- витрат на організацію змагань;
- якості проведення попередніх змагань (для МСФ, що брали раніше участь у Всесвітніх іграх).

Виконавчий комітет IWGA за взаємною згодою зі столицею ігор може створити «Показову програму» для спортивних дисциплін, що не включені до офіційної програми. Учасники цих видів спорту або дисциплін отримують право на безкоштовне проживання та медалі, які будуть відрізнятися від основних, але всі інші положення цих Правил будуть до них застосовуватись.

З метою з'ясування особливостей формування програми Всесвітніх ігор проаналізовано кількісні показники видів спорту, що входять до офіційної та демонстраційної програм, а також груп видів спорту (рис. 4.1).

Аналіз програм Всесвітніх ігор свідчить про суттєве збільшення видів спорту в офіційній програмі (1981 р. – 14 видів, 2013 р. – 32), незначні зміни в демонстраційній програмі (1981 р. – 2 види, 2013 р. – 5) та відсутність єдиного підходу до формування груп

Розділ 4. Всесвітні ігри: виникнення, організація та проведення

Рисунок 4.1 – Динаміка видів спорту в програмі Всесвітніх ігор:

◆ – групи видів; ■ – показові види; ▲ – офіційні види

видів спорту (1997 р. – 20 груп видів, 2005 р. – 26), але, починаючи з 2009 р., створюється єдиний підхід до визначення кількості та назв груп видів спорту:

Групи	Вид спорту, дисципліна
Ігри з м'ячем (ball sports)	1. Каное-поло (canoe polo) 2. Корфбол (korfbal) 3. пляжний гандбол (beach handball) 4. Сквош (squash) 5. Фістбол (fistball) 6. Регбі-7 (rugby sevens) 7. Ракетбол (raquetball)
Силові види спорту (strength sports)	1. Перетягування каната (tug of war) 2. Пауерліфтинг (powerlifting)
Види спорту на влучність (precision sports)	1. Більярд (billiards) 2. Польова стрільба з лука (field archery) 3. Боулінг (bowling) 4. Боулспорт (boules sports)
Трендові види спорту (trend sports)	1. Спортивне скелелазіння (sport climbing) 2. Авіаційний спорт (air sports) 3. Фрисбі (flying disk) 4. Воднолижний спорт (waterskiing) 5. Рятувальний спорт (lifesaving) 6. Спортивне орієнтування (orientteering) 7. Швидкісний біг на роликах (roller sports skating) 8. Хокей на роликах (inline hockey) 9. Плавання в ластах (fin swimming)
Бойові мистецтва (martial arts)	1. Сумо (sumo) 2. Джуи-джитсу (ju-jitsu)

4.3. Формування програми Всесвітніх ігор

Групи	Вид спорту, дисципліна
	3. Карате-до (karate-do)
Артистичні і танцювальні види спорту (artistic and dancing sports)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Спортивні танці (dance sport) 2. Художня гімнастика (rhythmic gymnastics) 3. Фігурне катання на роликах (artistic roller skating) 4. Спортивна акробатика (acrobatic gymnastics) 5. Стрибки на батуті (trampoline) 6. Спортивна аеробіка (aerobic gymnastics)
Показові види спорту (invitational sports)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дуатлон (duathlon) 2. Софтбол (softball) 3. Ушу (wushu) 4. Подолання дистанції на роликах на швидкість (roller speed skating (road)) 5. Каное-марафон (canoe marathon)

Аналіз видів спорту, що включені до програми Ігор 2013 р. у Калі, свідчить про стабілізацію програми Всесвітніх ігор та виокремлення шести груп в офіційній програмі та однієї групи в демонстраційній. Зміна видів спорту в програмі Всесвітніх ігор свідчить про наявність у ній постійних змін, коли з'являються нові види спорту, а виключаються існуючі. Ці зміни обумовлені, з одного боку, можливостями та наявністю спортивних споруд у місті-організаторі Ігор, з іншого, – включенням деяких видів спорту до програми Олімпійських ігор:

Вид спорту, дисципліна	Рік включення до програми Ігор Олімпіад
Бадмінтон	1992 р.
Бейсбол	1992–2008 рр. (може повернутися в програму Всесвітніх ігор)
Стрибки на батуті	2000 р. індивідуальні змагання
Триатлон	2000 р.
Тхеквондо	2000 р.
Важка атлетика (жіноча)	2000 р.
Софтбол	1996–2008 рр. (повернуто до програми Всесвітніх ігор з 2009 р.)
Гольф	1900–1904 рр. (повернуто до програми Олімпійських ігор з 2016 р.)
Регбі	1900, 1908, 1920, 1924 рр. (повернуто до програми Олімпійських ігор з 2016 р.)

4.4. Організація та проведення Всесвітніх ігор

Всесвітні ігри тривають 11 днів, включаючи обов'язкову церемонію відкриття і закриття, а також передачі прав на проведення наступних Ігор майбутньому місто-організатору.

Організація Всесвітніх ігор покладена на IWGA та місцевий організаційний комітет, що створюється в місті-організаторі, і юридичних осіб – регіональні та національні уряди, Національні олімпійські комітети та інші спортивні організації.

Станом на 2013 р. до IWGA входять представники 33 спортивних федерацій. Однак не всі неолімпійські види спорту повинні обов'язково бути присутніми в програмі Всесвітніх ігор. Багато в чому це визначається можливостями сторони, що приймає. Для проведення Всесвітніх ігор місто-організатор не зобов'язаний будувати нові спортивні споруди та прилеглу інфраструктуру. По можливості, змагання проводяться на вже існуючих спортивних спорудах, оснащеність яких якраз і впливає на те, які види спорту увійдуть в обов'язкову програму змагань. Крім того, місто-господар може доповнити список декількома видами спорту на свій розсуд. Ці дисципліни входять у показову програму Всесвітніх ігор.

Організація Всесвітніх ігор відбувається за рахунок партнерства між IWGA та містом-організатором. Обидві сторони укладають угоди з цією метою, а IWGA несе відповідальність за організацію участі міжнародних спортивних федерацій, а також надання світовим змаганням найвищого рівня. IWGA залишає за собою право використовувати в комерційних цілях спонсорство та всі ліцензійні права стосовно Всесвітніх ігор у всьому світі, а також всі права на трансляції або інші форми зв'язку (телебачення, радіо, інтернет), пов'язані з висвітленням подій Ігор.

Офіційне підтвердження вибору міста-організатора Всесвітніх ігор і дати проведення з'ясовуються на щорічних загальних зборах IWGA, бажано за п'ять років до попередніх Всесвітніх ігор.

Місто-організатор надає докази підтримки в підготовці та проведенні Всесвітніх ігор з боку державних органів та спортивних організацій своєї країни. Між IWGA та містом-організатором укладається угода про співпрацю.

Основні завдання, що вирішує місто-організатор Всесвітніх ігор:

- 1) підбір та укомплектування всіх організаційних відділів;
- 2) згідно з правилами відповідної МСФ – забезпечення функціонування спортивних споруд, необхідних для Ігор, включаючи все відповідне обладнання, а також підбір технічного персоналу;
- 3) гарантування житла для всіх учасників, співробітників і гостей IWGA;
- 4) забезпечення місцевим транспортом всіх акредитованих учасників, посадових осіб та працівників засобів масової інформації;
- 5) створення відповідних умов для проведення антидопінгового контролю;
- 6) організація медичного обслуговування і надання першої допомоги на спортивних аренах;
- 7) забезпечення роботи служби безпеки для захисту учасників і глядачів;
- 8) реалізація програм щодо зв'язків з громадськістю та реклами;
- 9) забезпечення роботи головного прес-центру та центру супутникової преси для максимально ефективної роботи всіх працівників засобів масової інформації;
- 10) організація церемоній відкриття, закриття Всесвітніх Ігор та нагородження;
- 11) виготовлення медалей, з яких не менше двох комплектів повинні бути представлені IWGA.

Додаткові завдання, що вирішує місто–організатор Всесвітніх ігор:

- організація культурних і соціальних програм (додаткові види спорту можуть бути представлені в рамках цієї соціальної і культурної програми за умови, що вони не входять до олімпійської програми та спортивної програми цих Всесвітніх ігор);
- створення з метою сприяння розвитку міжнародних зв'язків – поряд із головними спортивними об'єктами – соціально-культурних центрів, де всі учасники Всесвітніх ігор зможуть зустрічатися та відвідувати світські заходи;
- організація екскурсій для іноземних гостей, що дозволять їм познайомитися з містом і регіоном;
- виготовлення пам'ятних подарунків для всіх учасників.

Організаційний комітет повинний бути створений не пізніше шести місяців після обрання міста–організатора Всесвітніх ігор. Місто-організатор призначає свого голову та його заступників за узгодженням з Виконавчим комітетом IWGA. Голова пропонує нових членів з державних та спортивних організацій країни, що

приймає ігри, які для досягнення найкращої співпраці заручаються підтримкою з боку влади міста-організатора.

Організаційний комітет виконує всі обов'язки міста-організатора Всесвітніх ігор та відповідає за:

- підготовку сценарію соціально-культурних програм;
- продаж квитків;
- виготовлення та розміщення рекламних матеріалів для використання на національному та міжнародному рівні (плакатів, брошур тощо);
- зв'язки з громадськістю, пресою та інформаційні послуги;
- забезпечення роботи місцевого транспорту;
- акредитацію учасників;
- технічне обладнання об'єктів для змагань і тренувань;
- проживання та харчування;
- медичні послуги;
- послуги із забезпечення безпеки;
- організацію нарад і з'їздів;
- розробку сценарію та проведення основних церемоній;
- виготовлення прикрас, медалей, нагород та сувенірів.

Організаційний комітет встановлює місце розташування штаб-квартири з постійною адресою, яка має бути відкрита двадцять чотири години на день за один тиждень до початку Всесвітніх ігор та два дні після церемонії закриття.

Для забезпечення зв'язків між IWGA та містом-організатором Всесвітніх ігор обирається Координаційний комітет. Він складається з рівної кількості членів від Виконкому IWGA та місцевого організаційного комітету, а його головою призначається президент IWGA.

Для того, щоб мати право участі у Всесвітніх іграх, кожна держава-член має гарантувати організацію відбору елітних спортсменів. При цьому необхідно прагнути до досягнення балансу між лідерами зі списків світового рейтингу і справедливого представництва якомога більшої кількості країн-членів організації.

Виконавчий комітет IWGA визначає кількість учасників з різних дисциплін для кожної Міжнародної спортивної федерації з урахуванням популярності та привабливості спортивних змагань на світовому рівні, встановлює граничну кількість посадових осіб.

Командні змагання повинні бути обмежені вісьмома командами з різних країн, якщо не існує іншого рішення Виконавчого комітету IWGA про нижні межі. Команда приймаючої країни може

брати участь у змаганнях за умови, що її рівень є прийнятним для відповідних міжнародних спортивних федерацій.

Протягом медальної церемонії не допускається: вручення подарунків, комерційних повідомлень та детальної інформації про призерів, так само як і передача реклами через гучномовець.

? КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

---

1. Дайте характеристику I періоду розвитку Всесвітніх ігор.
2. Розкрийте зміни стосунків між МОК та IWGA у II періоді розвитку Всесвітніх ігор.
3. Визначте нові пріоритети діяльності SportAccord щодо розвитку неолімпійських видів спорту у III періоді розвитку Всесвітніх ігор.
4. Зазначте спільні та відмінні риси Всесвітніх та Олімпійських ігор.
5. Розкрийте особливості формування програми Всесвітніх ігор.
6. Сформулюйте критерії включення видів спорту до програми Всесвітніх ігор.
7. Покажіть динаміку видів спорту, що увійшли до олімпійської програми з програми Всесвітніх ігор.
8. Визначте структуру та основні завдання Організаційного комітету Всесвітніх ігор.
9. Виявіть особливості організації та проведення Всесвітніх ігор.

МІЖНАРОДНІ ЗМАГАННЯ У НЕОЛІМПІЙСЬКОМУ СПОРТІ

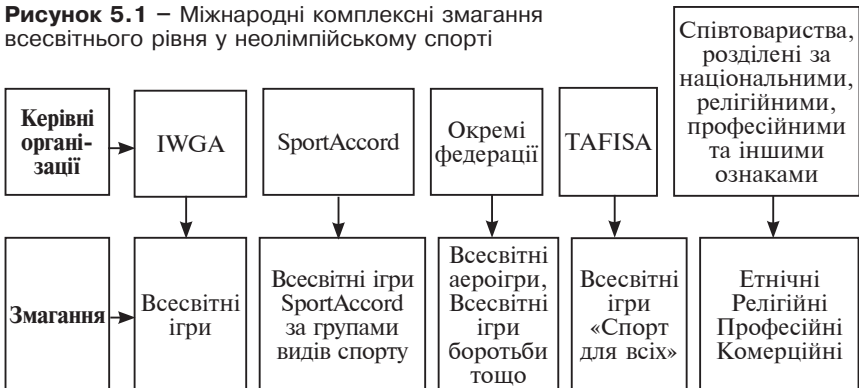
5.1. Загальна характеристика міжнародних змагань у системі неолімпійського спорту

Сьогодні у світі з періодичністю від одного до чотирьох років проводиться близько 200 міжнародних спортивних ігор.

Усі змагання світового рівня та комплексного характеру у неолімпійському спорті можна поділити на п'ять груп залежно від того, який орган контролює їх організацію та проведення (рис. 5.1).

Більшість з ігор знаходиться під патронатом МОК, тому що в них присутні компоненти філософії й ідеології олімпізму.

Рисунок 5.1 – Міжнародні комплексні змагання всесвітнього рівня у неолімпійському спорті

5.2. Характеристика ігор, що проводяться під патронатом SportAccord

SportAccord здійснює патронат чотирьох видів міжнародних спортивних комплексних змагань: Всесвітніх інтелектуальних ігор, Всесвітніх ігор єдиноборств, Всесвітніх пляжних ігор, Всесвітніх артистичних ігор. Загальні риси цих Ігор:

✓ дотримання Всесвітнього антидопінгового кодексу з усіма атрибутами антидопінгової політики, що має місце в олімпійському спорті (взяття допінг-проб, впровадження позазмагальної системи ADAMS, можливості терапевтичного використання заборонених речовин, санкції при виявленні допінг-препаратів);

✓ реалізація освітніх та культурних програм під час проведення змагань і в міжзмагальний період;

✓ спроби просувати види спорту, що представлені у програмі Всесвітніх ігор SportAccord, до олімпійської програми;

✓ намагання проведення змагань у столицях Олімпійських ігор та на олімпійських об'єктах.

5.2.1. Характеристика Всесвітніх інтелектуальних ігор

Всесвітні інтелектуальні ігри (World Mind Sports Games, WMSG) – міжнародні комплексні змагання з інтелектуальних видів спорту. Рішення про проведення таких змагань було прийнято 19 квітня 2005 р. під час форуму чотирьох федерацій: Міжнародної шахової федерації (FIDE, створена у 1924 р.), Всесвітньої федерації шашок (FMJD, 1948 р.), Всесвітньої федерації бриджу (WBF, 1958 р.), Міжнародної федерації го (IGF, 1982 р.). Зазначені організації вирішили заснувати Міжнародну асоціацію інтелектуального спорту (International Mind Sports Association, IMSA).

Організації, що входять до складу IMSA, сьогодні об'єднують 400 національних федерацій з відповідних видів спорту та близько 500 мільйонів гравців. Окрім спортивної діяльності, федерації реалізують інші напрямки роботи.

Так, Всесвітня федерація бриджу через власний Всесвітній освітній фонд розробила програму навчання цієї гри у школах та реалізує її за підтримки ЮНЕСКО у багатьох країнах світу: США, Франції, Італії, Німеччині, Нідерландах, Польщі, Китаї, Індонезії тощо. За переконанням функціонерів Федерації, бридж сприяє розумовому розвитку дитини завдяки застосуванню вправ для розрахунку імовірності, розвитку пам'яті.

Перші Всесвітні інтелектуальні ігри проводилися з 3 до 18 жовтня 2008 р. у Пекіні (КНР). Змагання проходили у Національному центрі конгресів, де у 2008 р. організовувалися спортивні турніри Ігор XXIX Олімпіади та XIV літніх Паралімпійських ігор. Події висвітлювали близько 300 репортерів з більш ніж ста засобів масової інформації.

За участю 2763 спортсменів зі 143 країн світу розіграно 35 комплектів нагород у п'яти інтелектуальних видах спорту: шахах, бриджі, го, шашках та китайських шахах сянци. Загалом медалі на Іграх вибороли спортсмени 33 країн, що становить 23 % загальної кількості держав-учасниць. Із них майже половина країн, спортсмени яких вибороли лише одну медаль.

Найбільш представницькими за кількістю учасників та країн були змагання з шахів. Серед учасників був присутній экс-чемпіон світу Анатолій Карпов. Україна за кількістю медалей (7) цього турніру посіла друге місце, пропустивши попереду лише команду КНР, а за кількістю золотих медалей (1) – третє місце. У загальному неофіційному заліку лідером виявилася збірна команда КНР, яка завоювала 25 % нагород різного гатунку, та значно випередила інших учасників (див. додаток А).

Міжнародна асоціація інтелектуального спорту та організація SportAccord у 2010 р. підписали угоду, результатом якої стало проведення змагань у грудні 2011 р. (Пекін, КНР) під назвою «І Всесвітні інтелектуальні ігри SportAccord». Відмінною особливістю цих змагань від попередніх є запрошення для участі лише гравців, які належать до світової еліти інтелектуального спорту. Через це масштаби змагань були менші за попередні: 150 гравців розіграли 19 комплектів нагород у п'яти видах спорту. Проте збільшилась конкуренція: спортсмени 22 країн з 38, що брали участь у змаганнях, вибороли принаймні одну медаль (див. додаток Б).

Для популяризації інтелектуального спорту та компенсації обмеженого доступу до участі в Іграх, перед змаганнями проводився онлайн-турнір за програмою Інтелектуальних ігор, до якого долучилися 269 тис. гравців. Переможець кожного виду спорту був запрошений на Всесвітні інтелектуальні ігри SportAccord як учасник та незалежно від результатів виступу отримав сертифікат та медаль. IMSA вирішила організовувати такі онлайн-турніри і надалі.

Організація SportAccord за домовленістю з IMSA підписала угоду з китайськими спортивними функціонерами про щорічне проведення до 2014 р. Всесвітніх інтелектуальних ігор SportAccord у Пекіні.

II Всесвітні інтелектуальні ігри SportAccord проводилися у грудні 2012 р. за участю 150 спортсменів з 39 країн світу. Перебіг спортивних подій транслювався у 64 країнах світу. Кількість видів спорту у програмі змагань залишилася незмінною, а чисельність

спортсменів, які взяли участь в онлайн-турнірі, збільшилася на 30 % і становила 383 050 осіб. Країною-лідером знову стала КНР (див. додаток В).

Порівняно з попередніми змаганнями, на III Всесвітніх інтелектуальних іграх SportAccord розіграно на один комплект нагород більше (23) (див. додаток Г). Кількість видів спорту та учасників залишилася без змін, а лідерство залишилось за КНР. Загалом у змаганнях взяли участь спортсмени з 37 країн світу.

Проте Міжнародна асоціація інтелектуального спорту не відмовилася від ідеї проведення власних змагань. Прийнято рішення організувати їх кожні чотири роки після Ігор Олімпіад. II Всесвітні інтелектуальні ігри було заплановано на 2012 р. Як місто-організатор розглядався Лондон (Велика Британія). Проте після проведення Ігор Олімпіад та літніх Паралімпійських ігор бажання організувати ще один спортивний форум Велика Британія не виявила. Тому змагання відбулися у м. Лілль (Франція).

Таким чином, проведення Всесвітніх інтелектуальних ігор стало підґрунтям для виникнення подібних міжнародних комплексних змагань з інших груп видів спорту.

5.2.2. Характеристика Всесвітніх ігор єдиноборств

Всесвітні ігри єдиноборств SportAccord (SportAccord World Combat Games) – міжнародні комплексні змагання, у програму яких входять спортивні єдиноборства і спортивні бойові мистецтва. Саме вони стали першими іграми серії міжнародних комплексних змагань SportAccord. Ініціював їх проведення теперішній президент SportAccord Маріус Візер, який раніше перебував на посту голови Міжнародної федерації дзюдо. Рішення підтримано іншими 12 міжнародними спортивними федераціями-членами SportAccord: айкідо, боксу, боротьби, джіу-джітсу, карате, кендо, кікбоксингу, муай тай, самбо, сумо, тхеквондо, ушу.

Відбір спортсменів для участі у Всесвітніх іграх єдиноборств SportAccord заснований на міжнародних рейтингах і результатах, що показують спортсмени на міжнародних змаганнях.

Координує питання організації та проведення Ігор Комітет Всесвітніх ігор єдиноборств. Він вимагає дотримання Всесвітнього антидопінгового кодексу.

Культурна програма Всесвітніх ігор єдиноборств відображає давні традиції та цінності видів спорту, що включені у програму

змагань, їх внесок у суспільство, інтегруючи елементи культури, мудрості, дружби.

Перші Всесвітні ігри єдиноборств SportAccord відбулися у Пекині з 27 серпня по 4 вересня 2010 р. Програма їх складалася з 13 видів єдиноборств (олімпійських і неолімпійських) тих спортивних федерацій, що їх заснували. У змаганнях взяли участь 1108 атлетів з 96 країн світу, які розіграли 118 комплектів медалей. Ігри тривали вісім днів та проводилися на трьох спортивних аренах, що були олімпійськими об'єктами під час Ігор Олімпіад 2008 р. З метою залучення глядачів запрошувалися кіноактори та відомі в минулому спортсмени.

Російська Федерація у неофіційному командному заліку змагань посіла перше місце (39 медалі, з них: 18 золотих, 11 срібних і 10 бронзових), на другому – КНР, на третьому – Україна (див. додаток Д).

Звертає на себе увагу той факт, що спортсмени більше половини країн-учасниць (68 % загальної кількості) вибороли принаймні по одній медалі, що свідчить про високий рівень конкуренції змагань.

SportAccord в результаті проведення Ігор 2010 р. отримала прибуток у 2,5 млн дол. США від продажу телеправ та маркетингових програм і перерахувала кошти на підтримку міжнародних спортивних федерацій.

У межах I Всесвітніх ігор єдиноборств SportAccord відбувся форум «Бойові мистецтва та єдиноборства – дружба і визначення», під час якого прийнято рішення про проведення подібних змагань кожні два роки між зимовими Олімпійськими іграми та Іграми Олімпіад. Наступні ігри доручено було провести через три роки – у жовтні 2013 р. – в країні, яка продемонструвала високі досягнення, а саме Російській Федерації.

Змагання відбулися з 18 по 26 жовтня 2013 р. у Санкт-Петербурзі. Програма II Всесвітніх ігор єдиноборств SportAccord складалася з 15 видів спорту. Її розширення відбулося за рахунок включення фехтування і савату. У змаганнях взяли участь 1294 кращих атлетів з 97 країн світу, які розіграли 135 комплектів нагород. Спортивні події висвітлювалися у режимі «онлайн» у 120 країнах світу.

Вдруге поспіль збірна команда Російської Федерації у неофіційному командному заліку змагань посіла перше місце, значно випередивши своїх суперників, на другому – Франція, на третьому – Японія (див. додаток Є). Спортсмени 69 країн спромоглися завоювати медалі, що становить 71 % загальної кількості держав-учасниць.

5.2.3. Всесвітні пляжні та артистичні ігри

Перші Всесвітні пляжні ігри SportAccord (SportAccord World Beach Games) планувалися на 2013 р. Було визначено програму Ігор, до якої увійшли ігрові види спорту: пляжні (волейбол, гандбол, баскетбол, регбі, футбол, теніс) та змагання на воді (серфінг, вітрильний спорт, віндсерфінг, кайт-серфінг, а також акватлон – змінена версія триатлону). Проте місто-організатор обрано не було, і ігри у зазначені терміни так і не відбулися.

Однак SportAccord не відмовився від ідеї їх проведення. За словами його керівника Маріуса Візера, Всесвітні пляжні ігри вперше відбудуться у 2015-му у Бразилії, США або Об'єднаних Арабських Еміратах та будуть проходити кожні два роки. Планується включити до програми 20 видів спорту.

Головними засадами проведення у майбутньому Всесвітніх пляжних ігор організація SportAccord вважає: по-перше, цікаву та корисну організацію дозвілля; по-друге, залучення молоді до занять спортом, формування інтересу та потреби в русі; по-третє, розвиток спорту з урахуванням захисту довкілля, посилення відповідальності суспільства перед природою.

Перші Всесвітні артистичні ігри SportAccord (SportAccord World Artistic Games) мали відбутися у Китаї у березні 2013 р. У програму планувалося включити такі види спорту: художню та ритмічну гімнастику, аеробіку, спортивну акробатику, синхронне плавання, дайвінг, спортивні танці, артистичне катання на роликах, артистичний велоспорт, авіамодельний спорт під музику.

Організаційну роботу з підготовки та організації I Всесвітніх артистичних ігор SportAccord було доручено Всесвітній федерації танцювального спорту. Але ігри, заплановані на березень 2013 р. у Китаї, так і не відбулися.

5.3. Характеристика ігор, що проводяться за національними, релігійними, професійними та іншими ознаками

Сьогодні організовується чимало змагань, що періодично влаштовуються різними співтовариствами, розділеними за національними, релігійними, професійними та іншими ознаками. Зокрема можна виділити ігри етнічної, релігійної, професійної, комерційної приналежності тощо.

До самих великих ігор етнічної приналежності варто віднести Панарабські ігри, де, всупереч мусульманським звичаям, беруть участь жінки. Проводяться всесвітні ігри вірменів, латишів, литовців, українських переселенців, ігри корінних жителів Північної Америки та ін.

Панарабські ігри були засновані як засіб вираження культурної єдності між арабськими народами – з філософією етнокультурної ідентичності (одна національність і одна мова). Цим Панарабські ігри відрізняються від Олімпійських ігор (для яких характерні філософія олімпізму й універсалізм) і від континентальних ігор (філософія олімпізму й територіальний поділ). Крім того, слід зазначити, що Панарабські ігри не перебувають під патронатом МОК, хоча близько 75 % програми складають види спорту, що входять до програми Ігор Олімпіад. Організуються ці змагання під керівництвом об'єднання арабських НОК.

Для проведення у 1953 р. I Панарабських ігор обрали Єгипет, що був центром визвольної боротьби проти колоніалізму на арабських землях. Ігри відбулися у єгипетській Олександрії та зібрали 650 спортсменів з восьми країн, які змагалися в десяти видах спорту. В іграх беруть участь спортсмени, які представляють держави, що входять у Лігу арабських країн.

Політичні й фінансові кризи, а також військові конфлікти на Близькому Сході істотно впливали на проведення Панарабських ігор. Як повідомлялося у пресі, VI Панарабські ігри повинні були відбутися у 1980 р., але через відсутність фінансів їх перенесли на 1982-й, а фактично вони пройшли в Касабланці (Марокко) тільки у 1985 р.

Панарабські ігри відрізняються й допінговими скандалами. Так, на Іграх 1997 р. у Бейруті (Ліван) у застосуванні допінгу були викриті 11 спортсменів із шести країн, а на Іграх 1999 р. в Аммані (Йорданія) – 8 спортсменів із шести країн.

У IX Панарабських іграх 1999 р. брали участь 4500 спортсменів з 21 арабської країни. Кувейт, протестуючи проти допуску іракських спортсменів, відмовився від участі в Іграх. У програму змагань увійшло 29 видів спорту. Найбільшу кількість медалей завоювали Єгипет (263, з них 105 золотих) і Туніс (137, з них 40 золотих).

XII Панарабські ігри проходили з 6 по 23 грудня 2011 р. у м. Доха (Катар). На церемонії відкриття були присутні 40 тис. глядачів. Програма включала 28 видів спорту, у тому числі сім, що не входять до програми Ігор Олімпіад. У змаганнях взяли участь

делегатії 21 країни. Найбільшу кількість медалей знову одержали Єгипет – 233 медалей (90 золотих, 76 срібних, 67 бронзових), Туніс – 138 медалей (54, 45, 39), а також Марокко – 113 медалей (35, 24, 54 відповідно).

Оскільки на Панарабських іграх відсутня кваліфікаційна система нормативів, виконання яких дозволяє спортсменові брати участь у змаганнях, це дає можливість для включення в склад делегатій великої кількості спортсменів, у тому числі й з невисоким рівнем підготовленості.

Нерегулярно у різний час проводилися комплексні спортивні змагання, що організовані українською діаспорою, у яких брали участь українські переселенці.

Ігри корінних жителів Північної Америки було організовано з метою надання можливості долучитися до спорту корінним жителям Канади і США. У I Іграх у Едмонтоні (Канада) 1990 р. брало участь 3000 спортсменів. Кількість учасників змагань, що проходили у Вікторії (Канада) у 1997 р., досягло 8 тис. осіб, а у 2006 р. у Денвері (США) – 10 тис. осіб.

Серед ігор релігійної приналежності можна виділити Маккабські ігри єврейських спортсменів, що сповідають іудаїзм, Ігри міжнародної спортивної федерації католиків, Ігри мусульманок.

Маккабські ігри іноді називають «Єврейськими Олімпіадами», або «Маккабіадами». Організуються Всесвітнім спортивним товариством «Маккабі». Брати участь у Маккабіаді історично мали можливість лише євреї, проте в останні роки допускаються і громадяни Ізраїлю, які належать до інших віросповідань та етнічних груп. Метою змагань організатори визначають посилення відчуття приналежності до єдиного народу та залучення єврейської молоді до занять спортом.

Ідея Маккабських ігор належить одному з фундаторів та керівників спортивного товариства «Маккабі» Йосефу Ієкутіелі та вперше ним висвітлена у 1921 р. Він ознайомив із своїм планом на конгресі вищезгаданої спортивної організації в Остраві (Чехословаччина) у 1929 р. Пропозицію було прийнято, і 28 березня 1932 р. у Тель-Авіві відбулося відкриття першої Маккабіади за участю 500 спортсменів з 23 країн (за іншими даними, 390 спортсменів з 14 країн).

II Маккабські ігри проведено у Палестині у 1935 р. як «єврейська альтернатива» Іграм Олімпіади 1936 р., що проходили у фашистській Німеччині. В заходах II Маккабських ігор взяли участь 1700 спортсменів-євреїв з 27 країн (за іншими даними,

1250 спортсменів з 28 країн, у тому числі – з Німеччини). Багато учасників після ігор нелегально залишилися у Палестині.

III Маккабські ігри 1938 р. не відбулися через протидію британської мандатної влади, що побоювалася подальшої нелегальної еміграції закордонних учасників. Наступні Ігри пройшли лише у 1950 р., після отримання незалежності Ізраїлю, за участю 800 єврейських спортсменів з 19 країн (держави Східної Європи представлені не були).

З 1953 р. Маккабіади проводяться кожні чотири роки в Ізраїлі через рік після Ігор Олімпіад. З 1960 р. вони визнані МОК як регіональний спортивний захід та проводяться під його егідою. В Іграх 1997 р. брало участь більш 5000 спортсменів з 53 країн. Змагання проводилися з 36 видів спорту.

XVI Маккабські ігри 2001 р. тривали вісім днів та зібрали 3000 єврейських спортсменів з 43 країн, що змагалися у 26 видах спорту, включаючи плавання, баскетбол, легку атлетику, гімнастику, дзюдо, карате, футбол і гольф.

Рекордну кількість спортсменів – 9300 осіб з 66 країн, які змагалися у 31 виді спорту, зібрали XVIII Маккабські ігри 2009 р.

Змагання XIX Маккабських ігор 2013 р. відбувалися за участю спортсменів з 17 країн-дебютантів. Загальна чисельність учасників становила 7500 спортсменів з 76 держав світу. Програма змагань складалася з 37 видів спорту, з яких 11 – неолімпійські (шахи, хокей на траві, футзал, софтбол, сквош, сетбол, крикет, карате, боулз, боулінг, бейсбол).

Сьогодні змагання проводяться за трьома категоріями: юніори (15–18 років), відкрита категорія (18–35 років), та майстри (від 35 років). У межах Маккабських ігор останнім часом організуються турніри для осіб з інвалідністю (окрема категорія). Є також Європейські, Панамериканські, Бразильські Маккабські ігри. Ці ігри дозволяють єврейським спортсменам взяти активну участь у регіональних змаганнях.

Міжнародна спортивна федерація католиків спонсорує одноіменні ігри, що проводяться щорічно з 1948 р. У змаганнях беруть участь учні католицьких шкіл у віці 14–17 років. З 1948 по 1958 рр. Ігри проводилися винятково серед хлопчиків, у 1959 р. були організовані окремі змагання для дівчаток. З 1980 р. в іграх беруть участь і хлопчики, і дівчата одночасно.

Ігри мусульманок було організовано, щоб надати можливість спортсменкам з ісламських країн зі строгими релігійними канонами брати участь у міжнародних змаганнях, не порушуючи іс-

ламських законів, за якими жінкам забороняється змагатися в присутності чоловіків у невідповідному одязі. Ігри, починаючи з 1993 р., проводяться кожні чотири роки. На церемонії відкриття можуть бути присутніми глядачі-чоловіки, але спортсменки повинні бути одягнені в традиційний ісламський одяг. Під час змагань заборонена присутність чоловіків як глядачів, тренерів, суддів, представників засобів масової інформації тощо.

Серед ігор професійної приналежності можна відзначити такі, що регулярно відбуваються, а саме: Всесвітні ігри медиків, Всесвітні ігри журналістів, Всесвітні ігри пожежників, Всесвітні ігри поліцейських і пожежників, Міжнародні ігри судових виконавців, Всесвітні ігри військовослужбовців, Всесвітні корпоративні ігри (літні і зимові). Проводяться також континентальні і регіональні ігри професійної приналежності, наприклад Канадсько-американські ігри поліцейських і пожежників, Європейські ігри поліцейських, Африканські ігри військовослужбовців, Панамериканські ігри медиків.

У Всесвітніх іграх медиків мають право брати участь лікарі, фармацевти, стоматологи, терапевти, ветеринари і студенти останнього курсу медичних навчальних закладів. Учасники змагаються як представники своєї лікарні, міста або університету. Використання національних прапорів і форменого одягу не допускається. Ігри засновано у 1978 р., супроводжуються, зазвичай, медичним симпозіумом і залучають більш 2000 учасників.

Спонсором Всесвітніх ігор журналістів є Міжнародний союз спортивних журналістів. Змагання проводяться з 1982 р. у трьох вікових групах: до 35 років, від 35 до 45 і старше 45 років.

Всесвітні ігри поліцейських і пожежників організуються з 1985-го кожні два роки. На Іграх 1997 р. у Калгарі (Канада) змагання проходили з 64 видів спорту і дисциплін, що є рекордом для подібних видів змагань.

Міжнародні ігри судових виконавців виникли з однойменних національних змагань, що уперше відбулися у США в 1971 р. На даний час у змаганнях беруть участь судові виконавці з багатьох країн світу.

Протягом багатьох років існували численні змагання типу «військових олімпіад». Перші Всесвітні ігри військовослужбовців відбулися в Римі (Італія) у 1995 р. Організуються кожні чотири роки. У 2011 р. у Ріо-де-Жанейро пройшли V Всесвітні ігри військовослужбовців. Програма складалася з 20 видів спорту, переважно олімпійських. У змаганнях взяли участь близько 7000

військовослужбовців з 108 країн світу. Їгри відкривав президент Бразилії.

Всесвітні корпоративні ігри, що вперше було організовано у 1988 р., відбуваються щорічно. Такі змагання відкриті для всіх бажаючих, на них відсутній будь-який відбір. Змагання проводяться за віковими категоріями. Бути учасниками в цих іграх можуть і особи з інвалідністю. Спортсмени змагаються командами, що поділяються на вісім категорій залежно від кількості учасників. Чисельність команд коливається від 5 до 200 чоловік. Головне тут участь, а не перемога. Одержувані від ігор доходи передаються на медичні дослідження, на розвиток реабілітаційних програм для інвалідів, Міжнародному Червоному Хресту.

Всесвітні зимові корпоративні ігри також відкриті для всіх бажаючих. Перші Їгри відбулися у 1991 р. Крім таких традиційних видів спорту, як лижні гонки і хокей, у програму ігор входять і нетрадиційні: сніжний волейбол, північне триборство, альпійський керлінг.

До ігор комерційної приналежності можна віднести змагання, що засновані і проводяться телекомпаніями. До них варто віднести Їгри Доброї Волі, що проходили за ініціативи медіамагната Теда Тернера, власника телекомпанії Тайм Варнер, котрий виступав спонсором і організатором цих змагань. Сьогодні ці ігри не проводяться.

Засновником і спонсором літніх і зимових X-ігор виступила телекомпанія ESPN. Вона і сьогодні є організатором цих змагань. Програма літніх X-ігор включає змагання з екстремальних видів спорту і рухової активності. Серед них: автоспорт (гонки по трасі з трамплінами), мотоспорт (гонки по бездоріжжю на швидкість, з перешкодами; конкурси на кращі трюки; стрибки на мотоциклі у висоту тощо), швидкісний спуск на роликівих ковзанах, скейт-бординг (виконання трюків в різних умовах), спортивний альпінізм, велоспорт (швидкісний спуск, слалом, фристайл), скайсерфінг, вейкбординг, літні сани, стрибки за допомогою еластичного тросу. Їгри проходять з 1995 р. і щорічно збирають близько 300 найсильніших спортсменів-екстремалів світу, а з 2003 р. вони постійно відбуваються у серпні у Лос-Анджелесі (Каліфорнія, США).

Зимові X-ігри проводяться з 1997 р. Змагання організовуються у таких видах спорту: лижний (стрибки з трампліна, виконуючи трюки; проходження траси з перешкодами; виконання трюків лижниками на пайпі; спеціальні змагання для людей з обмеженими фізичними можливостями з проходження дистанції з пере-

шкодами), сноубординг (ті ж дисципліни, що у лижному спорті, тільки виконуються на дошці), їзда на снігоходах (з виконанням різних трюків), сноумаунтенбайк, льодовий альпінізм, фріскінг. З 2002 р. ці змагання постійно проходять у січні у Аспені (штат Колорадо, США).

Зимові і літні ігри проводяться щорічно. На змаганнях присутні понад 200 тис. глядачів. Одночасно з іграми відбувається фестиваль екстремальних ігор зі спортивними конкурсами та музичними виступами, а переможці змагань роздають автографи.

Слід зазначити і Гравітаційні ігри, засновані телекомпанією NBC: з 1999 р. проводяться літні, а з 2000 р. – зимові. Висококваліфіковані спортсмени змагаються за призові гроші в таких екстремальних видах спорту і рухової активності, як фрістайл, мотокрос, скейтбординг, вейкбординг, біг на роликівих ковзанах, літні сани, швидкісний спуск.

До ігор з окремих видів спорту можна віднести Всесвітні аероігри, Всесвітні ігри боротьби та ін.

Міжнародна федерація аеронавтики керує іграми, що відбуваються кожні чотири роки. Ідея цих змагань виникла у 1986 р., коли обговорювалася можливість проведення перших Ігор у Франції у 1991 р., других – у Греції у 1995 р. Проте різні обставини (фінансові труднощі, зміни в уряді) завадили впровадженню цієї ідеї.

У 1997 р. в Анкарі та інших містах Туреччини проходили I Всесвітні аероігри. У програму входили змагання з аеробатики, аеромодельовання, пересування на повітряній кулі, стрибків з парашутом, водіння гелікоптера та ін. II Всесвітні аероігри були проведені в Андалусії (Іспанія, 2001 р). У 2005 р. через фінансові та організаційні труднощі Ігри проведені не були. III Ігри відбулися у 2009 р. у м. Турин (Італія). Протягом тижня спортсмени змагалися у 10 спортивних дисциплінах: авіамоделюванні, дельтапланеризмі, повітряній акробатиці, авіаперегонах, повітроплавани, парашутному спорті та ін.

Розглядалася можливість проведення Ігор кожні два роки, проте фінансова криза та відсутність великої кількості бажаючих подавати заявки на їх організацію – все це примусило повернутися до традиційного формату.

Міжнародна аматорська федерація боротьби у 2006 р. змінила назву та організаційну структуру, включивши у свій склад нові спортивні дисципліни: пляжну боротьбу, греплінг, панкратіон, боротьбу на поясах та численні традиційні стилі боротьби. В цьому

ж році було започатковано нові комплексні змагання – Всесвітні ігри боротьби (World Traditional Wrestling Games). До 2010 р. ігри були щорічними, у 2010 р. ухвалено рішення організувати їх раз на два роки. У вересні 2011 р. на засіданні комітету в Стамбулі (Туреччина) було запропоновано проводити Всесвітні фестивалі боротьби, перший з яких відбувся у Пуні (Індія) з 19 по 21 грудня 2011 р.

Під патронатом ЮНЕСКО та МОК раз у чотири роки відбуваються Всесвітні ігри TAFISA «Спорт для всіх». Започатковано їх було у 1992 р. у Бонні (Німеччина), потім їх приймали Бангкок (Таїланд), Ганновер (Німеччина), Пусан (Південна Корея), Шауляй (Литва), а VI Ігри заплановано на 2016 р. у Куала-Лумпурі (Малайзія). Програма змагань формується орієнтовно з 100 олімпійських, неолімпійських та традиційних видів спорту. В Іграх беруть участь майже 10 тис. осіб.

Сьогодні TAFISA об'єднує майже 500 традиційних ігор, танців та видів рухової активності. Головний напрямок діяльності цієї Асоціації скерований на збереження культурної спадщини різних країн світу.

Варто також розглянути ігри культурно-соціальної спрямованості. Найбільш яскравий приклад такого роду змагань – Всесвітні ігри миру, які започатковані у 1983 р. Їх проведення координує Міжнародний комітет з однойменною назвою, хоча організуються вони нерегулярно. Брати участь у Іграх можуть усі бажаючі, і у Хартії Ігор зазначено: «Спортивні змагання зближують людей і в такий спосіб відіграють важливу роль у розвитку дружби і взаєморозуміння між людьми та країнами». Ігри включають культурні, гуманістичні й економічні компоненти. До цієї категорії відносяться і Всесвітні культурні і спортивні фестивалі (з 1992 р.), а також інші спортивні фестивалі регіонального характеру.

? КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

---

1. Дайте загальну характеристику системі змагань у неолімпійському спорті.

2. Вкажіть спільні та відмінні риси ігор, що проводяться під патронатом SportAccord.

3. Опишіть історію, програму та організацію Всесвітніх інтелектуальних ігор SportAccord.

4. Охарактеризуйте історію, програму та організацію Всесвітніх ігор єдиноборств SportAccord.

5.3. Характеристика ігор, що проводяться за національними...

---

5. Розкрийте заходи SportAccord з підготовки до проведення Всесвітніх пляжних ігор та Всесвітніх артистичних ігор.

6. Дайте характеристику іграм етнічної приналежності.

7. Наведіть особливості організації та проведення Ігор релігійної приналежності.

8. Охарактеризуйте міжнародні комплексні змагання професійної приналежності.

9. Наведіть приклади ігор комерційної приналежності та дати їх характеристики.

10. Зазначте особливості проведення Всесвітніх ігор TAFISA «Спорт для всіх».

11. Розкрийте загальні тенденції розвитку системи змагань у неолімпійському спорті.

12. Визначте проблеми та перспективи розвитку системи змагань у неолімпійському спорті.

РОЗВИТОК НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ

6.1. Історичні передумови розвитку неолімпійського спорту в Україні

Розвиток неолімпійського спорту в Україні доцільно досліджувати в контексті розвитку олімпійського і спортивного руху. Тому розглянемо історичні передумови цього процесу на території України наприкінці XIX – на початку XX ст.

Становлення спорту на землях України зумовлено географічними, регіональними, соціально-політичними та економічними чинниками. Перші кроки українських спортсменів мали специфічні особливості. Це пояснювалося тим, що українські території протягом багатьох років належали різним державам, насамперед Російській та Австро-Угорській імперіям. Населенню України доводилося жити за законами цих країн, вписувати свою національну історію в їхній літопис.

Зародження спортивного руху на території України відбулося у XIX ст. Перші сторінки історії спорту було написано, передусім, у західних європейських регіонах Російської імперії. Тут, спочатку хаотично, без будь-якої системи, створювали гуртки, організовували перші змагання з різних видів спорту. Тим самим мимохідь формувалися умови для закладання науково-методичних основ спорту, створювалася організаційна платформа спортивного руху, який згодом став важливим соціальним явищем.

Історія створюється окремими особистостями, які саме в цей проміжок часу були визначальними і впливовими. Розглянемо діяльність видатних громадських діячів, спортсменів XIX–XX ст., які закладали передумови розвитку неолімпійського спорту в Україні.

Україна дала світові чимало непересічних особистостей, котрі свого часу активно впливали на хід соціально-політичних, військових, спортивних та інших міжнародних подій. Серед них

особливе місце належить видатному міжнародному спортивному діячеві, генерал-лейтенанту О. Д. Бутовському. Всі найвідоміші спеціалісти з фізичного виховання і спорту сучасності відзначають актуальність його праць для сьогодення.

Олексій Дмитрович Бутовський народився 9 червня 1838 р. на Полтавщині у дворянській родині. Ще в юнацькі роки він оволодів англійською, німецькою та французькою мовами, закінчив спеціальний пансіон, служив репетитором військових наук в Петровсько-Полтавському кадетському корпусі, навчався в Миколаївській інженерній академії. Потім О. Д. Бутовський перебирається до Санкт-Петербурга, куди отримує призначення в одну з військових гімназій.

Педагогічна робота в гімназії, а також служба в регулярних військах, участь у бойових операціях, співпраця з головним управлінням військових навчальних закладів дозволили О. Д. Бутовському зрозуміти всю важливість значення фізичного виховання у підготовці майбутніх офіцерів. Разом з виконанням прямих обов'язків офіцера-вихователя Олексій Дмитрович стає ініціатором проведення в гімназії занять з гімнастики, фехтування, рухливих ігор, читає розроблений ним курс лекцій з теорії та методики гімнастики і тілесних вправ.

Наприкінці 80-х років XIX ст. О. Д. Бутовський стає одним з найпопулярніших в Російській імперії фахівців з фізичного виховання і фізкультурної освіти, його ім'я добре знали також за кордоном. Після одного із закордонних відряджень він з жалем констатував, що в багатьох країнах проблеми фізкультурної освіти знаходять розуміння і підтримку у владних ешелонах, а в Росії цим питанням не приділяється належної уваги. Таким чином, можна виділити головні напрямки діяльності О. Д. Бутовського:

- проведення лекцій зі шведської гімнастики, історії спорту, теорії і методики фізкультурної освіти молодого покоління;
- сприяння вирішенню на практиці складного питання взаємозв'язку розумового, естетичного і фізичного розвитку людини;

Олексій Дмитрович Бутовський – спортивний діяч, педагог, учений, військовий

- підтримка ідей олімпізму та підготовка історичного конгресу з відродження сучасних Олімпійських ігор;
- сприяння поширенню олімпійського руху на теренах Російської імперії.

Доктора Євгена Федоровича Гарнич-Гарницького (1862–1936) називають «батьком Київської атлетики», а деякі історики навіть вважають його «батьком фізкультурного руху в Україні». Народився Є. Ф. Гарнич-Гарницький у 1862 р. у Харкові і за документами значиться «потомственным дворянином» Київської губернії. Середню освіту здобував у I Київській гімназії (1873–1883). У 1890 р. закінчив медичний факультет Імператорського університету Святого Володимира у Києві. Після цього працював ординатором при кафедрі сифілідології і дерматології проф. М. І. Стуковенкова. Служив молодшим лікарем Київської кріпосної артилерії, пізніше був вільно практикуючим лікарем у Києві.

Завдяки невтомній енергії Євген Федорович крім занять за фахом відгукувався на різні потреби громадського життя. Маючи атлетичну статуру та чудове здоров'я, особливо активно сприяв розвитку спорту в краї. Він заснував і брав активну участь у діяльності Київського яхт-клубу (був начальником гавані, віце-командором), атлетичного і гімнастичного товариства, згодом перейменованого на «Русский Сокол» (понад 18 років – незмінний голова), Київського вільнопожежного товариства (перший начальник дружини), що мало своє депо на розі Бульварно-Кудрявської вулиці та Обсерваторного провулку. Євген Федорович – один із фундаторів автоспорту на теренах України: заснував Київський клуб автомобілістів, куди залучив багатьох представників фінансового і чиновного світу, що сприяло розвитку клубу. Він був діяльним членом багатьох київських товариств: велосипедного, туристичного, ристистих перегонів, мисливського, рибальства, любителів природи, повітроплавання тощо.

У лютому 1895 р. заснував Київський атлетичний гурток, популярний серед молоді, і був обраний його головою. Його активним відвідувачем став, зокрема, письменник А. І. Купрін. У травні 1899 р. було затверджено Статут Київського атлетичного товариства. Біографи відомого атлета і професійного борця І. М. Піддубного (1871–1949) відзначають, що саме Євген Федорович запросив його у свій клуб атлетів.

Після громадянської війни в Україні Гарнич-Гарницький змушений був емігрувати. Жив у Королівстві Сербів, Хорватів і

Словенців (з 1929 р. – Королівство Югославія). У 1936 р. помер у Белграді.

Після його смерті на сторінках паризької російськомовної газети «Возрождение» (1936) написали: «...Е. Ф. Гарнич-Гарницький тратил большее денежное средства на развитие спортивной жизни Киева и поддержку киевских спортсменов, выдвигавшихся на стадионах и получивших впоследствии европейскую известность. Свою любовь к спорту Евгений Федорович продолжал проявлять и в эмиграции, с пламенной энергией содействуя и покровительствуя всем спортивным начинаниям русских людей в славянских землях. Это был врач-человек, старый общественный деятель и добрый христианин».

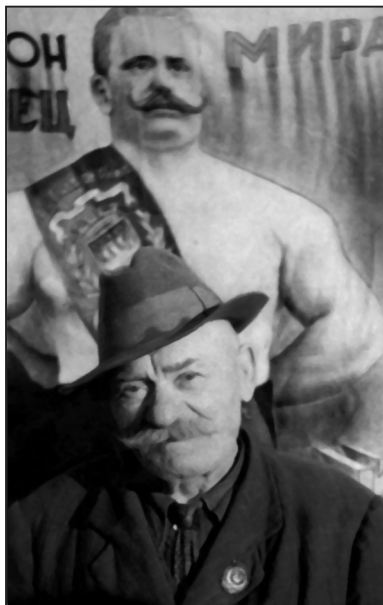
На всю Європу уславився український борець греко-римського стилю Іван Максимович Піддубний (1871–1949), який за 40 років виступів не програв жодного чемпіонату і пішов з килима непереможеним. Народився у с. Красенівка на Полтавщині, з 20 років працював портовим вантажником у Севастополі, згодом у Феодосії самостійно зайнявся гімнастикою та гирьовим спортом, що наразі є неолімпійським видом спорту. Іван Піддубний вивчав курс спеціальних наук у Київському атлетичному гуртку. Як всесвітньо відомий борець відрізнявся від інших майстрів боротьби не тільки винятковою силою, а й витривалістю. Він не був учасником олімпійського руху, проте його називали «чемпіоном чемпіонів».

Секрет непереможності видатного богатыря полягав у чудовому поєднанні виняткових фізичних даних з високим спортивним стилем, який він сам виробив шляхом наполегливої й тривалої праці.

Іван Максимович протягом усього життя, до семидесятилітнього віку, не припиняв щоденного тренування і дотримувався правильного режиму. Він ніколи в житті не палив і не вживав спиртного. Під час підготовки до першого чемпіонату світу 1905 р. в Парижі його тренувальний день складався так: ранкова зарядка, холодний душ, масаж, сніданок, година теоретичного вивчення правил боротьби та прийомів, короткий відпочинок і тренування, на якому проти нього виходили один за одним спаринг-партне-

Евген Федорович Гарнич-Гарницький серед членів Київського атлетичного товариства, 1908 р.

Іван Максимович Піддубний – професійний борець і атлет, що походив з роду запорізьких козаків

Лос-Анджелес, Сан-Франциско та інші великі міста Америки аплодували його перемогам. Іван Максимович трохи не дожив до 80 років. Він залишив по собі легендарну славу атлета, його ім'я стало символом незламної сили народу. Донині в Україні, коли говорять про людей великої сили, кажуть: «Він – як Піддубний».

ри. Потім 10–15 хвилин він бігав з 20-кілограмовими гантелями в руках. За тогочасним методом фізичного загартування, приймав парову ванну з температурою до 50 градусів, потім крижаний душ, після якого відпочивав. Вечорами з двопудовою металеву палицею робив прогулянки. Завдяки таким систематичним тренуванням, поміркованому способу життя й раціональному харчуванню Піддубний легко перемагав своїх найтитулованіших супротивників і до кінця зберігав бадьорість і силу.

Піддубний виступав у важкій вазі й мав 120 кілограмів. За чотири роки (1905–1909), переміг кращих у світі борців світу. Тривалий час був не лише кращим борцем світу, а й пристрасним пропагандистом чесності у спорті. Нью-Йорк, Чикаго, Філадельфія,

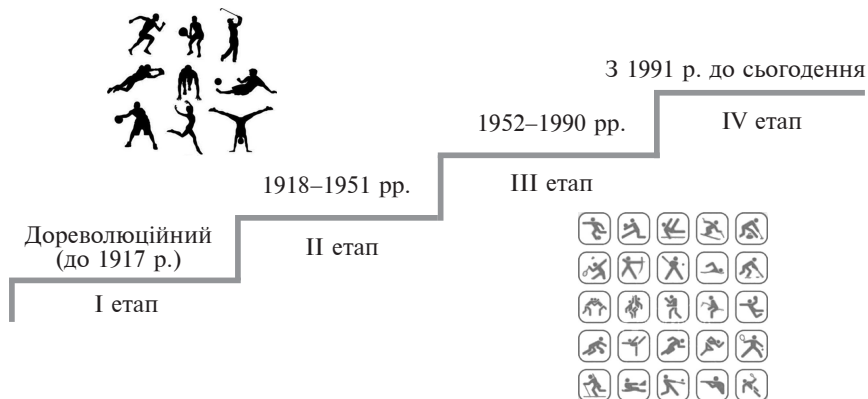
6.2. Етапи розвитку неолімпійського спорту в Україні та їх характеристика

Розглянемо етапи розвитку неолімпійського спорту в Україні в контексті розвитку вітчизняного олімпійського руху та геополітичних змін, що відбувалися на її теренах (рис. 6.1).

У дореволюційний час в XIX ст. на території України з'являються спортивні клуби, а на початку XX ст. – всеросійські ліги і союзи. Кількість видів спорту збільшується, зареєстровано

6.2. Етапи розвитку неолімпійського спорту в Україні та їх характеристика

Рисунок 6.1 – Етапи розвитку неолімпійського спорту в Україні

високі результати спортсменів на міжнародній спортивній арені. Європейські види спорту – регбі, футбол, боротьба, фехтування і гімнастика – поширюються на території України наприкінці XIX – початку XX ст. Створюються команди та різноманітні спортивні клуби спортсменів-аматорів, організуються змагання.

Однією з найвизначніших подій Києва того часу стало проведення Першої Всеросійської Олімпіади 1913 р., що була присвячена відкриттю Всеросійської промислової виставки з нагоди 300-річчя царювання родини Романових. У Києві вперше в Російській імперії спеціально для змагань був побудований стадіон – з біговими доріжками, велотреком, трибунами на 5000 місць – Спортивне поле (в районі нинішньої Лук'янівки, приблизно там, де нині знаходиться кінотеатр «Київська Русь»). До програми Олімпіади входили такі види спорту, як легка атлетика, марафонський біг, футбол, боротьба, гирьовий спорт, фехтування, плавання, гімнастика, стрільба, кінні змагання, велогонки та мотогонки за маршрутом Київ – Чернігів – Київ.

Загальна характеристика дореволюційного етапу розвитку неолімпійського спорту в Україні (до 1917 р.):

✓ створювались різні спортивні організації (Київський атлетичний клуб, спортивні гуртки, гімнастичні товариства в Харкові, Одесі, Києві; у 1895 р. в Києві відкривається гімнастично-фехтувальна школа; 1887-го заснований «Київський річковий яхт-клуб» на Трухановому острові для організації веслувальних та вітрильних перегонів на Дніпрі; у 1880 р. у Харкові створено товариство любителів шахової гри);

✓ фізична культура і спорт в Україні, як і на всій території Царської Росії, була привілеєм представників дворянства, буржуазії, інтелігенції, здебільшого особистостей високого інтелектуального та морального рівня, а спортивні клуби ставали місцями ділових зустрічей та дозвілля, а також осередками розвитку різних видів спорту;

✓ існували «стихийні гуртки любителів спорту» в Донецьку, Києві (тобто в промислових центрах), де робоча молодь займалася футболом, боротьбою, кулачними боями, лаптою, стрільбою тощо;

✓ проводились національні чемпіонати і змагання (з велосипедного спорту в Харкові, Одесі, Києві, Луганську);

✓ за рахунок популяризації спорту в світі розвивався масовий спорт і суспільний рух за розвиток фізичного виховання дітей та молоді (Київ, 1893 р. – майданчики для ігор, прогулянок, екскурсій; 1,2 тис. різних спортивних клубів і спілок, загальна кількість тих, хто займається спортом – 50 тис. осіб);

✓ матеріально-технічна база фізичної культури і спорту в Україні була недостатньо розвинута – на той час існувало лише близько 200 спортивних організацій, які охоплювали 8 тис. спортсменів; перше спортивне поле в Києві побудоване у 1913 р. для проведення I Всеросійської Олімпіади;

✓ на початку XX ст. функціонував організований фізкультурно-спортивний рух в Галичині, Буковині та Закарпатті (слов'янський сокільський рух) як альтернатива програмам гімнастичних товариств – об'єктивно прогресивніший, видовищніший, емоційніший, для якого характерними були масові виступи з використанням музики, гарного вбрання, яскравого оформлення;

✓ не існувало сформованої підготовки спортсменів, їх спортивні результати були обумовлені природними задатками (П. Заковорот – фехтувальник і тренер, один з фундаторів радянської школи фехтування, С. Уточкін – вело-, авто-, мотогощик, футболіст, один із перших російських авіаторів тощо).

Отже, на початок 1917 р. у багатьох містах України було закладено фундамент для розвитку основних видів спорту, створено перші традиції, з'явилися перші самобутні фахівці, проблемами спорту зацікавилася преса. Спорт почав розвиватися не тільки у великих містах, а й на периферії. У багатьох людей сформувалася потреба регулярно займатися фізичною культурою.

Неминучі втрати, у тому числі безповоротні, спричинені двома руйнівними війнами – Першою світовою та громадянською,

завдали господарству країни величезних збитків. Але ще були безкорисливі мужні ентузіасти, ті, хто виріс у дореволюційному спорті, жив поза політикою і готовий був братися за відродження втраченого.

Загальна характеристика розвитку неолімпійського спорту в Україні з 1918 до 1951 р.:

✓ становлення нового спортивного руху відбувається в атмосфері гострої класової боротьби (1917–1919). За умов нового політичного режиму природне прагнення до спортивних висот ставало справою лише фанатиків-одинаків, ідеологи-дилетанти повністю відкидали спортивні досягнення минулого, відмовилися від використання досвіду, накопиченого суспільством у попередні роки;

✓ на початку 1920-х років відбувається становлення фізкультурно-спортивного руху, поштовхується спортивно-масова робота; активно будуються клубні спортивні споруди (на той час нараховувалося 610 стадіонів і комплексних майданчиків, 2654 футбольних поля, 1636 спортивних і гімнастичних залів, 14 425 ігрових площадок); вводиться комплекс ГПО, поліпшується кадрове і наукове забезпечення галузі;

✓ створюються спортивні організації, колективи фізкультури, гуртки на підприємствах, фабриках і заводах, в установах і навчальних закладах (Всеукраїнська спортивна організація «Спартак», 1922 р.; спортивно-стрілецьке товариство «Динамо», 1923 р.);

✓ регулярно проводяться «дні спорту», змагання різного рівня;

✓ починається розвиток українського альпінізму (1927);

✓ у 1931 р. було випущено перші шість вітчизняних мотоциклів, що оцінили шанувальники мотоспорту, а в 1936 р. проведені Всесоюзні змагання з мотоциклетного спорту;

✓ у 1937–1938 рр. відбуваються криваві репресії над найпопулярнішими в Україні керівниками спорту;

✓ у 1938 р. проводяться шаховий чемпіонат України та чемпіонат шашистів;

✓ великого значення набирають оборонні види спорту, що не включені до програми Олімпійських ігор – автомобільний, мотоциклетний, парашутний, планерний, авіаспорт, культивуються військово-технічні види спорту (1938 р. – Всесоюзне свято з оборонних видів спорту);

✓ розвивається дитячо-юнацький спорт;

✓ у 1941 р. впроваджується Єдина всесоюзна класифікація, що включає 34 види спорту, у 1947 р. – нова спортивна класифікація:

42 види спорту, серед яких – олімпійські й неолімпійські види спорту.

У цей період розвитку неолімпійського спорту відбуваються військові дії (Друга світова війна 1939–1945 рр.), проте вже з 1943 р. йде активне відродження фізкультурно-спортивного руху.

У повоєнні роки основними завданнями спортивного руху були: відновлення роботи фізкультурних організацій, підготовка фізкультурних кадрів, будівництво спортивних споруд, залучення населення до занять фізичною культурою і спортом, підвищення рівня досягнень спортсменів.

Загальна характеристика розвитку неолімпійського спорту в Україні з 1952 до 1990 р.:

✓ фізкультурно-спортивний рух набуває масового характеру (1959 р. – залучено 14,2 % населення, 1965 р. – 23,8 %);

✓ спортсмени України беруть участь у Спартакіадах народів СРСР, Республіканських Спартакіадах, різноманітних міжнародних змаганнях, чемпіонатах світу та Європи з неолімпійських видів спорту;

✓ високий рівень розвитку матеріально-технічної бази, наукового та кадрового забезпечення;

✓ пріоритетом фізкультурно-спортивної роботи різноманітних організацій стає розвиток олімпійських видів спорту;

✓ у 1955 р. впроваджується новий комплекс ГПО (органічно поєднаний з курсом фізичного виховання в школі, середніх спеціальних та вищих навчальних закладах, а також з самодіяльними формами фізкультурної і спортивної роботи), підвищуються спортивні нормативи класифікації, що стимулює покращення якості навчальної і тренувальної роботи в усіх фізкультурних організаціях, сприяє розвитку не тільки олімпійських, а й неолімпійських видів спорту;

✓ здійснюються спроби введення стабільного календаря спортивних заходів різного рівня;

✓ з 1953 до 1956 р. Єдина всесоюзна спортивна класифікація включає 46 видів спорту (включена гра регбі, введені розрядні норми із сучасного п'ятиборства, авіамоделного спорту і хокею на траві); її розширення відбувається переважно за рахунок неолімпійських видів спорту;

✓ всесоюзні секції з видів спорту стали входити до міжнародних об'єднань, з 1935 до 1960-х років радянські спортивні організації увійшли до складу 36 міжнародних спортивних об'єднань (у 1935 р. – федерація авіаційного спорту, в 1956 р. – федерація

мотоциклетного спорту, в 1947 р. – федерація шахів, у 1967 р. – федерація альпінізму);

✓ з 1981 до 1989 р. українські спортсмени у складі збірних команд СРСР беруть участь у Всесвітніх іграх; на III Всесвітніх іграх (Карлсруе, Німеччина) збірна СРСР у загальнокомандному заліку зайняла друге місце після Італії.

Загальна характеристика розвитку неолімпійського спорту в Україні з 1991 р. по сьогоднішній день:

✓ з 1991 до 1998 р. знижуються показники розвитку фізичної культури і спорту. Кількість підприємств, організацій та установ, які проводили фізкультурно-оздоровчу роботу, зменшилася на 15,5 тис. одиниць, а кількість людей, залучених до цього процесу, – більше ніж на 1 млн. чоловік, тобто на 56 %; інструкторів зі спорту, що працювали у виробничих колективах, – на 5,7 тис. чоловік Лише 13 % трудових колективів мали спеціалістів, які проводили фізкультурно-оздоровчу роботу. Це призвело до різкого погіршення фізичного та психічного стану працездатної частини населення і проявилось у значному зростанні серцево-судинних, онкологічних, психічних та інших захворювань, зумовило посилення тютюнопаління, алкоголізму, наркоманії. Тільки за три роки (з 1991 по 1993 р.) припинили діяльність більше ніж 900 дитячих і підліткових фізкультурно-оздоровчих клубів при ЖЕК, було скорочено 590 посад педагогів-організаторів спортивної роботи з населенням за місцем проживання, більше 3,5 тис. інструкторів фізичної культури у трудових колективах. Переважна більшість населення, особливо в сільській місцевості, практично була позбавлена можливості брати участь у будь-яких формах фізкультурно-оздоровчої і спортивної роботи;

✓ у 1993 р. зареєстровано 68 національних спортивних федерацій;

✓ з 1998 р. починається поступове відновлення всіх напрямків розвитку фізичної культури і спорту;

✓ відбувається глобалізація спорту, розвивається відкрита міжнародна система фізичного виховання, з'являються нові види спорту, динамічно розвивається неолімпійський спортивний рух;

✓ активно створюються спортивні федерації з неолімпійських видів спорту;

✓ формується та вдосконалюється нормативно-правова база розвитку неолімпійського спорту в Україні (Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту, 2004 р., Закон України «Про фізичну культуру і спорт», редакція 2011 р.);

- ✓ у 2005 р. створено Спортивний комітет України – головний недержавний орган розвитку неолімпійського спорту в Україні;
- ✓ характерна відсутність фундаментальних наукових досліджень у напрямі неолімпійського спорту в Україні.

6.3. Участь спортсменів України у Всесвітніх іграх

Стрімке зростання популярності неолімпійських видів спорту, їх видовищність, позитивна динаміка результатів українських спортсменів на міжнародній арені обумовлюють розробку правових і організаційних основ неолімпійського спорту в Україні (табл. 6.1).

Підсумки Всесвітніх ігор 2001-2013 рр. свідчать про постійно зростаючий потенціал української збірної. Так, у 2005 р. українці за кількістю медалей випередили Японію, Китай, Велику Британію, Данію і поступилася США та Нідерландам на дві медалі. У 2009 р. наша збірна виступила більш вдало. Успішні виступи дозволили українській команді піднятися на п'яте місце у загальному рейтингу і на шосте – за кількістю завойованих золотих медалей. Українські спортсмени випередили збірну команду США на дві медалі; але американці мали більшу кількість золотих та срібних нагород, а тому у рейтингу були вище України. За загальною кількістю медалей національна команда на одну медаль поступилася збірній Китаю. У 2013 р. збірна України завершила Всесвітні ігри на сьомому місці в медальному заліку. За загальною кількістю медалей поділили п'яте-шосте місця з Німеччиною. Виграли ІХ Всесвітні ігри італійці, які вибороли 18 золотих, 13 срібних і 18 бронзових нагород. Росіяни мають більше медалей – 53 проти 49 – але тільки 17 золотих (плюс 23 срібні і 13 бронзових). На третьому місці Франція (16 золотих), далі Німеччина (15), Китай (14), США (11) та Україна (8). Замикають топ-10 Колумбія (8), Велика Британія (6) і Китайський Тайпей (5).

Під час формування збірних команд України для участі у Всесвітніх іграх протягом 2005–2013 рр. дотримувались таких підходів:

- при прогнозуванні майбутніх досягнень українських спортсменів враховували нестабільність виступу збірної за видами спорту;
- врахування збалансованості та успішності команди у гендерному аспекті (у чоловічих та жіночих видах програми українськи-

6.3. Участь спортсменів України у Всесвітніх іграх

Таблиця 6.1

Результати участі збірної команди України у Всесвітніх іграх

Всесвітні ігри	Дата і місце проведення	Медалі			Всього	Місце у НКЗ*
		золоті	срібні	бронзові		
IV	1993 р., м. Гаага (Нідерланди)	0	3	0	3	30
V	1997 р., м. Лахті (Фінляндія)	1	4	0	5	21
VI	2001 р., м. Акіто (Японія)	1	0	0	1	33–37
VII	2005 р., м. Дуйсбург (Німеччина)	7	6	8	21	9
VIII	2009 р., м. Гаосюн (Тайвань)	11	12	10	33	6
IX	2013 р., м. Калі (Колумбія)	9	11	10	30	7

*Неофіційний командний залік за кількістю золотих медалей.

ми спортсменами було завойовано майже однакову кількість нагород);

- українська команда не здобула жодної медалі у змішаних видах змагань, де беруть участь як чоловіки, так і жінки;

- у 2005 р. до складу збірної України входила чимала група спортсменів, які посіли з 4 по 10 місця, що на той час свідчило про значний резерв та прихований потенціал нашої команди;

- у 2009 р. відбулася реалізація резервного потенціалу; збірна України завоювала більшу кількість медалей, але в той же час зменшилась кількість спортсменів, які зайняли місця, що дозволяють у майбутньому боротися за медалі. Це свідчить про зростання міжнародної конкуренції та зниження ефективності системи підготовки найближчого спортивного резерву в нашій країні.

У 2013 р., по завершенні чотирирічного циклу підготовки багатьох тисяч спортсменів, вітчизняні атлети здобули 87 ліцензій і змагалися у 17 видах спорту – це рекорд, так широко українці у програмі Ігор представлені ще не були (наприклад, в м. Гаосюні, на попередніх Всесвітніх іграх ми виступали у 14 видах).

Таким чином, вивчення міжнародної конкуренції в неолімпійському спортивному русі та оцінка перспектив майбутнього спортивного результату нашої збірної вказують на те, що Україна має можливість стабільно займати чільне місце у групі команд від 5-го по 8-е місця у неофіційному командному заліку.

6.4. Проблеми і перспективи розвитку неолімпійського спорту в Україні

Аналізуючи розвиток неолімпійського спорту в Україні, можна визначити групи проблем, що характерні цьому процесу:

✓ організаційні (підвищення ефективності підготовки спортсменів за рахунок удосконалення організаційних основ розвитку неолімпійських видів спорту завдяки плану підготовки і системі договорів між центральними органами виконавчої влади, Спортивним комітетом України (СКУ), національними федераціями і спортсменами);

✓ правові (розробка нормативної бази, встановлення особливостей контролю за ефективністю організації і методики підготовки);

✓ економічні (створення сучасних умов підготовки спортсменів, покращення якості та оснащення спортивних споруд з неолімпійських видів спорту, матеріальне стимулювання спортсменів і тренерів);

✓ кадрові (підготовка та підвищення кваліфікації спеціалістів);

✓ науково-методичні (забезпечення тренувальної та змагальної діяльності спортсменів-неолімпійців);

✓ медичні (медичне забезпечення тренувальної та змагальної діяльності спортсменів-неолімпійців, лікарський нагляд збірних команд з неолімпійських видів спорту);

✓ наукові (відсутність фундаментальних наукових досліджень у напрямі неолімпійського спорту в Україні);

✓ статусні (необхідність оптимізації взаємодії між спортивними, медичними, науковими, освітніми організаціями сфери фізичної культури і спорту та національними федераціями для об'єднання їх зусиль під координацією СКУ для популяризації неолімпійського спорту в Україні);

✓ інформаційні (створення інформаційної підтримки через засоби масової інформації).

Світовий спортивний рух характеризується зростанням вартості та престижу медалей різного гатунку, завойованих представниками країни на великих спортивних форумах, як з олімпійських, так і з неолімпійських видів спорту.

З кожним роком в Україні зростає кількість видів спорту, що не є олімпійськими, але мають величезну популярність у світі. Їх кількість у нашій країні досягла 110. Значущість кожного з них

неймовірно велика: нагороди, завойовані в цих видах спорту на міжнародному рівні, сприяють зміцненню іміджу держави іноді нітрохи не менше, ніж олімпійські дисципліни. Характерно, що у 2011 р. наші спортсмени в змаганнях з неолімпійських видів завоювали 1035 медалей різного ґатунку; у 2013 р. – більше тисячі медалей, з яких 350 – золоті, у 2014 р. – 1293 медалі, з них 448 – золоті.

У «Заходах Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012–2016 роки» (проект) для розвитку неолімпійського спорту передбачено:

- забезпечення підготовки та участі спортсменів України різних вікових груп у спортивних заходах всеукраїнського та міжнародного рівня з неолімпійських видів спорту;

- забезпечення підготовки та участі спортсменів України різних вікових груп у Всесвітніх іграх з неолімпійських видів спорту, Європейських спортивних іграх, Всесвітніх іграх з єдиноборств, Всесвітній шаховій олімпіаді, Всесвітніх інтелектуальних іграх, Всесвітніх та Європейських іграх серед ветеранів спорту;

- надання фінансової підтримки діяльності СКУ;

- удосконалення чинної нормативно-правової та законодавчої бази;

- запровадження системи перепідготовки, підвищення кваліфікації кадрів, проведення атестації фахівців у сфері фізичної культури;

- будівництво Національного палацу шахів;

- забезпечення формування Єдиного електронного всеукраїнського реєстру спортивних споруд та розроблення карти їх дислокації;

- забезпечення випуску методичних та наукових видань, відеопродукції з видів спорту для допомоги молодим тренерам, суддям, спортсменам (як навчальні посібники);

- розроблення Державних соціальних стандартів та нормативів обслуговування закладами фізичної культури і спорту;

- опрацювання питання щодо впровадження соціальної реклами, створення інформаційно-просвітницького інтернет-порталу щодо пропаганди засад різних аспектів здорового способу життя, підвищення рівня культури харчування, небезпеки активного та пасивного тютюнокуріння, вживання алкоголю та наркоманії;

- передбачення у державному та місцевих бюджетах видатків для забезпечення фінансування телевізійних та радіотрансляцій щодо висвітлення процесу підготовки та безпосередньої участі на-

Рисунок 6.2 – Логотип I Європейських спортивних ігор

ціональних збірних команд України з видів спорту у Всесвітніх та Європейських іграх з неолімпійських видів спорту;

- вирішення соціально-побутових питань для спортсменів, які посіли призові місця на Всесвітніх та Європейських іграх з неолімпійських видів спорту, Глобальних іграх, чемпіонатах світу або Європи, та їх тренерів у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

За ініціативи України у травні 2007 р. десять європейських країн створили Європейський комітет з неолімпійських видів спорту зі штаб-квартирою в Києві. Згідно з рішенням Європейського комітету з неолімпійських видів спорту I Європейські спортивні ігри відбулися в Києві з 20

по 23 липня 2007 р. (рис. 6.2, 6.3).

Протягом чотирьох днів спортсмени з 39 країн Європи змагалися у 15 видах спорту та розіграли 92 комплекти медалей. Взагалі

Рисунок 6.3 – Види спорту в програмі Ігор

в змаганнях взяли участь 930 спортсменів. Суддівство забезпечували 180 суддів міжнародної категорії. Найбільша кількість учасників була від України, Росії, Білорусі, Польщі, Болгарії, Литви та Німеччини. Метою Ігор стало зростання іміджу України, її просування до європейської спільноти та перевірка сил перед організацією Євро-2012.

У програму Перших європейських спортивних ігор були включені змагання з 15 видів спорту, що на час проведення змагань не входили до програми Олімпійських ігор: бодібіддинг, більярдний спорт (пул-9), боулінг (10 кеглів), боротьба самбо, боротьба на поясах «Алиш», кікбоксинг, мотоспорт, панкратіон, спортивні танці, спортивна акробатика, боротьба сумо, черліденг, богатирське багатоборство, ушу, регбі-7. Національні федерації за регламентом Ігор повинні бути членами відповідних європейських федерацій.

Спортивні заходи проводилися на семи спорудах м. Києва: у Палаці спорту проходили змагання зі спортивних танців та черліденгу; в Конгрес-Холі Президент-готелю «Київський» – з бодібіддингу; на стадіоні «Спартак» – з регбі-7; на території Експоцентру України – самбо, сумо, спортивна акробатика, боротьба на поясах «Алиш», панкратіон, кікбоксинг, ушу; у більярдному клубі «Бінго» – з більярдного спорту; у спортивному клубі «5-й Елемент» – з боулінгу; спортсмени з богатирського багатоборства проводили змагання під Аркою дружби народів; мотоциклісти змагалися на мототрасі «Корчувате».

Призові українським спортсменам становили: за золото – 2 тис. дол. США, за срібло – 1,5 тис. дол. США і за бронзу – 1 тис. дол. США.

Спортсмени змагались на вже існуючій спортивній базі. Проте, важливим і актуальним аспектом сьогодні є розвиток інфраструктури неолімпійського спорту, яка відрізняється від олімпійських об'єктів.

Ініціативою СКУ стала ідея створення парку неолімпійських видів спорту. Проект будівництва парку було винесено на розгляд інвесторів, які взяли участь у першому Київському інвестиційному форумі у березні 2012 р.

Сьогодні в Києві взагалі відсутні спортивні парки, а серед населення, у першу чергу молоді, існує попит на активний відпочинок. Метою ініціативи «Здоровий киянин» Стратегії розвитку Києва до 2025 р. визначено пропагування здорового способу життя серед киян, проведення спортивних свят, фестивалів, створення бази для професійного тренування спортсменів та

Рисунок 6.4 – Прокат велосипедів та роликів

Рисунок 6.5 – Прогулянкові, бігові та велосипедні доріжки

проведення змагань. Спортивний комітет України як прототип спортивного парку в м. Києві визначив базу існуючого комплексу «Екстремальна тяга» з канатними дорогами в парку Дружби Народів.

Важливим фактором є те, що низька рентабельність спортивних федерацій, висока вартість оренди земельних ділянок та технічного оснащення призводять до відсутності професійних майданчиків подібного класу, а це суттєво гальмує розвиток спорту. Інвестиційним проектом передбачено розширення існуючого вейк-парку до повноцінного водно-лижного стадіону, створення екстрим-парку, моторик-парку та батутного парку. Спортивний парк передбачає розташування майданчиків для розвитку нових видів спорту, стадіону для пляжних видів та місць відпочинку. На території водно-лижного стадіону будуть розміщені кільцева та лінійна канатні дороги, організовані катерні версії вейкбордингу та серфінгу. Створення екстрим-парку також передбачає організацію на його території скейт- та паркур-парку. Важливим спортивним об'єктом, що буде створено, стане універсальний спортивний майданчик для занять міні-футболом, волейболом, тенісом та баскетболом. Вартість проекту, за даними Головного управління економіки та інвестицій, становитиме 47,6 млн грн. (рис. 6.4–6.5).

У СКУ створено профільну робочу групу «Спортивні парки України» та Комісію з розвитку інфраструктури неолімпійських видів спорту, завдання яких полягає у розробленні дієвих ефективних важелів щодо оптимізації взаємодії федерацій неолімпійських видів спорту з місцевими органами влади, отримання преференцій і лояльніших умов оренди, реклами та ін.

Створення спортивних парків має великий соціальний ефект, оскільки сприяє:

- оздоровленню нації;
- пропаганді активного і здорового способу життя, просвітницькій роботі серед молоді;
- створенню бази для тренування команд міст та збірних команд України з олімпійських та неолімпійських видів спорту, підготовки до Олімпійських та Всесвітніх ігор, селекції перспективних спортсменів;
- наявності території з технологічно підготовленими майданчиками для проведення спортивних свят, фестивалів, регіональних та рейтингових міжнародних змагань;
- ознайомленню жителів і гостей країни з популярними видами спорту, руховою активністю та створенню умов для цивілізованого відпочинку на свіжому повітрі;
- розвитку в Україні нових привабливих видів спорту і рухової активності, пропаганді екстремальних видів спорту, популярних серед молоді;
- проведенню акцій та шоу-програм за участю спортсменів;
- створенню сприятливих умов для осередків та членів спортивних федерацій.

Таким чином, спортивний парк має стати моделлю фестивального, молодіжного підходу до спорту. Беззаперечним фактом є внесок неолімпійського спорту у формування здорового способу життя дітей, молоді і дорослих. Тому наша держава стала організатором таких спортивних подій неолімпійського спорту:

- підготовка та участь збірної команди України у Всесвітніх іграх 2013 р. (м. Калі, Колумбія);
- чемпіонатів Європи зі спортивного орієнтування на лижах, пауерліфтингу, сумо;
- Кубків Європи з танцювального та мотоциклетного спорту;
- спортивно-музичного екстрим-фестивалю «Free Games» (62 види спорту і рухової активності – паркур, слеклайн, скейтбординг, ролики, BMX-стрит, FMX-мотофрестайл, петанк, пейнтбол);
- Всеукраїнських пляжних ігор (пляжний футбол, гандбол, волейбол, регбі, теніс, футфолей, фрисбі, пляжна боротьба);
- Всеукраїнських ігор єдиноборств (сумо, самбо, тайландський бокс Муей-Тай, панкратіон, ушу, кікбоксинг, джіу-джитсу, боротьба на поясах Алиш, фрі-файт, карате WKE);
- мультиспортивних екстрим-ігор Z-Games (зірки світового екстриму продемонстрували надзвичайно складні трюки у 30

спортивних дисциплінах; 1200 атлетів, понад 40 тис. відвідувачів; побудовані найкращі в Україні дьорти – спеціальні конструкції для стрибків на велосипеді та паркур-парк; найпопулярніші види альтернативного спорту на фестивалі – клаймінг, скімборд, сле-клайн, швидкісне скелелазіння, скейтбординг, памптрек, воркаут, бейсбол, каное поло, гребний марафон, гребний слалом, фрисбі, петанк, стритбол, міні-гольф, велотріал та ін.)

З метою задоволення потреб суспільства в розвитку спортивно-технічних, прикладних та екстремальних видів спорту в Україні, в 2010 р. офіційно зареєстрований «Міжнародний координаційний центр розвитку спортивно-технічних, прикладних та екстремальних видів спорту», в якому об'єднався наявний науково-виробничий потенціал для вирішення існуючих проблем та визначення перспектив розвитку цієї групи видів спорту.

Значення і визнання неолімпійського спорту в Україні в останні роки підтверджує той факт, що серед номінацій Всеукраїнської церемонії «Герої спортивного року» Українська академія спорту визначила кращих спортсменів-неолімпійців.

Отже, перспективами розвитку неолімпійського спорту в Україні можна вважати такі напрямки роботи:

1) підготовка спортсменів до участі у змаганнях національного та міжнародного рівня;

2) запуск повного циклу Всеукраїнських мультиспортивних ігор з охопленням усіх видів спорту;

3) подальший розвиток спортивної інфраструктури, тобто повноцінна реалізація проекту спортивних парків на всій території України (крім Києва готовність реалізувати цей проект висловили Харків, Одеса, Івано-Франківськ), які мають стати повноцінними базами підготовки спортсменів-неолімпійців;

4) ведення науково-методичної діяльності (функціонування Академії SKU);

5) інформаційна підтримка неолімпійського спорту (впізнаваність бренда SKU);

6) створення єдиного плану заходів федерацій з неолімпійських видів спорту за підтримки SKU;

7) міжнародна діяльність (лобіювання інтересів членів SKU у міжнародних організаціях);

8) забезпечення фінансової складової (фандрейзинг);

9) підтримка ініціатив з відкриття секцій неолімпійського спорту;

6.1. Історичні передумови розвитку неолімпійського спорту в Україні

---

10) приділення особливої уваги видам спорту, подібним за специфікою рухової діяльності до традиційних, у тому числі й олімпійських, в яких існує велика кількість добре підготовлених спортсменів, не затребуваних у національних збірних командах України;

11) підготовка і підвищення кваліфікації кадрів, відкриття тренерських відділень при спеціалізованих вищих навчальних закладах.

? КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

---

1. Охарактеризуйте діяльність *О. Д. Бутовського, Є. Ф. Гарнич-Гарницького, І. М. Піддубного*, які створювали передумови розвитку неолімпійського спорту в Україні (кінець XIX – початок XX ст.).

2. Окресліть загальну характеристику дореволюційного етапу розвитку неолімпійського спорту (до 1917 р.).

3. Дайте загальну характеристику етапу розвитку неолімпійського спорту з 1918 до 1951 рр.

4. Дайте загальну характеристику етапу розвитку неолімпійського спорту з 1952 до 1990 рр.

5. Розкрийте загальну характеристику етапу розвитку неолімпійського спорту з 1991 р. по сьогоднішній день.

6. опишіть історію неолімпійського спорту України в персоналіях (на прикладі історії створення спортивних федерацій з неолімпійських видів спорту).

7. Наведіть досягнення українських спортсменів на Всесвітніх іграх.

8. Окресліть пріоритети та перспективи розвитку неолімпійського спорту в Україні.

9. Охарактеризуйте сучасні підходи до вдосконалення процесу організації підготовки збірної команди України до Всесвітніх ігор 2013 р.

10. Розкрийте державну політику щодо розвитку неолімпійських видів спорту в Україні.

11. Наведіть особливості організації та проведення I європейських спортивних ігор в Києві.

12. Розкрийте соціальний ефект розвитку неолімпійських видів спорту в Україні (на прикладі створення спортивних парків).

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ

7.1. Організаційна структура вітчизняного неолімпійського спорту

Система управління розвитком неолімпійського спорту в Україні складається з трьох груп органів і організацій (рис. 7.1): державні органи управління – державні організації, що здійснюють діяльність, спрямовану на створення умов для реалізації державної політики в сфері неолімпійського спорту; гро-

Рисунок 7.1 – Організаційна структура управління неолімпійським спортом

7.1. Організаційна структура вітчизняного неолімпійського спорту

мадські організації; неурядові організації, а також фізкультурно-спортивні товариства.

Державні органи управління представлено законодавчими та виконавчими органами. Вищий законодавчий орган – Верховна Рада України – визначає державну політику і здійснює законодавче регулювання відносин у сфері фізичної культури і спорту, а також здійснює в межах своїх повноважень контроль над реалізацією державної програми розвитку цієї сфери та над виконанням законодавства про фізичну культуру, спорт і туризм. Органом Верховної ради України, що безпосередньо здійснює законопроектну роботу в галузі фізичної культури і спорту, є Комітет з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму. За ініціативою Комітету внесено поправки до Закону України «Про фізичну культуру і спорт», в якому визначається місце неолімпійського спорту в структурі розвитку напрямів спорту в Україні.

Вищий орган виконавчої влади – Кабінет Міністрів України – забезпечує проведення державної політики у сфері фізичної культури і доступність для громадян послуг фізкультурно-оздоровчих закладів; забезпечує розроблення і здійснення заходів щодо створення матеріально-технічної бази та інших умов, необхідних для розвитку спорту; визначає напрямки розвитку фізичної культури, спорту і туризму; спрямовує діяльність підлеглих йому органів на виконання Законів України (постанови, Державні програми, Комітети з підготовки заходів національного рівня); здійснює координацію діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади і місцевого самоврядування в реалізації державної політики в сфері фізичної культури і спорту.

Міністерство молоді та спорту України (станом на 1 січня 2014 р.) – головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у молодіжній сфері, сфері фізичної культури і спорту. У структурі Міністерства є департамент фізичної культури та неолімпійських видів спорту, підпорядкований першому заступнику міністра.

На регіональному рівні управління неолімпійським спортом здійснюють обласні комітети з фізичної культури і спорту, в сільській місцевості – районні комітети, в містах – міські управління. У місті Києві керівництво здійснює управління сім'ї, молоді та спорту Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації).

Громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості – об'єднання громадян, які створюються з метою задоволення потреб його членів у сфері фізичної культури і спорту. У сфері неолімпійського спорту у 2005 р. створено всеукраїнську громадську організацію Спортивний комітет України, а також функціонують федерації з неолімпійських видів спорту – всеукраїнські громадські неприбуткові організації фізкультурно-спортивної спрямованості, що діють на засадах єдності інтересів для спільної реалізації громадянами своїх прав і свобод та розвитку неолімпійських видів спорту.

Фізкультурно-спортивні товариства – громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості, основними завданнями яких є сприяння реалізації державної політики у сфері фізичної культури та спорту; організація фізкультурно-оздоровчої діяльності, зокрема за місцем роботи громадян; забезпечення розвитку визначених напрямів спорту.

В Україні діють фізкультурно-спортивне товариство «Динамо» України, фізкультурно-спортивне товариство «Україна», фізкультурно-спортивне товариство «Колос» АПК України, спортивне товариство «Спартак» профспілок України, які розвивають також і неолімпійські види спорту.

Неурядовими є дитячі, молодіжні, релігійні, політичні та інші організації, що здійснюють моральну і матеріальну підтримку в розвитку фізичної культури і спорту (наприклад, спонсорська і благодійна допомога).

7.2. Правове регулювання неолімпійського спорту в Україні

Участь держави в розвитку неолімпійського спорту свідчить про велике значення його у затвердженні засобами спорту міжнародного авторитету України. На сьогодні законодавчу базу, що визначає правові відносини у сфері неолімпійського спорту, становлять нормативно-правові документи. Так, Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24 грудня 1993 р., в редакції від 17 листопада 2009 р., визначає неолімпійські види спорту як види спорту, не включені до програми Олімпійських ігор, а неолімпійський спорт як напрям спорту, пов'язаний з організацією та проведенням спортивних змагань з неолімпійських видів спорту та підготовкою спортсменів до цих змагань (ст. 1).

У статті 7 закріплено, що показники рівня досягнень спортсменів України на міжнародних спортивних змаганнях, а саме Всесвітніх іграх з неолімпійських видів спорту, включено до переліку показників стану розвитку фізичної культури і спорту. В статті 25 зазначено, що для забезпечення розвитку в Україні неолімпійського спорту створено Спортивний комітет України – громадську організацію фізкультурно-спортивної спрямованості.

Головний орган у системі центральних органів виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту формує на конкурсній основі штатну команду національних збірних команд України з неолімпійських видів спорту, що включає спортсменів та фахівців сфери фізичної культури і спорту, зокрема тренерів. Також укладає трудовий договір (контракт) зі спортсменами та фахівцями штатної команди національних збірних команд України з неолімпійських видів спорту.

У статті 39 «Визнання видів спорту в Україні» зазначається, що в Україні не можуть визнаватися види спорту, які пов'язані з небезпекою чи надмірним ризиком для життя і здоров'я людей або мають антигуманний зміст.

Порядок визнання видів спорту в Україні, включення їх до відповідного реєстру та порядок ведення цього реєстру визначаються центральним органом виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту.

Стаття 43 визначає гарантії підвищення спортивної майстерності. Спортсменам, які посіли призові місця на Всесвітніх та Європейських іграх з неолімпійських видів спорту, чемпіонатах світу або Європи, та їх тренерам можуть надаватися соціально-побутові та інші заохочення у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Діяльність громадських організацій, якими є федерації з неолімпійських видів спорту, регулюється Законом України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 р.

Боротьба з допінгом в неолімпійському спорті здійснюється відповідно до Законів України «Про антидопінговий контроль в спорті» (від 05.04. 2001 № 2353-III) та «Про ратифікацію Міжнародної конвенції про боротьбу з допінгом у спорті» (від 03.08.2006 № 68-V).

Перспективні напрямки розвитку неолімпійського спорту визначаються в Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012–2016 рр.

Неолімпійські види спорту визнаються згідно з наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 25.11.2011 № 1371 «Про затвердження порядку визнання видів спорту, включення їх до Реєстру визнаних видів спорту в Україні, порядок його ведення». Визнані неолімпійські види спорту заносяться в Реєстр визнаних видів спорту в Україні (наказ Державної служби молоді та спорту України від 14.02.2012 № 690).

Спортивні федерації з неолімпійських видів спорту одержують статус національних відповідно до Положення про комісію для надання спортивній федерації статусу національної спортивної федерації та позбавлення цього статусу (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 26.03.2012 № 355).

У Положенні про єдину спортивну класифікацію України (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13.12.2012 № 1413) визначається порядок, умови та вимоги, необхідні для присвоєння спортсменам-неолімпійцям та їхнім тренерам спортивних звань та спортивних розрядів з неолімпійських видів спорту, визнаних в Україні.

З метою подальшого розвитку неолімпійських видів спорту, збереження принципів етапності та послідовності у підготовці спортивного резерву, раціонального розподілу видатків державного бюджету, подальшого утвердження спортивного іміджу України в міжнародному співтоваристві, враховуючи результати участі спортсменів збірних команд України з неолімпійських видів спорту в офіційних міжнародних змаганнях та впорядкування умов оплати праці працівників бюджетних установ, закладів та організацій галузі фізичної культури і спорту Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту (від 13.07.2011 № 2094) затвердило наказ «Про категорійність неолімпійських видів спорту на 2011–2013 роки».

Запропонований розподіл за категоріями неолімпійських видів спорту може змінюватись у зв'язку із переведенням або включенням відповідного виду спорту до програми відповідних Всесвітніх ігор (див. додаток Ж).

У 2014 р. затверджено Кваліфікаційні норми та вимоги Єдиної спортивної класифікації України з неолімпійських видів спорту (наказ Міністерства молоді та спорту України від 24.04.2014 № 1305) з метою забезпечення єдиного підходу до присвоєння спортивних звань і спортивних розрядів спортсменам та спортивного звання тренерам, визначених згідно з правилами відповідних міжнародних федерацій з видів спорту.

Для створення оптимальної структури розвитку неолімпійських видів спорту в регіонах України, стимулювання діяльності фізкультурно-спортивних організацій за умови виконання ними поставлених завдань з розвитку неолімпійських видів спорту (підготовка спортивного резерву, створення умов членам збірних команд України під час децентралізованої підготовки тощо), визначається рейтинг з неолімпійських видів спорту в Україні. Положення про рейтинг з неолімпійських видів спорту в Україні (затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13.12.2012 № 1413) визначає умови та порядок встановлення рейтингу серед регіональних структурних підрозділів з питань фізичної культури і спорту; всеукраїнських громадських об'єднань фізкультурно-спортивної спрямованості та структурних підрозділів центральних органів виконавчої влади у сфері фізичної культури та спорту; спортсменів; тренерів-викладачів. Рейтинг встановлюється з метою популяризації кращих результатів роботи зі спорту вищих досягнень і підготовки спортивного резерву до збірних команд України з неолімпійських видів спорту, стимулювання до високих спортивних результатів тренерів-викладачів і спортсменів.

Існує також низка підзаконних нормативно-правових актів, прийнятих Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Верховною Радою України та окремими міністерствами, що регулюють правові відносини в неолімпійському спорті.

7.3. Основні напрямки діяльності Міністерства молоді та спорту України з розвитку неолімпійського спорту

Головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у молодіжній сфері, сфері фізичної культури і спорту, має створювати умови для розвитку неолімпійських видів спорту та забезпечити участь збірних команд України та українських спортсменів у найбільших міжнародних змаганнях з неолімпійського спорту. Так, з 2014 р. пріоритетними напрямками є забезпечення участі спортсменів-неолімпійців у Всесвітній шаховій олімпіаді 2014 р. (Норвегія, м. Тромсе), III Всесвітніх іграх з єдиноборств 2015 р. (ОАЕ, м. Дубай), Європейських спортивних іграх 2015 р. (Азербайджан, м. Баку) та інших офіційних міжнародних змаганнях.

Сьогодні у структурі Міністерства молоді та спорту України функціонує департамент фізичної культури та неолімпійських видів спорту, основні напрямки діяльності якого визначаються Положенням про Департамент фізичної культури та неолімпійських видів спорту. Основні завдання і напрямки роботи Департаменту:

- визначення пріоритетів (участь у реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту, розвиток літніх та зимових олімпійських видів спорту, а також неолімпійських видів спорту, визначення пріоритетів та стратегічних напрямків роботи у цій сфері діяльності);

- розроблення проєктів, нормативно-правових актів, концепцій, комплексних та цільових програм (участь у розробленні проєктів нормативно-правових актів, Державної програми економічного та соціального розвитку України, Програми діяльності Кабінету Міністрів України, державних програм і заходів у межах своїх повноважень);

- сприяння діяльності СКУ, федерацій (сприяння діяльності всеукраїнських громадських об'єднань фізкультурно-спортивної спрямованості, залучення їх в установленому порядку до виконання державних програм і заходів щодо розвитку спорту вищих досягнень; підготовка в межах своїх повноважень пропозицій щодо розвитку міжнародного та регіонального співробітництва);

- організація та забезпечення змагань (організація та забезпечення проведення на території України всеукраїнських змагань, навчально-тренувальних зборів збірних команд України з олімпійських та неолімпійських видів спорту, забезпечення підготовки та участі збірних команд країни в офіційних міжнародних змаганнях та інших спортивних форумах);

- визначення напрямків науково-дослідних робіт (визначення головних напрямків науково-дослідних робіт з питань розвитку неолімпійських видів спорту, сприяння впровадженню в практику науково обґрунтованої системи підготовки спортсменів, організація роботи щодо медичного та медико-біологічного обстеження членів збірних команд України, комплексних наукових груп, антидопінгового контролю в спорті);

- сприяння розвитку інфраструктури неолімпійського спорту (розробка та реалізація концепцій, комплексних та цільових програм, здійснення прогнозування та сприяння розвитку інфраструктури видів спорту, віднесених до компетенції Департаменту;

розвиток мережі шкіл вищої спортивної майстерності, спортивних клубів тощо);

- забезпечення ефективного використання коштів (координація діяльності структурних підрозділів з фізичної культури та спорту органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості з питань, що входять до компетенції Департаменту, забезпечення ефективного використання коштів на реалізацію відповідних спортивних програм).

Департамент фізичної культури і неолімпійських видів спорту має такі основні функції:

1. Нормативно-правові (розробляє проекти нормативно-правових актів з питань, віднесених до його компетенції; розробляє за участю зацікавлених організацій комплексні та цільові програми розвитку олімпійських та неолімпійських видів спорту, координує та контролює їх виконання; розробляє Єдину спортивну класифікацію України).

2. Організаційні:

- готує матеріали на засідання колегії та організаційних комітетів з підготовки та участі спортсменів України у Всесвітніх іграх, Всесвітніх універсиадах, чемпіонатах світу та Європи, здійснює інші організаційні заходи з питань, що входять до компетенції Департаменту;

- забезпечує спільно зі спортивними федераціями розроблення положень та проводить офіційні всеукраїнські змагання (комплексні заходи, чемпіонати, кубки, турніри, інші змагання) та заходи, передбачені Єдиним календарним планом фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України, забезпечує нагородження переможців і призерів цих змагань;

- організовує в установленому порядку та проводить на території України міжнародні спортивні заходи (чемпіонати, кубки світу та Європи, тощо) відповідно до планів та регламентних документів міжнародних спортивних організацій;

- вирішує питання щодо надання відповідно до законодавства згоди на проведення на території України міжнародних змагань;

- здійснює в установленому порядку проведення нарад, семінарів, конференцій тощо з питань неолімпійського спорту;

- організує роботу за кордоном спортсменів, тренерів, інших спеціалістів з неолімпійських видів спорту;

• допомагає в наданні в установленому порядку всеукраїнським громадським об'єднанням з видів спорту статусу національних спортивних федерацій, контролює здійснення наданих їм відповідно до цього статусу повноважень, вносить у визначеному порядку пропозиції щодо позбавлення громадського об'єднання статусу національної спортивної федерації.

3. Управлінські (готує пропозиції щодо розподілу фінансових та матеріальних ресурсів, виділених на розвиток неолімпійських видів спорту та бере участь в здійсненні контролю за їх ефективним використанням; розробляє проект Єдиного календарного плану фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України в частині видів спорту, віднесених до компетенції Департаменту та контролює його виконання).

4. Контролюючі (проводить моніторинг та впровадження системи обліку, звітності та статистики у питаннях, віднесених до компетенції Департаменту).

5. Визнання видів спорту (спільно з зацікавленими організаціями сприяє розвитку інфраструктури неолімпійських видів спорту; здійснює у межах своїх повноважень заходи щодо визнання в Україні видів спорту та забезпечує їх розвиток на території країни).

6. Інформаційного забезпечення (координує роботу з розробки науково-методичних посібників, програм для спортивних шкіл тощо; надає пропозиції щодо затвердження національних рекордів з неолімпійських видів спорту; організує внесення до інформаційно-аналітичної системи інформації, що віднесена до його компетенції, та несе відповідальність за її достовірність; веде реєстри визнаних видів спорту в Україні та рекордів з цих видів спорту в Україні; у межах компетенції забезпечує доступ до публічної інформації).

7. Заохочення спортсменів, тренерів (вносить пропозиції щодо присвоєння спортивних звань, відзначення галузевими та державними нагородами фахівців сфери; стимулювання спортсменів, тренерів, інших фахівців сфери відзнаками, спортивними званнями, винагородами за участь у офіційних міжнародних змаганнях).

8. Медичного забезпечення і соціального захисту (проводить роботу, спрямовану на запобігання використанню заборонених препаратів у спорті спортсменами збірних команд України; проводить в межах своїх повноважень заходи щодо медичного, диспансерного забезпечення спортсменів, тренерів, обов'язкового

страхування спортсменів високого класу; подає пропозиції щодо застосування в установленому порядку дисциплінарних стягнень (у тому числі дискваліфікацію спортсменів, позбавлення почесних та спортивних звань, прав на проведення тренерської, суддівської роботи) до спортсменів, тренерів, інших працівників сфери; сприяє впровадженню системи соціального захисту спортсменів і тренерів з неолімпійських видів спорту).

9. Забезпечення комплектування національних штатних збірних команд України:

- готує плани підготовки збірних команд України до основних міжнародних змагань, чемпіонатів світу, Європи, Всесвітніх ігор;

- формує склад національних збірних команд для участі в основних міжнародних змаганнях, чемпіонатах світу, Європи та Всесвітніх іграх; здійснює контроль за підготовкою та участю членів збірних команд України у спортивних змаганнях і навчально-тренувальних зборах;

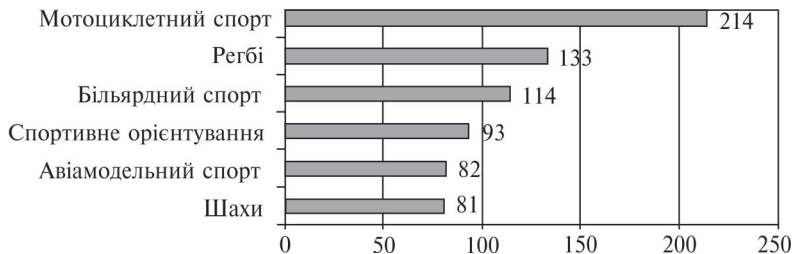
- в установленому порядку вносить пропозиції щодо фінансового та матеріального забезпечення збірних команд України, переходу з однієї фізкультурної організації до іншої членів збірної команди України (основний склад, кандидати) та встановлення консолідованого заліку їхніх спортивних результатів фізкультурним організаціям, до яких вони належали;

- подає пропозиції щодо надання офіційної згоди спортсменами, які не набули статусу спортсменів-професіоналів і включені до основного чи резервного складу збірних команд України з неолімпійських видів спорту, на укладення контракту про діяльність у професійному спорті;

- забезпечує комплектування на конкурсній основі за участю громадських об'єднань з видів спорту та подає на розгляд керівництва списки національних штатних збірних команд України з числа найбільш підготовлених спортсменів і спеціалістів, надає в установленому порядку пропозиції щодо складу штатних національних збірних команд з олімпійських та неолімпійських видів спорту, забезпечує на конкурсній основі добір тренерських кадрів таких команд.

Фізкультурно-оздоровчі та спортивні заходи з неолімпійських видів спорту проводяться згідно з Єдиним календарним планом фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України, що складається і затверджується щорічно (див. додаток З).

Найбільше змагань проводять в Україні з шахів, авіамодельного спорту, спортивного орієнтування, більярдного спорту, регбі,

Рисунок 7.2 – Співвідношення кількості змагань з неолімпійських видів спорту, які проводяться в Україні

Рисунок 7.3 – Співвідношення кількості фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України у 2012 р.

мотоциклетного спорту, а найменше – з водно-лижного спорту, козацького двобою, міні-гольфу, спорту надлегких літальних апаратів (рис. 7.2).

Якщо співставити кількість запланованих змагань з олімпійських, неолімпійських та адаптивних видів спорту, то відмічається значна перевага змагань з олімпійських видів спорту, що пояснюється пріоритетністю цього напрямку спорту та сталою системою змагань (рис. 7.3).

7.4. Спортивний комітет України: структура, функції, напрямки діяльності

«Спорт розвиває людину, а ми розвиваємо спорт!» – такий слоган присутній на офіційному сайті СКУ – громадської організації фізкультурно-спортивної спрямованості, основним завданням якої є забезпечення розвитку в Україні неолімпійсько-

го спорту. Створений 2005 р., він координує розвиток неолімпійських видів спорту, визнаних в Україні, з яких 35 входять у програму Всесвітніх ігор. Його засновниками виступили 47 всеукраїнських федерацій, 19 з них на той час мали статус національних. У 2005 р. до СКУ входило лише 10 федерацій, станом на 2015 р. їх кількість зросла до 39 (див. додаток І). За цей період значно розширився спектр представлених видів спорту – єдиноборства, артистичні, інтелектуальні, ігрові дисципліни, технічні, силові та екстремальні види спорту.

Метою діяльності СКУ є сприяння розвитку видів спорту, що не мають олімпійського статусу, та які входять до програми Всесвітніх ігор, підтримка та координація діяльності громадських організацій, що займаються популяризацією цих видів спорту. Спортивний комітет України основними задачами ставить розвиток неолімпійських видів спорту, забезпечення дієвої підтримки неолімпійського руху в Україні, створення умов для заняття фізкультурою і пропаганда здорового способу життя на всій території України. Функціонери СКУ впевнені, що досягнуть мети тільки тоді, коли більшість громадян, незалежно від віку, статі, національної приналежності чи смаків, зроблять спорт частиною свого життя.

Головні завдання СКУ:

- удосконалення системи змагань, зборів, тренувань;
- організація тренінгів та семінарів для тренерів, суддів і спортсменів;
- популяризація неолімпійського руху всередині країни і за кордоном;
- сприяння вітчизняним спортсменам та збірним із різних неолімпійських видів спорту на міжнародній арені;
- призначення державних стипендій для неолімпійців.

СКУ діє на підставі Статуту. Його керівними документами є:

1. Закон України «Про фізичну культуру і спорт».
2. Порядок визнання видів спорту в Україні.
3. Перелік видів спорту, що визнані в Україні.
4. Положення про членство і членські внески.
5. Положення про Реєстр національних спортивних федерацій.
6. Витрати та надходження.

СКУ виконує такі функції:

- 1) представляє Україну у відповідних міжнародних спортивних організаціях, на Всесвітніх та Європейських іграх з неолімпій-

ських видів спорту, інших міжнародних спортивних змаганнях, якщо інше не передбачено вимогами відповідних міжнародних організацій та/або міжнародними договорами України;

2) організовує та проводить на території України всеукраїнські та міжнародні заходи з неолімпійських видів спорту спільно з відповідними спортивними федераціями;

3) бере участь у наданні всеукраїнським спортивним федераціям з неолімпійських видів спорту статусу національної спортивної федерації з відповідного неолімпійського виду спорту;

4) здійснює використання власної символіки та забезпечує її захист.

Головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у молодіжній сфері, сфері фізичної культури і спорту, співпрацює із СКУ щодо розвитку неолімпійських видів спорту на підставі договору, може надавати йому фінансову підтримку з державного бюджету для здійснення статутної діяльності, підготовки та участі національних збірних команд у Всесвітніх іграх з неолімпійських видів спорту, інших міжнародних змаганнях.

Спортивний комітет України згідно зі Статутом виконує такі завдання:

- представницькі (представляє Україну на Всесвітніх, Європейських іграх з видів спорту, що не входять до програми Олімпійських ігор; співпрацює з національними та міжнародними урядовими і неурядовими структурами з метою виконання статутних завдань; бере участь у програмах Олімпійської солідарності);

- координаційні (сприяє діяльності громадських організацій з видів спорту, що не входять до програми Олімпійських ігор, бере участь у розвитку і захищає олімпійський рух в Україні щодо питань, пов'язаних з видами спорту та видами програм, що не входять до програми Олімпійських ігор; створює єдиний план заходів федерацій);

- іміджеві (сприяє зміцненню авторитету та підвищенню іміджу українського спорту на міжнародній арені; забезпечує виконання положень Всесвітнього антидопінгового кодексу, бере участь у боротьбі проти використання в спорті заборонених речовин і процедур, а також у міжнародній боротьбі проти наркоманії; сприяє гармонійному розвитку фізичних та моральних якостей людей, зміцненню їхнього здоров'я; сприяє проведенню організаційно-пропагандистських та інших акцій для популя-

ризації видів спорту, що не входять до програми Олімпійських ігор);

- підготовка спортсменів до змагань та спортивного резерву (сприяє підготовці спортивного резерву з видів, що не входять до програми Олімпійських ігор; сприяє підготовці спортсменів для участі у спортивних заходах на національному та міжнародному рівні);

- освітньо-дослідницькі (підтримка інноваційних авторських програм фізкультурно-оздоровчої та спортивної спрямованості; вдосконалення системи проведення комплексних спортивних заходів, оглядів-конкурсів, фестивалів, турнірів, свят, зльотів, зборів, оздоровчих таборів, інших заходів і акцій; участь в організації та проведенні семінарів, конгресів, науково-практичних конференцій, що пов'язані зі СКУ; видання науково-методичної, популярної та іншої літератури щодо діяльності СКУ через створені видавництва; участь у дослідницькій та освітній діяльності в сфері спорту);

- юридичні (захист інтересів громадських організацій – членів СКУ, що сприяють розвитку видів спорту, що не входять до програми Олімпійських ігор, у міжнародних спортивних організаціях; боротьба проти будь-яких форм насильства та дискримінації в спорті стосовно будь-якої організації або особи за расовою, релігійною, політичною, статевою або іншою ознакою, що є несумісним з належністю до олімпійського руху; дії в дусі взаєморозуміння, дружби, солідарності та чесної гри; протидії будь-якому політичному або комерційному зловживанню спортом або атлетами; надання безоплатної консультативної допомоги з питань діяльності СКУ членам СКУ; захист прав СКУ на використання власної символіки та ін.);

- фінансові (для досягнення мети і виконання статутних завдань СКУ в установленому законом порядку вишукує та акумулює фінансові кошти та додаткові ресурси для фінансування своєї діяльності).

Органи управління СКУ:

1. Генеральна асамблея.
2. Виконавчий комітет.
3. Президія.
4. Президент.

Генеральна асамблея є вищим органом управління СКУ, складається з уповноважених представників – членів СКУ. Чергова

сесія Генеральної асамблеї скликається не рідше одного разу на рік Президією СКУ.

Вищим керівним органом СКУ у період між сесіями Генеральної асамблеї є Виконавчий комітет СКУ (надалі Виконком). Виконком формується строком на чотири роки звітно-виборчою Генеральною асамблеєю, на якій визначається його кількісний склад.

Склад Виконкому:

1. Президент.
2. Перший віце-президент та віце-президенти.
3. Генеральний секретар.

Постійно діючим керівним органом СКУ є Президія, формується за посадовим принципом звітно-виборчою Генеральною асамблеєю строком на чотири роки. До складу Президії за посадою входять:

1. Президент.
2. Перший віце-президент та віце-президенти.
3. Генеральний секретар.
4. Голови постійних комісій Виконкому.

Засідання Президії скликаються Президентом не рідше одного разу на три місяці або за необхідністю.

Президент СКУ обирається з числа представників членів СКУ Установчою конференцією або звітно-виборчою Генеральною асамблеєю СКУ строком на чотири роки. Одна і та сама особа може обиратися Президентом СКУ необмежену кількість разів. Перший віце-президент та віце-президенти СКУ обираються та звільняються Установчою конференцією або Генеральною асамблеєю СКУ строком на чотири роки. Коло їх обов'язків визначається Президентом.

Генеральний секретар СКУ обирається та звільняється Установчою конференцією або Генеральною асамблеєю СКУ строком на чотири роки.

Станом на 2014 р. Президентом Спортивного комітету України є Шевляк Ілля – член Президії, член Виконкому СКУ з 2008 р.

Результати діяльності СКУ за останні роки такі:

- сприяння підготовці національних збірних команд з неолімпійських видів спорту до ІХ Всесвітніх ігор, які проходили в м. Калі (Колумбія), завдяки чому кількість видів спорту, в яких були представлені вітчизняні спортсмени, зросла до 17 проти 14 в м. Гаосюн, а також до ІІ Всесвітніх ігор з єдиноборств у Санкт-Петербурзі (Російська Федерація);

- сприяння встановленню винагород для призерів Всесвітніх ігор, Всесвітніх ігор з єдиноборств та їх тренерів, запровадженню державних стипендій для видатних спортсменів з неолімпійських видів спорту;

- проведення семінарів та тренінгів для кожної спортивної організації, що входить в СКУ (за останні чотири роки – понад 300), як результат – динаміка збільшення кількості заслужених тренерів і суддів міжнародної категорії за останні два роки з 9 до 16,5 %;

- створення Академії СКУ, яка об'єднала найкращих науковців та фахівців з провідних профільних вузів України та має стати науково-навчальним центром з розвитку неолімпійського спорту (тренінги зі спортивного менеджменту, фандрейзингу, медіакомунікацій);

- створення спортивного парку в м. Києві;

- інформаційна підтримка федерацій та популяризація неолімпійського спорту (з 2010 р. виходить журнал «Спортком» – друкований засіб масової інформації, що повністю присвячений неолімпійським видам спорту; оперативна та аналітична інформація про неолімпійський рух в Україні на веб-порталі; реалізація за сприяння СКУ проектів на провідних теле- та радіоканалах – сюжети та програми регулярно виходять на каналах ТРК «ЕРА», Інтер, УТ-1, «Рада», ТРК «Київ», UBR, УРТ, СТБ, Новий канал, 2+2 тощо);

- проведення Всеукраїнських ігор з єдиноборств, Всеукраїнських пляжних ігор, у майбутньому – Інтелектуальних та Артистичних ігор та Всеукраїнського дитячо-юнацького фестивалю з неолімпійських видів спорту.

7.5. Вимоги щодо надання спортивним федераціям України з неолімпійських видів спорту статусу національних спортивних федерацій

Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 26.03.2012 № 355 затверджено «Положення про комісію для надання спортивній федерації статусу національної спортивної федерації та позбавлення цього статусу». Відповідно до наказу, таку комісію створено як постійний консультативно-дорадчий орган для розгляду документів спортивних федерацій та прийняття рішень рекомендаційного характеру щодо надання

спортивній федерації статусу національної спортивної федерації (НСФ) та позбавлення цього статусу.

Основними завданнями Комісії є:

- розгляд матеріалів і прийняття рішень про надання або відмову у наданні спортивним федераціям статусу НСФ та позбавлення цього статусу;

- здійснення контролю за дотриманням НСФ умов договору про співпрацю та вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів;

- розгляд випадків порушення НСФ умов договору про співпрацю.

На підставі розгляду поданих матеріалів Комісія має право приймати рішення про надання, відмову або позбавлення спортивної федерації статусу НСФ.

Надання спортивній федерації статусу національної здійснюється відповідно до таких кваліфікаційних вимог:

- розвиток відповідного виду (видів) спорту на території України;

- членство у відповідній міжнародній спортивній федерації, що затверджується Міністерством молоді та спорту України з урахуванням пропозицій Національного олімпійського комітету, Спортивного комітету, Національного комітету спорту інвалідів;

- організація і проведення офіційних міжнародних та всеукраїнських змагань;

- наявність кваліфікованих кадрів (спортсмени, тренери, судді та фахівці, які мають відповідну кваліфікацію і досвід роботи);

- наявність необхідної матеріально-технічної та інформаційної бази, організаційно-методичного забезпечення.

Національний олімпійський комітет України та Спортивний комітет України беруть участь у наданні всеукраїнським спортивним федераціям з олімпійських та неолімпійських видів спорту статусу НСФ з відповідного виду спорту.

Переможцем конкурсу визначається спортивна федерація із всеукраїнським статусом, яка бере участь у конкурсі щодо надання статусу НСФ, відповідає кваліфікаційним вимогам і подала усі необхідні документи.

Комісія має право відхилити документи у разі виявлення в них недостовірної інформації, а також приймати рішення про позбавлення спортивної федерації статусу НСФ у разі:

- порушення (невиконання) умов договору про співпрацю;

• виявлення недостовірної інформації в документах після надання статусу національної.

До складу Комісії входять голова, заступник голови, секретар, члени Комісії: 10 представників від центральних органів виконавчої влади з фізичної культури та спорту і 10 – від всеукраїнських громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості (за згодою).

Рішення Комісії приймається простою більшістю голосів членів Комісії, присутніх на засіданні. За рівності голосів вирішальним є голос головуючого на засіданні. Рішення Комісії оформлюється у протоколі засідання, що підписується усіма членами Комісії, які брали участь у голосуванні. Член Комісії, який не підтримує рішення Комісії, може викласти у письмовій формі свою окрему думку, що додається до протоколу засідання Комісії.

Реєстр НСФ веде відповідний структурний підрозділ Міністерства молоді та спорту України. Спортивній федерації присвоюється реєстраційний номер, згідно з яким здійснюється запис в Реєстрі. Реєстраційний номер складається з трьох частин, що відокремлюються скісною, та цифри, що відокремлюється рискою. Перша частина відповідає даті, друга – місяцю, третя – року надання статусу. Цифрами 1, 2, 3 або 4 визначається вид спорту:

- 1 – олімпійські види спорту;
- 2 – види спорту, що не входять до програми Олімпійських ігор;
- 3 – спортивно-технічні та прикладні види спорту;
- 4 – види спорту для осіб з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату, розумового розвитку.

До Реєстру включаються:

- назва спортивної федерації, якій надано статус національної;
- дата реєстрації Мін'юстом та номер Свідоцтва про реєстрацію;
- дата визнання НОК України (НКСІУ, СКУ);
- дата визнання відповідною міжнародною спортивною організацією;
- назва спортивної федерації, якій надано статус національної, українською мовою та відповідною іноземною мовою;
- місцезнаходження спортивної федерації та реквізити організації;
- термін повноважень її статутних органів;
- дата затвердження статуту (положення), відомості про зміни у статутних документах;

- відомості про засновників НСФ та склад її центральних статутних органів;

- інформація про залучення представників спортивної федерації до організаційних структур відповідного міжнародного об'єднання;

- структурна побудова та інфраструктура спортивної федерації;

- відомості про легалізацію її місцевих осередків та їх взаємодію з структурними підрозділами з фізичної культури і спорту Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій;

- основна мета діяльності спортивної федерації;

- дата надання і строк дії статусу національної;

- номер Свідоцтва про надання статусу національної.

У разі позбавлення спортивної федерації статусу національної дані вилучаються з Реєстру.

Реєстр розміщується на веб-сайті Головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у молодіжній сфері, сфері фізичної культури і спорту.

7.6. Визнання неолімпійських видів спорту в Україні

Згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 25.11.2011 №1371, було визначено послідовність визнання видів спорту, включення їх до Реєстру визнаних видів спорту в Україні, порядок ведення цього Реєстру.

Зазначений Реєстр – це упорядкована спеціалізована база даних про визнані в установленому порядку види спорту в Україні. Вид спорту вважається визнаним в Україні після включення його назви до Реєстру.

Переваги видів спорту, визнаних в Україні:

- одержання державної підтримки для розвитку відповідного виду спорту;

- проведення офіційних спортивних змагань з відповідного виду спорту;

- відкриття в установленому порядку відділень з відповідного виду спорту в дитячо-юнацьких спортивних школах, спеціалізо-

ваних навчальних закладах спортивного профілю, школах вищої спортивної підготовки, центрах олімпійської підготовки, центрах студентського спорту вищих навчальних закладів;

- присвоєння в установленому порядку спортивних звань та розрядів, суддівських кваліфікаційних категорій з відповідного виду спорту.

Вимоги до видів спорту, визнаних в Україні:

1. Наявність уніфікованого порівняння досягнень людей у фізичному, інтелектуальному та інших видах спортивної діяльності шляхом проведення спортивних заходів.

2. Назва та правила змагань з нового виду спорту мають суттєво відрізнятися від назви та правил змагань з видів спорту, що вже визнані в Україні.

3. Вид спорту не може бути визнаний в Україні, якщо змагання з виду спорту пов'язані з небезпекою чи надмірним ризиком для життя і здоров'я людей або мають антигуманний зміст.

Для визнання та скасування видів спорту утворюється комісія як постійний консультативний орган Головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у молодіжній сфері, сфері фізичної культури і спорту. Комісію очолює голова, який за посадою є заступником голови Головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у молодіжній сфері, сфері фізичної культури і спорту з відповідного напрямку діяльності. До складу комісії входять голова, заступник голови, секретар, члени комісії.

Визнання виду спорту здійснюється Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у молодіжній сфері, сфері фізичної культури і спорту на підставі клопотання всеукраїнської громадської організації фізкультурно-спортивної спрямованості.

Для можливості клопотання про визнання виду спорту необхідна наявність:

- статуту всеукраїнської громадської організації фізкультурно-спортивної спрямованості;

- статуту відповідної міжнародної організації та його переклад українською мовою в установленому законодавством порядку;

- міжнародних правил змагань з відповідного виду спорту та їх переклад українською мовою в установленому законодавством порядку;

- довідки про розвиток цього виду спортивної діяльності у світі та Україні (дата утворення міжнародного громадського об'єднання з цього виду спортивної діяльності, у разі наявності, та його поширення у світі);

- відомостей щодо проведення заходів з цього виду спортивної діяльності.

Копії оригіналів документів щодо визнання виду спорту, що надійшли на розгляд, секретар комісії передає до структурних підрозділів Головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у молодіжній сфері, сфері фізичної культури і спорту, Національного олімпійського комітету України, Спортивного комітету України, Національного комітету спорту інвалідів України, які опрацьовують у межах компетенції питання щодо визнання виду спорту. Остаточне рішення приймає комісія більшістю голосів.

Підстави для скасування рішення про визнання виду спорту в Україні:

- виникнення невідповідностей виду спорту встановленим вимогам;

- виявлення недостовірної інформації у документах, що були надані для визнання виду спорту;

- відсутність протягом двох років пропозицій від громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості щодо включення офіційних всеукраїнських та міжнародних змагань до Єдиного календарного плану фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України.

Реєстр веде Головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у молодіжній сфері, сфері фізичної культури і спорту.

Реєстр складається з таких розділів:

I. Олімпійські види спорту (53) (див. додаток К).

II. Неолімпійські види спорту (110).

III. Види спорту інвалідів (51) (див. додаток К).

Виду спорту присвоюється реєстраційний номер, за яким він вноситься до Реєстру. Номер складається з двох частин, відокремлених одна від одної крапкою: з римської цифри, яка відповідатиме розділу, та з тризначного числа, що відповідатиме порядковому номеру виду спорту у кожному розділі.

**Реєстр визнаних видів
неолімпійських видів спорту в Україні
(Перелік зі змінами, внесеними згідно з наказом
Державної служби молоді та спорту України
від 05.08.2013 № 2672)**

II. Неолімпійські види спорту

II.001. Акробатичний рок-н-рол	II.046. Шашки
II.002. Альпінізм	II.047. Фрі-файт
II.003. Американський футбол	II.048. Перетягування каната
II.004. Армспорт	II.049. Панкратіон
II.005. Айкидо	II.050. Естетична гімнастика
II.006. Бодібілдинг	II.051. Черліденг
II.007. Боулінг	II.052. Боротьба на поясах
II.008. Більярдний спорт	II.053. Сквош
II.009. Боротьба самбо	II.054. Веслування на човнах «Дракон»
II.010. Воднолижний спорт	II.055. Богатирське багатоборство
II.011. Гирьовий спорт	II.056. Професійний бокс
II.012. Го	II.057. пляжний гандбол
II.013. Городковий спорт	II.058. Боротьба Кураш
II.014.	II.059. Французький бокс Сават
II.015. Джиу-джитсу	II.060. пляжний футбол
II.016. Кіокушин карате	II.061. Бойове самбо
II.017. Карате JKS	II.062. Боротьба на поясах Алиш
II.018.	II.063.
II.019. Кікбоксинг WAKO	II.064. Танцювальний спорт
II.020. Кікбоксинг WPKA	II.065. Вейкбординг
II.021. Козацький двобій	II.066. Спортинг
II.022. Пауерліфтинг	II.067. Міні-гольф
II.023. Пейнтбол	II.068.
II.024. Поліатлон	II.069. Український рукопаш «Спас»
II.025.	II.070. Стрільба з блочного лука
II.026. Рукопашний бій	II.071. Хортинг
II.027. Риболовний спорт	II.072. Аквабайк
II.028. Скелелазіння	II.073. Авіамоделльний спорт
II.029. Спортивна аеробіка	II.074. Автомобільний спорт
II.030. Спортивна акробатика	II.075. Автомобільний спорт
II.031. Спортивне орієнтування	II.076. Багатоборство тілоохоронців
II.032. Спортивні танці	II.077. Вертолітний спорт
II.033.	II.078. Військово-спортивні багатоборства
II.034. Спортивний туризм	II.079. Водно-моторний спорт
II.035. Спортивний бридж	II.080. Голубиний спорт
II.036.	II.081. Дельтапланерний спорт
II.037.	II.082.
II.038. Сумо	II.083. Літаковий спорт
II.039. Тайландський бокс Муей Тай	II.084. Морські багатоборства
II.040. Таеквондо (ITF)	II.085. Мотоциклетний спорт
II.041. Універсальний бій	II.086. Мотобол
II.042. Ушу	II.087. Парашутний спорт
II.043. Фітнес	II.088. Парапланерний спорт
II.044. Футзал	II.089. Планерний спорт
II.045. Шахи	

П.090. Повітроплавальний спорт	П.105. Годзю-рю карате
П.091. Пожежно-прикладний спорт	П.106. Фунакоші шотокан карате
П.092. Підводний спорт	П.107. Традиційне карате
П.093. Ракетомодельний спорт	П.108. Регбіліг
П.094. Радіоспорт	П.109. Кіокушинкай карате
П.095. Спорт із собаками	П.110. Стронгмен
П.096. Спорт надлегких літальних апаратів	П.111. Дартс
П.097. Судномодельний спорт	П.112. Роликовий спорт
П.098. Кунгфу	П.113. Кіокушинкайкан карате
П.099. Карате WKF	П.114. Кікбоксинг ВТКА
П.100. Флорбол	П.115. Змішані єдиноборства (ММА)
П.101. Косікі карате	П.116. Українська боротьба на поясах
П.102. Карате WKS	П.117. Шотакан карате-до С.К.І.Ф
П.103. Кікбоксинг WKA	П.118. Карате JKA WF
П.104. Комбат Дзю-Дзюцу	П.119. Петанк

Реєстр розміщується на офіційному веб-сайті Головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у молодіжній сфері, сфері фізичної культури і спорту.

Внесення змін до Реєстру здійснюється Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у молодіжній сфері, сфері фізичної культури і спорту на підставі письмового клопотання всеукраїнської громадської організації фізкультурно-спортивної спрямованості у таких випадках:

- при зміні назви виду спорту;
- відповідно до рішення Міжнародного олімпійського комітету про включення (виключення) виду спорту до (з) програми Олімпійських ігор;
- при об'єднанні видів спорту;
- при розділі видів спорту.

? КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

---

1. *Опишіть організаційну структуру управління неолімпійським спортом в Україні.*

2. *Охарактеризуйте основний виконавчий орган в організаційній структурі неолімпійського спорту в Україні.*

3. *Обґрунтуйте законодавчу базу, що визначає правові відносини в неолімпійському спорті.*

4. *Розкрийте основні завдання і напрями діяльності Департаменту фізичної культури і неолімпійських видів спорту Міністерства молоді та спорту України.*

5. *Розкрийте структуру Спортивного комітету України?*

7.6. Визнання неолімпійських видів спорту в Україні

---

6. Поясніть функції та напрямки діяльності СКУ.

7. Охарактеризуйте Єдиний календарний план фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України, співвідношення в ньому заходів з олімпійських і неолімпійських видів спорту.

8. Наведіть кваліфікаційні вимоги щодо надання спортивним федераціям України з неолімпійських видів спорту статусу НСФ?

9. Охарактеризуйте зміст Реєстру визнаних видів спорту в Україні.

10. Назвіть вимоги до визнання видів спорту в Україні.

11. Розкрийте переваги видів спорту, що визнані в Україні.

12. Наведіть критерії розподілу неолімпійських видів спорту за категоріями.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ

8.1. Класифікація проблем у неолімпійському спорті

Спорт як соціальне явище та соціокультурний феномен ХХІ ст. характеризується динамічним розвитком, видовищністю, популярністю серед широкого кола глядачів, спонсорів, медіаконгломератів, політиків тощо. Наймовірною популярністю олімпійського руху у світі (наприклад, глядацька аудиторія церемонії відкриття ХХХ Олімпійських ігор у Лондоні склала більше 4 млрд осіб), глобалізація, «інтернетизація» та інші соціальні процеси обумовили активний розвиток нових різноманітних видів спорту у світі.

Водночас із виникненням та стрімким поширенням нових видів спорту та форм рухові активності, розвитком «традиційних» неолімпійських видів спорту (ті, які мають давню історію), формуються об'єктивні та природні проблеми, що обумовлюють тенденції розвитку неолімпійського спорту як окремого соціального інституту. Систематизація та умовна класифікація існуючих проблем сучасного неолімпійського спорту сприятимуть їх подальшому глибокому науковому вивченню, аналізу та дозволять знайти адекватні, ефективні методи та засоби їх вирішення чи мінімізації (рис. 8.1).

Рисунок 8.1 – Основні проблеми розвитку неолімпійського спорту

Серед актуальних глобальних (характерних усьому світу) проблем розвитку неолімпійських видів спорту доречно виділити:

- *статусні* – термін «неолімпійський» не зовсім коректно відображає сутність зазначеного спортивного напрямку, не повністю розкриває характер взаємовідносин неолімпійського спорту з міжнародним олімпійським рухом. У назвах офіційних міжнародних спортивних організацій, що розвивають неолімпійський спорт (наприклад, IWGA), чи мають до нього певне відношення (наприклад, SportAccord), відсутній термін «неолімпійський». Схожу картину можна спостерігати і на національних рівнях. Так, в Україні організація, що сприяє розвитку видів спорту, які не включені до олімпійської програми, має назву Спілка громадських організацій «Спортивний комітет України».

Неолімпійський спорт представляє собою багаторівневу систему, де організуються та проводяться на високому рівні міжнародні змагання, розширюється організаційна структура, розвиваються та поширюються різноманітні види спорту, що не включені до програм Олімпійських ігор. Водночас саме термін «неолімпійський» документально на міжнародному рівні практично не зустрічається;

- *організаційні* – значна чисельність видів спорту, постійне виникнення нових форм рухової активності, їх подальше визнання як видів спорту, стрімка динамічність неолімпійського спортивного руху обумовлюють складні реалії організаційно-управлінської структури. В неолімпійському спорті, на відміну від олімпійського, відсутня єдина вертикаль керівництва.

IWGA виконує консолідуючу функцію, об'єднуючи міжнародні спортивні федерації з неолімпійських видів спорту, а також координує організацію та проведення Всесвітніх ігор. Водночас у багатьох країнах світу відсутні спортивні федерації та об'єднання з видів спорту, що представлені в програмі Всесвітніх ігор, при цьому має місце розвиток національно-популярних та традиційних для окремої країни чи регіону видів спорту;

- *політичні* – спорт є ефективною ареною реклами та піару, яку досить часто використовують політики з метою підвищення власного національного та міжнародного іміджу. Досягнення спортсменів ототожнюються з досягненнями держави, тому керівні структури країн світу прагнуть включити до програми Всесвітніх ігор та інших міжнародних комплексних змагань ті неолімпійські види спорту, що набули широкого розвитку в їх країнах, чи то взагалі мають національний характер. Яскравим

прикладом є Всесвітні інтелектуальні ігри SportAccord. У 2011–2014 рр. змагання проходили в Пекіні (Китай). Програма змагань включала традиційні та популярні для цієї країни види спорту – го і сянци;

• *економічні* – у сучасних умовах ринкових відносин якісна організація комплексних міжнародних спортивних змагань потребує значних фінансових інвестицій та дотацій. На сьогоднішній день, враховуючи відносну несталість та молодість неолімпійського спорту як окремого соціального інституту, IWGA та організаційним комітетам Всесвітніх ігор залучити спонсорів до співпраці набагато складніше, аніж МОК, що обумовлено незначною, порівняно з Олімпійськими іграми, популярністю Всесвітніх ігор. Враховуючи це, IWGA потребує значної підтримки від МОК, що впливає на залежність Всесвітніх ігор від міжнародного олімпійського руху;

• *морально-етичні* – прагнучи досягти високих спортивних результатів, спортсмени (їх тренери та оточення) нерідко забувають про основну з концептуальних ідей змагань – здобуття перемоги у чесній боротьбі. Основною, на разі, гострою та глобальною проблемою в неолімпійському спорті залишається проблема допінгу;

• *наукові* – неолімпійський спорт як цілісне соціальне явище набув широкої популярності відносно недавно, тому відсутність фундаментальних наукових досліджень та розробок у цьому напрямі є цілком логічною. Мають місце наукові доробки з проблем підготовки спортсменів в окремих видах спорту. Дослідження не є системними, тому існують значні перспективи для науковців у вивченні актуальних проблем розвитку неолімпійського спорту в майбутньому.

8.2. Організаційні та економічні аспекти розвитку неолімпійського спорту

Сучасний стан розвитку неолімпійського спорту у світі характеризується значною динамічністю, різким зростанням популярності Всесвітніх ігор, поширенням та пропагандою окремих видів спорту. Водночас залишаються певні недоліки та резерви, що гальмують популяризацію неолімпійських видів спорту.

Характерними організаційними та економічними аспектами функціонування неолімпійського спорту є такі:

- відсутність єдиної керівної структури;
- відсутність істотних джерел прибутків;
- значна чисельність видів спорту;
- стрімке збільшення міжнародних змагань;
- незначні масштаби телевізійних трансляцій;
- відсутність національних спортивних федерацій з неолімпійських видів спорту в окремих державах;
- проведення ігор з урахуванням екологічних проблем.

Однією з найслабших ланок неолімпійського спорту, безсумнівно, є його фінансова складова, проте це пояснюється значною групою об'єктивних чинників. У 90-х роках ХХ ст. учасники Всесвітніх ігор представляли не держави, а міжнародні спортивні федерації. Низька популярність змагань, нечіткі взаємовідносини спортивних організацій та державних організацій на національних рівнях не сприяли належному фінансуванню неолімпійських видів спорту.

На початку ХХІ ст. концепція розвитку неолімпійського спортивного руху зазнала кардинальних змін. Спортсмени почали представляти країни на Всесвітніх іграх, а під час церемоній нагородження здійнялися прапори країн-призерів, залунали національні гімни країн-переможниць. Відповідно з'явився неофіційний командний залік. Політика IWGA полягала у зближенні з НОКама країн-учасниць. Останні роки МОК здійснює підтримку НОК тих країн, які сприяють розвитку неолімпійських видів спорту.

Одним із основних джерел фінансування неолімпійського спорту є спонсорство. Так, Ігри 2005 р. у м. Дуйсбург (Німеччина) відбулись за підтримки преміум-спонсора DSG (Німеччина), 12 медіапартнерів, 24 спонсорів. Переважна більшість спонсорів – місцеві компанії. Складність залучення до спонсорської діяльності таких відомих міжнародних кооперацій, як «Coca-Cola», «Visa» тощо, які активно підтримують міжнародний олімпійський рух, обумовлена меншою популярністю Всесвітніх ігор (відповідно менша глядацька аудиторія), меншими витратами на організацію змагань, відсутністю висококваліфікованих маркетологів.

Істотно змінилась маркетингова політика та спонсорство на Іграх 2009 р. З метою залучення до спонсорства всесвітньо відомих компаній було розроблено рекламно-спонсорську програму, де були виділені категорії спонсорів з чіткими критеріями вимог та можливостей (табл. 8.1).

Таблиця 8.1

Категорії спонсорів на Всесвітніх іграх 2009 р. в м. Гаосюнь

Умови	Платиновий партнер (1,5 млн дол. США)	Золотий партнер (900 тис. дол. США)	Срібний партнер 300 тис. дол. США	Бронзовий партнер 150 тис. дол.
Маркетингові права	Використання назви «Всесвітні ігри» та відповідної спонсорської категорії («Платиновий партнер» та «Золотий партнер») у рекламних цілях Проведення рекламних акцій відповідно до категорії Розміщення торгівельних та виставкових місць на всіх об'єктах Ігор		Використання назви «Всесвітні ігри» та відповідної спонсорської категорії («Срібний партнер» та «Бронзовий партнер») у рекламних цілях	
Рекламні права	Розміщення імені спонсора на плакатах, квитках, брошурах тощо Розміщення імені спонсора на сайтах Ігор, прес-центрі, акредитаційному центрі, номерах спортсменів тощо			Обмежені права на рекламу, участь у церемоніях, перебування на Всесвітніх іграх
Участь у церемоніях нагородження	Нагородження спортсменів у обраних за категорією «Платиновий партнер» видах спорту	Нагородження спортсменів у видах спорту, обраних організаціями	Нагородження спортсменів в одному виді спорту	
Умови перебування на Іграх для спонсорів	VIP-квитки на церемонії та змаганнях Запрошення на заходи, VIP-умови транспортування, харчування			

Запропонована маркетингова програма сприяла певним позитивним змінам у співпраці IWGA з відомими міжнародними компаніями. Зокрема організаторам Ігор у м. Гаосюнь вдалося заключити спонсорський контракт із всесвітньо відомим брендом «Coca Cola». Одним із спонсорів Всесвітніх ігор-2013 року була компанія «Tissot».

Сьогодні інтенсивно зростає конкуренція за право проведення Всесвітніх ігор, що пояснюється не лише комерційною привабливістю змагань, а й потенційним зростанням економічної галузі держави за рахунок таких факторів:

- збільшення відвідуваності регіону;
- підвищення зайнятості населення;
- популяризації міста та держави у світі;
- розвитку туризму та збільшення туристичного періоду;
- розвитку інфраструктури міста;
- інвестицій.

Одним з найбільш важливих джерел фінансування сучасного спорту є телебачення. Трансляції Всесвітніх ігор є менш масштабними, ніж Олімпійських ігор. Всесвітні ігри 2009 р. транслювали 20 телевізійних компаній світу. Загальний обсяг глядацької аудиторії, за даними організаторів змагань, склав на Іграх у м. Гаосюн 5 млн осіб (для порівняння, церемонію відкриття Олімпійських ігор в Лондоні переглянули більше 4 млрд глядачів).

Ігри 2013 р. в Калі транслювали 26 телевізійних компаній, що свідчить про певне зростання інтересу медіа до Всесвітніх ігор та неолімпійського спорту в цілому.

Враховуючи, що значна чисельність неолімпійських видів спорту є не лише непопулярними, а й невідомими, SportAccord ініціював використання сучасних технологій з метою популяризації цих видів спорту. На сайті Youtube був створений однойменний канал «SportAccord», де неолімпійські федерації мають змогу розмістити відеоматеріали про свій вид чи види спорту з метою їх популяризації.

Досить гостро стоїть питання фінансування неолімпійського спорту у різних країнах світу. Оскільки стратегічно важливими для кожної держави на разі залишаються Олімпійські ігри, фінансування неолімпійського спорту здійснюється за залишковим принципом.

Тривалий час спортсмени України виїжджали на міжнародні змагання (у тому числі на Всесвітні ігри) за власний рахунок, переможці та призери змагань не отримували від держави грошових нагород. Останніми роками ситуація дещо змінилась на краще, що обумовлено досить різким збільшенням популярності Всесвітніх ігор та високими результатами наших спортсменів. Так, за перемогу на Всесвітніх іграх 2009 р. українські спортсмени отримували винагороду у розмірі 20 тис. дол. США, за срібло та бронзу – 15 та 10 тис. дол. відповідно (для порівняння, олімпійці на Іграх 2008 р. отримували 100, 75 та 50 тис. дол. США відповідно за золоту, срібну та бронзову нагороди).

8.3. Допінг як проблема та методи боротьби з ним

Інтенсивний розвиток спорту високих досягнень, його комерціалізація, політична значущість стали основними причинами, які спонукають спортсменів застосовувати допінг під час підготовки та участі у спортивних змаганнях, що суттєво впливає на рівень спортивних результатів.

Одним з найефективніших способів боротьби з допінгом є популяризація «чистого спорту» та освітні програми. Необхідно вчасно та оперативно інформувати спортсменів, їх тренерів та лікарів про небезпеку вживання допінгу та про можливі санкції.

Проблема допінгу, як і в олімпійському русі, є однією з актуальних і в неолімпійському спорті. З метою розвитку спорту без допінгу, зберігаючи та розвиваючи ідеї «Fair Play», спортивні федерації з неолімпійських видів спорту міжнародного та національного рівнів ведуть активну боротьбу з цим явищем під керівництвом незалежного WADA, що було створено за ініціативи МОК 10 листопада 1999 р. у м. Лозанна (Швейцарія).

Мета і завдання WADA – сприяти встановленню вільної від допінгу культури у спорті, підтримка, координація та моніторинг на міжнародній основі всебічної боротьби з допінгом.

З 2001 р. штаб-квартира WADA розташована в м. Монреаль (Канада), регіональні представництва – у Лозанні (Європа), Кейптауні (Африка), Токіо (Азія і Океанія), Монтевідео (Південна Америка).

Основним документом, де викладено основні шляхи боротьби з допінгом, є Всесвітній антидопінговий кодекс (20 лютого 2003 р.). Відповідно до Кодексу допінг визначається як одна або декілька спроб порушення правила, що забороняє застосування допінгу.

До таких порушень можна віднести:

- ✓ присутність заборонених речовин, їх метаболітів або слідів їх використання в організмі спортсмена;
- ✓ застосування або спроба застосування забороненої речовини або забороненого методу;
- ✓ відмова без всіляких причин надати зразки біопроб після повідомлення, зробленого відповідно до антидопінгових правил, або ухиляння від пред'явлення зразків біопроб;
- ✓ порушення передбачених вимог, що стосуються присутності спортсмена на тестуванні, що проводиться поза змаганнями,

включаючи ненадання інформації про місцезнаходження спортсмена та пропуск тестів, що проводяться на підставі затверджених правил;

✓ підробка або спроба підробити будь-яку частину допінг-проби;

✓ зберігання заборонених речовин і методів;

✓ торгівля будь-якими забороненими речовинами або забороненими методами;

✓ передача або спроба передачі забороненої речовини або забороненого методу спортсмену, допомога, сприяння, заохочення або будь-яка інша спроба або порушення антидопінгових правил.

Основним завданням Кодексу та Всесвітньої антидопінгової програми є захист фундаментального права спортсменів на участь у змаганнях, вільних від допінгу, шляхом пропагування здоров'я, справедливості і рівності для всіх спортсменів, а також створення погоджених, скоординованих та ефективних антидопінгових програм на міжнародному та національному рівнях.

Агентство WADA пропонує таку класифікацію заборонених препаратів і методів:

I. Заборонені класи препаратів: стимулятори; наркотики; анаболічні стероїди; діуретики; пептидні та глікопротеїнові гормони та аналоги.

II. Заборонені методи: кров'яний допінг; фармакологічна, хімічна та фізична маніпуляції.

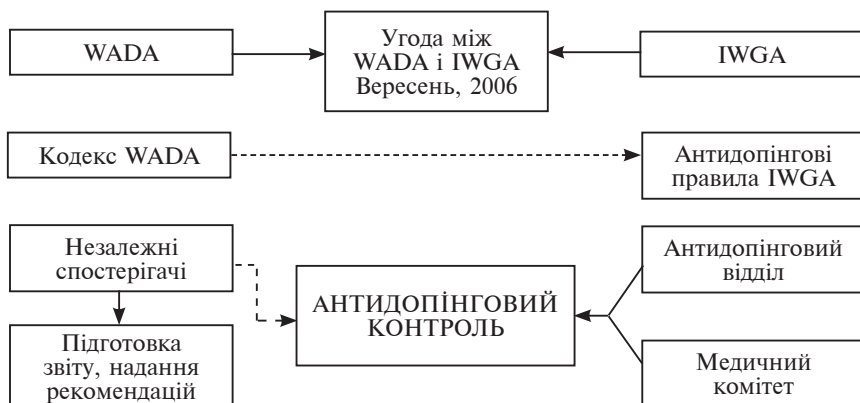
III. Класи лікарських засобів, що підлягають деяким обмеженням: алкоголь; марихуана; засоби локальної анестезії; кортикостероїди; бета-блокатори.

Усі препарати, що належать до заборонених класів, використовувати не можна, навіть якщо вони не зазначені у наведених прикладах. З цієї причини запроваджується термін «і споріднені препарати» (лікарські засоби, що відносяться до третього класу через їх фармакологічну дію та/або хімічну структуру).

Відповідно до угоди між WADA та IWGA (вересень, 2006 р.) антидопінговий контроль на Всесвітніх іграх здійснюється антидопінговим відділом та медичним комітетом IWGA. З метою підвищення якості проведення допінг-контролю на Іграх перебувають спостерігачі з WADA, які по закінченню Ігор надають IWGA відповідні зауваження та рекомендації (рис. 8.2).

Результатом антидопінгового контролю на Всесвітніх іграх 2009 р. у м. Гаосюн стало виключення з програми змагань бо-

Розділ 8. Актуальні проблеми розвитку неолімпійського спорту

Рисунок 8.2 – Процедура антидопінгового контролю на Всесвітніх іграх

дибілдингу, оскільки з 19 проб, що були взяті у спортсменів, 5 виявились позитивними (табл. 8.2).

Спортсмени, чії допінг-проби дали позитивний результат, були дискваліфіковані та позбавлені можливості брати участь в офіційних змаганнях на певний період часу відповідно до вимог Всесвітнього антидопінгового кодексу.

В Україні боротьба з допінгом у спорті відбувається під керівництвом Національного антидопінгового центру України

Таблиця 8.2

Результати антидопінгового контролю на Всесвітніх іграх 2009 р. (на прикладі деяких видів спорту)

Вид спорту (представлено 9 з 38)	Кількість проб			% позитивних проб від загальної кількості
	загальна	позитив- них	негатив- них	
Бодибілдинг	19	5	14	26
Спортивні танці	9	0	9	0
Плавання в ластах	9	0	9	0
Спортивна акробатика	12	0	12	0
Корфбол	13	0	13	0
Пауерліфтинг	24	0	24	0
Регбі	14	0	14	0
Сумо	8	1	7	14
Усього проб:	291	6	285	2

(НАДЦУ), який має необхідні повноваження та відповідальний за такі дії:

- планування, координацію, впровадження, моніторинг та пропаганду допінг-контролю;
- співпрацю з іншими відповідними національними організаціями та іншими антидопінговими організаціями;
- сприяння антидопінговим дослідженням;
- моніторинг та керування інформацією про допінг-контроль та впровадження освітніх програм.

НАДЦУ є окремою організацією, що не залежить від дисциплінарних органів спортивних федерацій, Міжнародного спортивного арбітражного суду.

8.4. Сучасні тенденції розвитку неолімпійського спорту у світі

Аналіз актуальних проблем розвитку неолімпійського спорту у світі, вивчення організаційних, економічних засад функціонування неолімпійських видів спорту, проведення Всесвітніх ігор, дозволяють виділити такі характерні тенденції розвитку сучасного неолімпійського спорту:

- широкий розвиток та поширення неолімпійського спорту у світі;
- організація міжнародних комплексних змагань з груп видів спорту;
- економічність організації та проведення змагань різного рівня;
- налагодження відносин організацій, що керують розвитком неолімпійського спорту, з МОК та іншими міжнародними організаціями;
- наукове забезпечення розвитку неолімпійського спорту шляхом проведення наукових конференцій, семінарів, форумів для функціонерів, тренерів, спортсменів, суддів тощо;
- пропаганда неолімпійського спорту засобами масової інформації (телебачення, Інтернет, періодичні видання тощо);
- підвищення ролі SportAccord в неолімпійському спорті;
- розвиток дитячо-юнацького неолімпійського спорту;
- розвиток неолімпійських видів спорту серед осіб з обмеженими можливостями.

? КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

- 1. Визначте класифікацію проблем у неолімпійському спорті.*
- 2. Розкрийте економічні засади розвитку неолімпійського спорту у світі та Україні.*
- 3. Визначте економічні засади проведення Всесвітніх ігор.*
- 4. Розкрийте роль ЗМІ у розвитку та популяризації неолімпійського спорту.*
- 5. Розкрийте проблему допінгу та визначити шляхи боротьби з ним у неолімпійському спорті.*
- 6. Дайте характеристику WADA та напрями його діяльності.*
- 7. Визначте процедуру проведення допінг-контролю на Всесвітніх іграх.*
- 8. Розкрийте тенденції розвитку сучасного неолімпійського спорту.*

ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ

Вид спорту (відповідно до Закону «Про фізичну культуру і спорт» від 17.11.2009 № 1724-VI) – різновид змагальної діяльності у спорті, що здійснюється з дотриманням визначених правил.

Всесвітні артистичні ігри SportAccord (SportAccord World Artistic Games) – міжнародні комплексні змагання, до програми яких входять види спорту (дисципліни), що вимагають прояву естетики та координації рухів, пластики та хореографії; проводяться під патронатом SportAccord.

Всесвітні ігри (World Games) – міжнародні комплексні змагання з неолімпійських видів спорту (дисциплін); проводяться Міжнародною асоціацією Всесвітніх ігор раз на чотири роки, починаючи з 1981 р.

Всесвітні ігри єдиноборств SportAccord (SportAccord World Combat Games) – міжнародні комплексні змагання, у програму яких входять єдиноборства і спортивні бойові мистецтва; проводяться під патронатом SportAccord, починаючи з 2010 р.

Всесвітні інтелектуальні ігри (World Mind Sports Games, WMSG) – міжнародні комплексні змагання з інтелектуальних видів спорту; проводяться Міжнародною асоціацією інтелектуального спорту раз на чотири роки, починаючи з 2008 р.

Всесвітні інтелектуальні ігри SportAccord (SportAccord World Mind Games) – міжнародні комплексні змагання з інтелектуальних видів спорту; проводяться щорічно під патронатом SportAccord, починаючи з 2011 р.

Всесвітні пляжні ігри SportAccord (SportAccord World Beach Games) – міжнародні комплексні змагання, до програми яких входять пляжні та водні види спорту; проводяться під патронатом SportAccord.

Громадська організація фізкультурно-спортивної спрямованості (відповідно до Закону «Про фізичну культуру і спорт» від

17.11.2009) – об'єднання громадян, що створюється з метою задоволення потреб його членів у сфері фізичної культури і спорту.

Єдиний календарний план фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України – документ, в якому на конкретний рік визначено організаційні та фінансові питання щодо забезпечення проведення відповідних заходів та який затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту у встановленому ним порядку.

Конституція Міжнародної асоціації Всесвітніх ігор (Constitution of the International World Games Association) – нормативний документ, що визначає (разом з постановами та іншими документами керівних органів) фундаментальні принципи, функції, роль, напрями діяльності та процедури IWGA.

Країна (відповідно до статуту SportAccord) – незалежна держава, визнана міжнародним співтовариством, у якій існує національний олімпійський комітет, визнаний МОК.

Міжнародна асоціація «Спорт для всіх» (The Association For International Sport for All, TAFISA) – провідна організація у світовому русі масового спорту, що створена у 1991 р. та діяльність якої спрямована на заохочення рухової активності заради здоров'я, радості, соціальної взаємодії, інтеграції та спілкування людей в усьому світі шляхом розвитку традиційних видів рухової активності та екстремальних видів спорту.

Міжнародна асоціація Всесвітніх ігор (World Games Association, IWGA) – неурядова, некомерційна структура, що заснована у 1981 р. для організації відповідних змагань.

Міжнародна асоціація інтелектуального спорту (International Mind Sports Association, IMSA) – неурядове, некомерційне об'єднання міжнародних спортивних федерацій, засноване у 2005 р. з метою розвитку інтелектуальних видів спорту та проведення Всесвітніх інтелектуальних ігор.

Міжнародне спортивне об'єднання – неурядова структура, до якої входять національні спортивні федерації та інші організації, що представляють добровільну спілку осіб, які займаються спортом, фізичним вихованням, педагогічною й олімпійською освітою для задоволення своїх потреб, захисту прав та інтересів на основі статутних документів.

Національна спортивна федерація (відповідно до статуту SportAccord) – організація, що представляє один або декілька видів спорту в країні та визнана НОК і/або найвищою спортивною владою цієї держави.

Неолімпійські види спорту (відповідно до Закону «Про фізичну культуру і спорт» від 17.11.2009) – види спорту, що не включені до програми Олімпійських ігор.

Неолімпійський спорт (відповідно до Закону «Про фізичну культуру і спорт» від 17.11.2009) – напрям спорту, пов'язаний з організацією та проведенням спортивних змагань з неолімпійських видів спорту та підготовкою спортсменів до цих змагань.

Правила Всесвітніх ігор – документ, що регламентує всі аспекти їх організації та проведення, визначає роль і обов'язки IWGA, міста-організатора, їхнє співробітництво щодо підготовки Всесвітніх ігор.

Спорт (відповідно до Закону «Про фізичну культуру і спорт» від 17.11.2009) – діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на виявлення та уніфіковане порівняння досягнень людей у фізичній, інтелектуальній та іншій підготовленостях шляхом проведення спортивних змагань та відповідної підготовки до них.

Спортивна діяльність (відповідно до Закону «Про фізичну культуру і спорт» від 17.11.2009) – заходи, що здійснюються суб'єктами сфери фізичної культури і спорту для розвитку спорту.

Спортсмен (відповідно до Закону «Про фізичну культуру і спорт» від 17.11.2009) – фізична особа, яка систематично займається певним видом (видами) спорту та бере участь у спортивних змаганнях.

SportAccord (SportAccord International federation union; Міжнародний союз федерацій) – всесвітня організація, що поєднує міжнародні федерації з олімпійських і неолімпійських видів спорту та спортивні організації, які розвивають певний напрямок спорту (наприклад, Міжнародний паралімпійський комітет, Міжнародна асоціація Всесвітніх ігор тощо).

ДОДАТКИ

Додаток А

Неофіційний командний залік I Всесвітніх інтелектуальних ігор 2008 р.
(за кількістю золотих медалей)

Місце	Країна	Медалі			Загалом
		золоті	срібні	бронзові	
1	КНР	12	8	6	26
2	Російська Федерація	4	1	3	8
3	Україна	2	4	3	9
4	Республіка Корея	2	4	3	9
5	Норвегія	2	1	3	6
6	Туреччина	2	0	0	2
7	Англія	1	2	0	3
8	Болгарія	1	1	0	2
9	Франція	1	1	0	2
10	Латвія	1	0	2	3
11	США	1	0	2	3
12-17	Угорщина	1	0	0	1
12-17	Данія	1	0	0	1
12-17	Італія	1	0	0	1
12-17	КНДР	1	0	0	1
12-17	Швеція	1	0	0	1
12-17	Еквадор	1	0	0	1
18	В'єтнам	0	2	3	5
19-20	Молдова	0	2	1	3
19-20	Польща	0	2	1	3
21-27	Австралія	0	1	0	1
21-27	Барбадос	0	1	0	1
21-27	Ізраїль	0	1	0	1
21-27	Індія	0	1	0	1

Продовження додатка А

Місце	Країна	Медалі			Загалом
		золоті	срібні	бронзові	
21-27	Нідерланди	0	1	0	1
21-27	Румунія	0	1	0	1
21-27	Китайський Тайбей	0	1	0	1
28-30	Гонконг	0	0	2	2
28-30	Іран	0	0	2	2
38-30	Японія	0	0	2	2
31-33	Греція	0	0	1	1
31-33	Малайзія	0	0	1	1
31-33	Сінгапур	0	0	1	1
	У с ь о г о:	35	35	35	105

Додаток Б

Неофіційний командний залік I Всесвітніх інтелектуальних ігор SportAccord 2011 р. (за кількістю золотих медалей)

Місце	Країна	Медалі			Загалом
		золоті	срібні	бронзові	
1	КНР	8	2	1	11
2	США	4	1	4	9
3	Російська Федерація	3	2	1	6
4	Франція	1	1	1	3
5	Нідерланди	1	0	1	2
6-7	Угорщина	1	0	0	1
6-7	Республіка Білорусь	1	0	0	1
8-10	Велика Британія	0	2	0	2
8-10	Латвія	0	2	0	2
8-10	Республіка Корея	0	2	0	2
11-12	Україна	0	1	2	3
11-12	Азербайджан	0	1	2	3
13	Норвегія	0	1	1	2
14-17	Литва	0	1	0	1
14-17	Болгарія	0	1	0	1
14-17	В'єтнам	0	1	0	1
17	Гонконг	0	1	0	1

Додатки*Продовження додатка Б*

Місце	Країна	Медалі			Загалом
		золоті	срібні	бронзові	
18-22	Японія	0	0	2	2
18-22	Австралія	0	0	1	1
18-22	Словенія	0	0	1	1
18-22	Сінгапур	0	0	1	1
18-22	Грузія	0	0	1	1
	У с ь о г о:	19	19	19	57

*Додаток В***Неофіційний командний залік II Всесвітніх інтелектуальних ігор SportAccord 2012 р. (за кількістю золотих медалей)**

Місце	Країна	Медалі			Загалом
		золоті	срібні	бронзові	
1	КНР	6	6	0	12
2	Росія	6	1	2	9
3	Нідерланди	3	1	0	4
4-5	Франція	2	1	1	4
4-5	Корея	2	1	1	4
6	Україна	1	1	1	3
7	Вірменія	1	0	0	1
8	США	0	5	3	8
9	В'єтнам	0	2	0	2
10	Швеція	0	1	1	2
11	Латвія	0	1	0	1
12-13	Литва	0	1	0	1
12-13	Словенія	0	1	0	1
14-16	Азербайджан	0	0	2	2
14-16	Велика Британія	0	0	2	2
14-16	Німеччина	0	0	2	2
17-21	Гонконг	0	0	1	1
17-21	Індія	0	0	1	1
17-21	Японія	0	0	1	1
17-21	Польща	0	0	1	1
17-21	Китайський Тайбей	0	0	1	1
	У с ь о г о:	21	22	20	63

Неофіційний командний залік III Всесвітніх інтелектуальних ігор SportAccord 2013 р. (за кількістю золотих медалей)

Місце	Країна	Медалі			Всього
		золоті	срібні	бронзові	
1	КНР	9	7	5	21
2	Російська Федерація	6	3	5	14
3	Монако	2	1		3
4	Латвія	1	2	1	4
5	Польща	1	1	1	3
6	Республіка Корея	1		2	3
6	США	1		2	3
8	Україна	1		1	
9	Кот-д'Івуар	1			1
10	Англія		2		2
11	Тайбей		1	1	2
12-17	Вірменія		1		1
12-17	Азербайджан		1		1
12-17	Республіка Білорусь		1		1
12-17	Угорщина		1		1
12-17	Нідерланди		1		1
12-17	В'єтнам		1		1
18-22	Камерун			1	1
18-22	Франція			1	1
18-22	Ізраїль			1	1
18-22	Макао (КНР)			1	1
18-22	Словенія			1	1
	У с ь о г о:	23	23	23	69

Неофіційний командний залік I Всесвітніх ігор єдиноборств SportAccord 2010 р. (за кількістю золотих медалей)

Місце	Країна	Медалі			Загалом
		золоті	срібні	бронзові	
1	Російська Федерація	18	11	10	39
2	КНР	15	3	13	31
3	Україна	7	5	11	23

Місце	Країна	Медалі			Загалом
		золоті	срібні	бронзові	
4	Франція	7	5	7	19
5	Італія	7	1	5	13
6	Японія	6	12	7	25
7	Таїланд	4	3	2	9
8	Іспанія	4	2	2	8
9	Іран	3	4	2	9
10	Польща	3	2	10	15
11	Німеччина	3	2	3	8
12	Канада	3	1	3	7
13	Азербайджан	3	0	1	4
14	Туреччина	2	5	2	9
15	Норвегія	2	4	2	8
16-17	Хорватія	2	2	1	5
16-17	Нідерланди	2	2	1	5
18	Південна Корея	2	1	5	8
19	Румунія	2	1	3	6
20	Узбекистан	2	1	0	3
21	Єгипет	2	0	5	7
22	Макао	2	0	1	3
23	Угорщина	1	3	3	7
23	Казахстан	1	3	3	7
25-26	Болгарія	1	3	0	4
25-26	Велика Британія	1	3	0	4
27	Гонконг	1	2	0	3
28-29	Республіка Білорусь	1	1	2	4
28-29	Китайський Тайбей	1	1	2	4
30-31	Ірландія	1	1	1	3
30-31	Киргизія	1	1	1	3
32	Латвія	1	1	0	2
33-35	Фінляндія	1	0	2	3
33-35	Індонезія	1	0	2	3
33-35	Молдова	1	0	2	3

Продовження додатка Д

Місце	Країна	Медалі			Загалом
		золоті	срібні	бронзові	
36-38	Чеська Республіка	1	0	1	2
36-38	Перу	1	0	1	2
36-38	Туніс	1	0	1	2
39	Пакистан	1	0	0	1
40	США	0	4	3	7
41	Греція	0	4	0	4
42	Австрія	0	3	1	4
43	Литва	0	2	3	5
44	Малайзія	0	2	3	5
45	Швейцарія	0	2	1	3
46-48	Алжир	0	1	3	4
46-48	Австралія	0	1	3	4
46-48	Марокко	0	1	3	4
49	Таджикистан	0	1	2	3
50-57	Бразилія	0	1	1	2
50-57	Домініканська республіка	0	1	1	2
50-57	Йорданія	0	1	1	2
50-57	Мексика	0	1	1	2
50-57	Монголія	0	1	1	2
50-57	Сербія	0	1	1	2
50-57	Швеція	0	1	1	2
50-57	Уельс	0	1	1	2
58-60	Колумбія	0	1	0	1
58-60	Данія	0	1	0	1
58-60	Ізраїль	0	1	0	1
61-65	Словенія	0	0	3	3
62-65	Аргентина	0	0	1	1
62-65	Македонія	0	0	1	1
62-65	Сенегал	0	0	1	1
62-65	Сінгапур	0	0	1	1
У с ь о г о:		118	118	154	396

**Неофіційний командний залік II Всесвітніх ігор єдиноборств SportAccord
2013 р. (за кількістю золотих медалей)**

Місце	Країна	Медалі			Загалом
		золоті	срібні	бронзові	
1	Російська Федерація	47	20	26	93
2	Франція	12	8	9	29
3	Японія	11	5	4	20
4	Іран	6	4	7	17
5	КНР	5	6	6	17
6	Україна	4	16	14	34
7	Італія	3	10	4	17
8	Угорщина	3	4	1	8
9	Республіка Корея	3	2	5	10
10	Таїланд	3	2	2	7
11	Азербайджан	3	1	2	6
12	Польща	2	1	8	11
13	Єгипет	2	1	4	7
14-15	Хорватія	2	1	2	5
14-15	Велика Британія	2	1	2	5
16	Ірландія	2	1	1	4
17	Мексика	2	0	1	3
18	Норвегія	2	0	0	2
19	США	1	4	10	15
20	Румунія	1	3	5	9
21	Німеччина	1	3	3	7
22	Монголія	1	3	2	6
23	Туреччина	1	2	7	10
24	Бразилія	1	2	6	9
25	Сербія	1	2	4	7
26-27	Республіка Білорусь	1	2	3	6
26-27	Швеція	1	2	3	6
28-29	Ізраїль	1	1	2	4
28-29	Узбекистан	1	1	2	4
30-31	Австрія	1	1	0	2
30-31	Естонія	1	1	0	2
32-33	Киргизстан	1	0	5	6
32-33	Венесуела	1	0	5	6
34	Нідерланди	1	0	2	3
35-36	Бельгія	1	0	1	2

Місце	Країна	Медалі			Загалом
		золоті	срібні	бронзові	
35-36	Литва	1	0	1	2
37-39	Боснія і Герцеговина	1	0	0	1
37-39	Індонезія	1	0	0	1
37-39	Перу	0	0	0	1
40-41	Іспанія	0	3	0	3
40-41	WLD *	0	3	0	3
42	Болгарія	0	2	5	7
43	Канада	0	2	4	6
44	Конго	0	2	0	2
45	Гонконг, Китай	0	1	5	6
46-50	Австралія	0	1	2	3
46-50	Колумбія	0	1	2	3
46-50	Йорданія	0	1	2	3
46-50	Марокко	0	1	2	3
46-50	Словенія	0	1	2	3
51-52	Малайзія	0	1	1	2
51-53	Молдова	0	1	1	2
51-53	В'єтнам	0	1	1	2
54-57	Вірменія	0	1	0	1
54-57	Данія	0	1	0	1
54-57	Латвія	0	1	0	1
54-57	Швейцарія	0	1	0	1
58-59	Фінляндія	0	0	3	3
58-59	Південна Африка	0	0	3	3
60	Казахстан	0	0	2	2
61-69	Алжир	0	0	1	1
61-69	Аргентина	0	0	1	1
61-69	Куба	0	0	1	1
61-69	Грузія	0	0	1	1
61-69	Греція	0	0	1	1
61-69	Нова Зеландія	0	0	1	1
61-69	Сінгапур	0	0	1	1
61-69	Китайський Тайбей	0	0	1	1
61-69	Туніс	0	0	1	1
	У с ь о г о:	135	135	203	473

* Збірна команда світу.

Розподіл неолімпійських видів спорту за категоріями на 2011–2013 рр. згідно з наказом Міністерства України у справах сім’ї, молоді та спорту «Про категорійність неолімпійських видів спорту на 2011–2013 роки» (від 13.07.2011 № 2094)

До першої категорії включаються види спорту, що входять до програм Всесвітніх ігор з неолімпійських видів спорту та Всесвітньої шахової Олімпіади, що визнані МОК та SportAccord, у ході проведення останніх змагань, в яких спортсмени брали участь.

До другої категорії включаються види спорту, що входять до програми Всесвітніх інтелектуальних ігор, Всесвітніх ігор з єдиноборств, що визнані МОК та SportAccord, у ході проведення останніх змагань, в яких спортсмени брали участь, а також види спорту, в яких у ході проведення чемпіонатів світу серед дорослих беруть участь спортсмени не менш 40 країн світу.

Перша категорія	Друга категорія
<ol style="list-style-type: none"> 1. Бодибілдинг 2. Воднолижний спорт 3. Джиу-джитсу 4. Пауерліфтинг 5. Підводний спорт (плавання в ластах) 6. Перетягування каната 7. пляжний гандбол 8. Парашутний спорт 9. Спортивне орієнтування 10. Сумо 11. Спортивна акробатика 12. Скелелазіння 13. Танцювальний спорт 14. Шахи 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Акробатичний рок-н-рол 2. Армспорт 3. Боулінг 4. Більярдний спорт 5. Боротьба самбо 6. Боротьба на поясах Алиш 7. Кікбоксинг 8. Карате 9. Мотоциклетний спорт 10. Панкратіон 11. Таеквондо (ITF) 12. Таїландський бокс Муей Тай 13. Ушу 14. Черліденг 15. Шашки
<i>Третя категорія</i>	
Неолімпійські види спорту, що не увійшли до першої та другої категорій	

Кількість змагань з неолімпійських видів спорту в Україні (за 2012 р.)

№ з/п	Вид спорту	Кількість заходів
1	Айкідо	6
2	Аквабайк	7
3	Альпінізм	11
4	Армспорт	14
5	Багатоборство тілоохоронців	6
6	Більярдний спорт	114

№ з/п	Вид спорту	Кількість заходів
7	Богатирське багатоборство	15
8	Бодибілдінг	14
9	Бойове самбо	12
10	Бокс тайландський Муей Тай	18
11	Боротьба Кураш	10
12	Боротьба на поясах	33
13	Боротьба на поясах Алиш	21
14	Боротьба самбо	39
15	Боулінг	25
16	Бридж спортивний	6
17	Вейкбордінг	26
18	Веслування на човнах «Дракон»	8
19	Військово-спортивне багатоборство	9
20	Воднолижний спорт	3
21	Гандбол пляжний	18
22	Гирьовий спорт	30
23	Го	29
24	Голубиний спорт	7
25	Гольф	10
26	Городковий спорт	18
27	Джиу-джитсу	22
28	Естетична гімнастика	20
29	Карате (версія кіокушин)	18
30	Карате JKS	22
31	Кікбоксинг WAKO	18
32	Кікбоксинг WPKA	19
33	Козацький двобій	3
34	Міні-гольф	5
35	Мотобол	11
36	Мотоциклетний спорт	214
37	Панкратіон	16
38	Парашутний спорт	33
39	Пауерліфтинг	36
40	Пейнтбол	15
41	Перетягування каната	11
42	Підводний спорт	26

№ з/п	Вид спорту	Кількість заходів
43	Пожежно-прикладний спорт	15
44	Поліатлон	9
45	Професійний бокс	1
46	Радіоспорт	26
47	Регбі	133
48	Риболовний спорт	35
49	Рок-н-рол акробатичний	16
50	Рукопашний бій	16
51	Сквош	9
52	Скелелазіння	55
51	Спорт з собаками	16
52	Спортивна аеробіка	19
53	Спортивна акробатика	27
54	Спортивне орієнтування	93
55	Спортивний туризм	29
56	Спортивні танці	56
57	Спортинг	21
58	Стрільба з блочного лука	21
59	Стрітбол	13
60	Сумо	28
61	Таеквондо (ІТФ)	9
62	Танцювальний спорт	38
63	Український рукопаш «Спас»	10
64	Універсальний бій	20
65	Ушу	23
66	Фітнес	7
67	Французький бокс Сават	10
68	Фрі-файт	13
69	Футбол американський	8
70	Футбол пляжний	18
71	Футзал	61
72	Хортинг	14
73	Черліденг	20
74	Шахи	81
75	Шашки	51
У с ь о г о:		2019

Спортивно-технічні і прикладні види спорту

№ з/п	Вид спорту	Кількість заходів
1	Авіамоделльний спорт	82
2	Автомобільний спорт	68
3	Автомодельний спорт	46
4	Вертолітний спорт	8
5	Водно-моторний спорт	27
6	Дельтапланерний спорт	11
7	Картинг	22
8	Літаковий спорт	3
9	Морські багатоборства та веслування на ялах	15
10	Планерний спорт	6
11	Повітроплавальний спорт	12
12	Ракетомодельний спорт	8
13	Спорт надлегких летальних апаратів	5
14	Судномодельний спорт	40
У с ь о г о:		353
Усього змагань:		2372

Додаток I

Федерації з неолімпійських видів спорту, які співпрацюють зі Спортивним комітетом України (станом на 2015 р.)

1. Асоціація джиу-джитсу України
2. Федерація панкратіону України
3. Всеукраїнська федерація спортивного (десятикегельного) боулінгу
4. Українська асоціація карате
5. Українська федерація вейкбордингу і воднолижного спорту
6. Всеукраїнська федерація фрі-файту і контактних єдиноборств
7. Федерація шахів України
8. Асоціація міні-футболу (футзалу) України
9. Федерація ушу/гунфу і цигун України
10. Автомобільна федерація України
11. Всеукраїнська федерація черліденгу груп підтримки спортивних команд
12. Асоціація пляжного гандболу України
13. Всеукраїнська федерація поясних видів боротьби
14. Федерація пауерліфтингу України
15. Федерація танцювального спорту
16. Федерація городкового спорту
17. Українська федерація ушу

18. Федерація спортивного більярду
19. Асоціація спортивного танцю України
20. Українська федерація тайландського боксу Муей Тай
21. Федерація кікбоксингу України «ВАКО»
22. Федерація мотоциклетного спорту України
23. Федерація парашутного спорту України
24. Федерація спортивного орієнтування України
25. Федерація самбо України
26. Федерація альпінізму і скелелазіння України
27. Федерація кіокушин карате України
28. Національна ліга професійного боксу України
29. Федерація воднолижного спорту України
30. Українська федерація армспорту
31. Федерація пейнтболу України
32. Федерація України зі спортивної аеробіки та фітнесу
33. Федерація сумо України
34. Українська федерація гімнастики (спортивна акробатика)
35. Федерація спортивного туризму України
36. Федерація сквошу України
37. Українська федерація карате
38. Федерація тасквондо ІТФ України
39. Федерація бодибілдінгу України

Реєстр визнаних олімпійських та адаптивних видів спорту в Україні (Перелік зі змінами, внесеними згідно з наказом від 05.08.2013)	
I. Олімпійські види спорту	III. Види спорту інвалідів
I.001. Бадмінтон	III.001. Армспорт
I.002. Баскетбол	III.002. Бадмінтон
I.003. Бейсбол	III.003. Баскетбол
I.004. Бокс	III.004. Баскетбол на візках
I.005. Боротьба вільна	III.005. Боротьба греко-римська
I.006. Боротьба греко-римська	III.006. Боротьба вільна
I.007. Важка атлетика	III.007. Біатлон
I.008.	III.008. Більярдний спорт
I.009.	III.009. Боулінг
I.010.	III.010. Бочча
I.011. Веслування академічне	III.011. Водне поло
I.012. Веслування на байдарках і каное	III.012. Волейбол
I.013. Веслувальний слалом	III.013. Волейбол сидячи
I.014. Вітрильний спорт	III.014. Велосипедний спорт-трек
I.015. Водне поло	III.015. Велосипедний спорт-шоше
I.016. Волейбол	III.016. Веслування академічне
I.017. Волейбол пляжний	III.017. Вітрильний спорт
I.018. Гандбол	III.018. Гандбол
I.019. Гімнастика спортивна	III.019. Голбол
I.020. Гімнастика художня	III.020. Гімнастика спортивна
I.021. Дзюдо	III.021. Гімнастика художня
I.022. Кінний спорт	III.022. Гірськолижний спорт

I. Олімпійські види спорту	III. Види спорту інвалідів
I.023. Легка атлетика	III.023. Дзюдо
I.024. Плавання	III.024. Карате
I.025. Плавання синхронне	III.025. Кінний спорт
I.026. Софтбол	III.026. Керлінг на візках
I.027. Стрибки у воду	III.027. Ковзанярський спорт
I.028. Стрибки на батуті	III.028. Легка атлетика
I.029. Стрільба з лука	III.029. Лижні перегони
I.030. Стрільба кульова	III.030. Пауерліфтинг
I.031. Стрільба стендова	III.031. Плавання
I.032. Сучасне п'ятиборство	III.032. пляжний волейбол
I.033. Теніс	III.033. Регбі на візках
I.034. Теніс настільний	III.034. Спортивне орієнтування
I.035. Триатлон	III.035. Спортивні танці на візках
I.036. Тхеквондо (ВТФ)	III.036. Спортивний туризм
I.037. Фехтування	III.037. Стрільба кульова
I.038. Футбол	III.038. Стрільба з лука
I.039. Хокей на траві	III.039. Теніс
I.040.	III.040. Теніс на візках
I.041. Біатлон	III.041. Теніс настільний
I.042. Бобслей	III.042. Тхеквондо
I.043. Гірськолижний спорт	III.043. Фехтування на візках
I.044. Ковзанярський спорт	III.044. Футбол
I.045. Лижні гонки	III.045. Футзал
I.046. Лижне двоборство	III.046. Шахи
I.047. Стрибки на лижах з трампліна	III.047. Шашки
I.048. Санний спорт	III.048. Паратриатлон
I.049. Сноуборд	III.049. Риболовний спорт
I.050. Фігурне катання на ковзанах	III.050. Керлінг
I.051. Фристайл	III.051. Параканое
I.052. Хокей з шайбою	
I.053. Шорт-трек	
I.054. Регбі	
I.055. Гольф	
I.056. Велосипедний спорт	
I.057. Кьорлінг	

Айхберг Х. Культура олимпийского и других движений: исключение, признание, праздник / Х. Айхберг // Логос. – 2009. – № 6 (73). – С. 66–67.

Актуальные проблемы развития неолимпийского спорта / С. Ф. Матвеев, О. В. Борисова, В. Л. Маринич [и др.] // Актуальные проблемы совершенствования системы образования в области физической культуры: сб. материалов междунар. науч. конф. (Кишинев, 8–9 нояб. 2013). – Кишинев, 2013. – С. 333–336.

Бутовский А. Д. Собрание сочинений: в 4 т. / А. Д. Бутовский. – К.: Олимп. лит., 2009. – Т. 1. – 336 с.

Быховская И. М. Функции экстремального спорта в глобализирующемся социуме / И. М. Быховская, М. В. Аверина. – [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://lib.sportedu.ru/Press/TPPEVS/2012N1/p33-35.htm>

Візитей М. М. Спорт вищих досягнень і його соціально-культурна місія в умовах розвитку суспільства / М. М. Візитей, Д. О. Качуровський // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2009. – № 12. – С. 27–31.

Долбишева Н. Г. Загальні основи неолімпійського спорту як нормативна дисципліна підготовки фахівців зі спорту / Н. Г. Долбишева // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2012. – № 10. – С. 20–24.

Долбишева Н. Г. Ієрархія управління неолімпійського спорту в Україні / Н. Г. Долбишева // Теорія і практика фіз. виховання. – 2012. – С. 393–400.

Долбишева Н. Г. Історичні аспекти та хронологія Всесвітніх ігор у Міжнародному спортивному русі: монографія / Н. Г. Долбишева. – Д.: Вид-во Маковецький, 2012. – 258 с.

Долбишева Н. Г. Спортизація неолімпійського спорту як соціокультурного явища / Н. Г. Долбишева // Слобожан. наук.-спорт. вісн. – 2014. – № 1(39). – С. 33–36.

Долбишева Н. Г. Характеристика етапів розвитку Всесвітніх ігор як міжнародного спортивного заходу / Н. Г. Долбишева // Фіз. культура, спорт та здоров'я нації: сб. наук. пр. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2011. – Т. 1, вип. 12. – С. 21–25.

Долбышева Н. Г. Спортивно-технические и прикладные виды спорта как составная часть неолимпийских видов спорта в Украине / Н. Г. Долбышева, И. А. Колесник, М. В. Гладенко // Слобожан. наук.-спорт. вісн. – 2013. – № 4 (37). – С. 20–24.

Долбышева Н. Г. Хронология достижений спортсменов постсоветского пространства на Всемирных играх / Н. Г. Долбышева // Материалы междунар. науч.-практ. конф. по пробл. физ. культуры и спорта государств–участников содружества независимых государств. – 2012. – Ч. 2. – С. 57–61.

Закон України «Про антидопінговий контроль у спорті» від 05.04.2001 р. № 2353-III. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

Закон України «Про громадські об'єднання» від 22. 03.2012 № 4572-VI. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 17.11.2009 № 1724-VI – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

Захаров А. А. Проблема правового статуса национальных видов спорта в законе Российской федерации о физической культуре и спорте / А. А. Захаров // Науч.-теорет. журн. «Ученые записки». – 2011. – № 7 (77) – С. 73–76.

Концепція підготовки спортсменів України до Всесвітніх ігор 2013 р. (м. Калі, Колумбія). – Х.: ХДАФК, 2010. – 34 с.

Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Л. Кун. – М.: Радуга, 1982. – 399 с.

Кыласов А. В. Этнокультурное многообразие – новая парадигма в развитии спорта // А. В. Кыласов, С. Н. Гавров // Человек, спорт, здоровье: материалы V Междунар. конгр. – СПб.: ОлимпСПб., 2011. – С. 161–163.

Маринич В. Л. Всемирные игры: состояние и перспективы развития в мире / В. Л. Маринич, Т. К. Прибыльская // Спорт та сучасне суспільство : зб. наук. пр. – 2013. – С. 48–54.

Маринич В. Л. Развитие неолимпийского спорта в Украине / В. Л. Маринич, Т. В. Прибыльская // Физ. культура, спорт как соц. феномены общества: ретроспектива, реальность и будущее: материалы Всерос. с междунар. участием электрон. студ. науч. конф. – Иркутск: ФГБОУ НИ ИргТУ, 2013. – Т. 1. – С. 294–300.

Маринич В. Синхронные прыжки на батуте в программе Всемирных игр / В. Маринич, Т. Прибыльская // Спорт та сучасне суспільство: зб. наук. пр. – 2013. – С. 210–216.

Навчальна програма «Неолімпійський спорт» для студентів за напрямом підготовки 6.010201 «Фізичне виховання», 6.010202 «Спорт», 6.010203 «Здоров'я людини» [С. Ф. Матвеев, О. В. Борисова, В. Л. Маринич та ін.]. – К.: СПД Андрієвська Л. В., 2013. – 10 с.

Олимпийский спорт: в 2 т. / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.]; под. общ ред. В. Н. Платонова – К. : Олимп. лит., 2009. – Т. 1. – 752 с.

Олимпийский спорт: в 2 т. / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С.Н. Бубка [и др.]; под. общ ред. В. Н. Платонова – К.: Олимп. лит., 2009. – Т. 2. – 696 с.

Особливості виникнення нових форм рухової активності / С. Ф. Матвеев, О. В. Борисова, В. Л. Маринич [та ін.] // Фіз. активність, здоров'я і спорт. – 2013. – № 2 (12). – С. 3–10.

Офіційний сайт Всесвітніх ігор єдиноборств. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.worldcombatgames.com>.

Офіційний сайт Всесвітніх інтелектуальних ігор SportAccord. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.worldmindgames.net>.

Офіційний сайт конвенції СпортАккорд. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.sportaccord.com>.

Офіційний сайт Міжнародної асоціації інтелектуального спорту. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.imsaworld.com>.

Офіційний сайт SportAccord. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.sportaccord.com>.

Офіційний сайт Спортивного комітету України. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://scu.org.ua>.

Пангелова Н. Є. Історія фізичної культури: навч. посіб. / Н. Є. Пангелова – К., 2007. – 288 с.

Платонова Р. И. Миссия национальных видов спорта в глобализирующемся мире / Р. И. Платонова // Вестн. спорт. науки. – 2012. – № 6. – С. 61–64.

Шульга А. С. Характеристика системы соревнований неолимпийских видов спорта (на примере первой категории) / А. С. Шульга, А. Ю. Саварец // Слобожан. наук.-спорт. вісн. – 2012. – № 5(2). – С. 54–57.

About ARISF. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.arisf.org/news/members>.

Anti-Doping Rules. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.theworldgames.org/the-iwga/governing-documents>.

ARISF Statutes. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.arisf.org/info/constitution>.

Constitution of the International World Games Association. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.theworldgames.org/the-iwga/governing-documents>.

International Journal of Sport Finance. – [Електронний ресурс] // Режим доступу до журналу: <http://ijsf.wordpress.com>.

Members. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.sportaccord.com/en/about/index.php>.

Memorandum of Understanding between the International Olympic Committee and the IWGA. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.theworldgames.org/the-iwga/governing-documents>.

Pociello C. Le sport, un fait social total dans l'esprit sportif aujourd'hui // Encyclopaedia Universalis / des valeurs en confits G. Vigarello. – Coll: Le tour du sujet, 2004. – P. 106.

Rules of The World Games. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.theworldgames.org/the-iwga/governing-documents>.

SportAccord (Previously known as GAISF, the General Association of International Sports Federations). Statutes. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.sportaccord.com/en/about/index.php>.

The 7th World Games 2005 in Duisburg. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.duisburg.de/worldgames_archiv/en/default.htm.

The 8th World Games in Kaohsiung. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.worldgames2009.tw/wg2009/eng/index.php>.

The 9th World Games in Cali. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://worldgames2013.com.co>.

The International Olympic Committee. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.olympic.org/ioc>.

The International World Games Association. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.theworldgames.org>.

The Mind Sport of Memory 1991–2011. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.worldmemorysportsCouncil.com>.

Навчальне видання

НЕОЛІМПІЙСЬКИЙ СПОРТ

Навчальний посібник

Редагування – ВІКТОРІЯ ЗУБАТОК
Технічне редагування – ТЕТЯНА БЕРЕЗЯК
Комп'ютерні верстання – АЛЛА КОРКІШКО
Коректура – ЕЛЬВІРА КОНЄВА

Формат 60×90/16. Умовно-друк. арк. 11,5.
Тираж 2000 пр. Зам. №

Національний університет
фізичного виховання і спорту України,
видавництво «Олімпійська література»
Україна, 03680, Київ-150, вул. Фізкультури, 1

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4763 від 26.08.2014 р.

Віддруковано у ПРАТ «Харківська книжкова фабрика “Глобус”»
61012, м. Харків, вул. Енгельса, 11
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011
www.globus-book.com